

GONDOLKODÓ

Feladatok kezdőknek

Alkotó szerkesztő: **Tóth Albertné**
toth.albertne@freemail.hu

A 2010.év 1.és 2.szám feladatainak megoldása

K121. A feladat 4 meghatározandó mennyiséget tartalmaz: cink és alumínium tömegét, egy ismeretlen minőségű /Me(II)/ fém minőségét és mennyiségét. Ehhez a következő, egymástól független információk állnak rendelkezésre: a 3 fém porkeveréke 2,349 gramm, sósavval 1,715 dm³ H₂ fejlődik, NaOH-oldatban 1,470 dm³ H₂ lesz, lúgban a keverék 76,26m/m%-a lép reakcióba. A fejlődött gáz mennyisége alapján megállapítható, hogy az ismeretlen fém nem reagál NaOH-oldattal. A fémek tömegei legyenek x,y,z (Zn,Al,Me) sorrendben. A lejátszódó reakciók egyenletei:

Zn + 2HCl = ZnCl₂ + H₂ , valamint Zn + 2NaOH + 2H₂O = Na₂[Zn(OH)₄] + H₂
 2Al + 6HCl = 2 AlCl₃ + 3H₂, valamint 2Al + 2NaOH + 6H₂O = 2Na[Al(OH)₄] + 3H₂
 Me + 2HCl = MeCl₂ + H₂. A cink és az alumínium 1-1 grammja 0,324 dm³, ill. 1,362dm³ gázt fejleszt. x+y=0,7627·2,349. A megoldandó egyenletek:
 x+y=1,791 ↔ z=0,558, valamint: 0,324x + 1,362y=1,470 és az M=m/n képletre: Me=0,558/(0,245/24,5).

Eredmények: az ismeretlen fém a **vas**, a három fém tömege: m(Zn)=0,980g, m(Al)=0,8110g, m(Fe)70,558g. A keverék m/m%-os összetétele: **Zn:** 41,73 %, **Al:**34,52 % és **Fe:** 23,75%.

Góger Szabolcs, Sopron, Szt Orsolya Gimnázium

K122.

a) A kénsav hígításának ismert szabályai: a tömény kénsavat vékony sugárban öntjük üvegboton folytatva állandó kevergetés közben. Másként a víz felforrna, az esetleg szétfröccsenő sav súlyos sérülést okozhat. A bőrre cseppenő kénsavat száraz ruhával letöröljük*, majd bő vízzel leöblítjük. A sérült bőrfelületet híg szódabikarbóna-oldattal semlegesítjük.

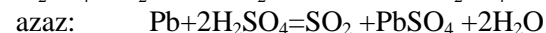
* ügyelni kell arra, hogy a kénsavat szét ne kenjük a bőrön (szerk.)

b) Az óleum tömény kénsav, amely szabad kén-trioxidot tartalmaz. 4,50g víz (0,25mol) ugyancsak 0,25 mol SO₃-dal reagál a SO₃+H₂O=H₂SO₄ egyenlet szerint. A SO₃ tömege az m=n·M képlettel: 20,0g. A feladat értelmében az óleumnak (200-4,50)gramm volt a tömege, s ebben 20g tömegű a SO₃.

Összetétel: (20g/195,5g)·100%= 10,23% SO₃-ra és 89,77m/m%-os kénsavra nézve

c) A fémek és a kénsav között lejátszódó reakciókat befolyásolja a sav töménysége, amelyre a kitűzött feladat nem tesz utalást. Az alumínium passzíválódik cc. H₂SO₄-ban, tehát „megállni” látszik a reakció.

Az ólomra pedig oxidáló savként hat a cc. kénsav :

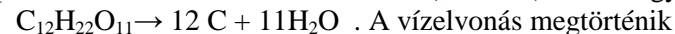

Továbbá: $2\text{K} + \text{H}_2\text{SO}_4 = \text{K}_2\text{SO}_4 + \text{H}_2$, $\text{Ca} + \text{H}_2\text{SO}_4 = \text{CaSO}_4 + \text{H}_2$

és csak híg savval: $2\text{Al} + 3\text{H}_2\text{SO}_4 = \text{Al}_2(\text{SO}_4)_3 + 3\text{H}_2$

d.) A pozitív standardpotenciálú fémek SO₂ fejlődése közben reagálnak kénsavval pl. Ag₂SO₄, CuSO₄, HgSO₄ keletkezésékor.

e.) A répacukrot a kénsav elszenesíti, ennek („bruttó”) reakcióegyenlete:

a hangyasavból is HCOOH → CO + H₂O. (A szénmonoxid éghetőségét bizonyítva egyúttal ártalmatlanítjuk is a mérgező CO - t, ha ezt a kísérletet végezzük.)

Magyari Sarolt, Budapest, Fazekas M. Gimnázium

K123.

a.) Annak a nyersvas-mintának 1tonna mennyiségében, melyben Fe:C atomok aránya 5:1, a vas tömege 958,76 kg, a széné 41,24 kg. Ennyi vas mellett 12,89 kg szén van ha Fe:C=16:1, azaz 28,35 kg szenet kell kiegészíteni belőle.

b.) A „tisza” arany 24 karátos, aranytartalma 24/24. A 14 karátos ékszerben az Au tömege az ötvözet egészében 14g/24g, azaz 58,33 m/m%.

Ezt az ötvözetet arany hozzáadásával 18 karátosra, vagyis 75m/m% Au tartalmúra kell változtatni. A m/m% értelmezése alapján, ha a hozzáadandó arany tömege :x , felírható: $(10+x) \cdot 0,75 = 5,833+x$, melyből $x = 6,67g$.

Válasz: 16,67 gramm lesz az 18 karátos ékszer 6,67g Au ötvözésével.

Vámi Tamás Álmos , Bonyhád, Evangélikus Gimnázium

K124. A tanulók a rendelkezésre álló anyagok segítségével a következő információkat szerezhetik:

- Oldódik-e az anyag vízben ?
- Az anyag vizes oldata lúgos kémhatású-e ?
- A HCl fejlesztette gáz éghető-e, vagy táplálja –e az égést?
- A vegyületek anionjai képeznek-e csapadékot Ag^+ -nal ?

A tanulók a kapott porminták mindegyikét 3 részre osztották, így már csak 2 db tiszta kémcsövük maradt.

Anna vizsgálata a következő vegyületekre: $CaCO_3$, Na_2CO_3 , $NaCl$

Két-két mintát elhasználva még egy sorozat maradt az eredeti anyagokból.

Szempont	1. sorozat			Szempont
+ HCl	1.	2.	3.	éző gyufa
	nincs változás	pezsgés; a gyufa elalszik	pezsgés; a gyufa elalszik	
2.sorozat				
Oldás deszt. vízben	igen	nem oldódik, üledék	igen	Oldás deszt. vízben
$AgNO_3$ az 1-hez	fehér csapadék	xxxxxxx	vörös színű az oldat	Fenolftalein a 3-hoz
Következtetés:	NaCl	CaCO₃	Na₂CO₃	Következtetés:

Az 1-es anyag változásai: i.) $NaCl_{(s)} + H_2O_{(l)} \rightarrow Na^+_{(aq)} + Cl^-_{(aq)}$

ii.) $Ag^+_{(aq)} + Cl^-_{(aq)} \rightarrow AgCl_{(s)}$

A 2-es anyag reakciói: iii.) $CaCO_3 + 2HCl \rightarrow CO_2 + H_2O + CaCl_2$

A CO_2 az égést nem táplálja ezért aludt el az éző gyufa

A 3-as anyagé: j.) $Na_2CO_{3(s)} + 2HCl_{(aq)} \rightarrow 2Na^+_{(aq)} + 2Cl^-_{(aq)} + CO_{2(g)}$

jj.) $Na_2CO_{3(s)} + H_2O_{(l)} \rightarrow 2Na^+_{(aq)} + CO_3^{2-}_{(aq)}$

jjj.) $CO_3^{2-}_{(aq)} + H_2O_{(l)} \rightarrow OH^-_{(aq)} + HCO_3^-_{(aq)}$

jjjj.) $[OH^-] > [H_3O^+]$ a fenolftalein színe jelzi

Bella kísérletei a $CaCl_2$, $NaCl$ és Na_2CO_3 azonosításához

Szempont	1. sorozat			Szempont
Oldás deszt. vízben	1.	2.	3.	Oldás deszt. vízben
	igen	igen	igen	
+ Fenolftalein	nincs változás	nincs változás	vörös színeződés	+ Fenolftalein
2.sorozat				
$AgNO_3$ az 1,2-höz	fehér csapadék	fehér csapadék	pezsgés, a gyufa elalszik	HCl a 3-hoz, majd éző gyufa
2,3-as oldat fele megmarad	3.sorozat			2-es,3-asból oldatkészítés
	2.+3.minta:fehér csapadék			
Következtetés:	NaCl	CaCl₂	Na₂CO₃	Következtetés:

Reakciók: 1-es anyag: i.), ii.), 3-as anyag: jj.)jjj.)jjjj.)j.)

2-es anyag: $CaCl_{2(s)} + H_2O_{(l)} \rightarrow Ca^{2+}_{(aq)} + 2Cl^-_{(aq)}$

$Ag^+_{(aq)} + Cl^-_{(aq)} \rightarrow AgCl_{(s)}$

2-es 3-as anyag, ismerve, hogy a 3-as Na_2CO_3

$Ca^{2+}_{(aq)} + CO_3^{2-}_{(aq)} \rightarrow CaCO_{3(s)}$

Csaba jegyzete a $NaCl$, NaI és Na_2CO_3 azonosítása során:

Szempont	1. sorozat			Szempont
+ HCl, majd éző gyufa	1.	2.	3.	+ HCl, majd éző gyufa
	pezsgés; a gyufa elalszik	nincs változás	nincs változás	
2.sorozat				
Oldás deszt. vízben	igen	igen	igen	Oldás deszt. vízben
Fenolftalein az 1-hez	vörös színű az oldat	sárga csapadék	fehér csapadék	$AgNO_3$ az 1,2-hez
Következtetés:	Na₂CO₃	NaI	NaCl	Következtetés:

Reakciók: 1-es anyag: j.)jj.)jjj.)és jjjj.)

2-es anyag: $\text{NaI}_{(s)} + \text{H}_2\text{O}_{(l)} \rightarrow \text{Na}^+_{(aq)} + \text{I}^-_{(aq)}$ és $\text{Ag}^+_{(aq)} + \text{I}^-_{(aq)} \rightarrow \text{AgI}_{(s)}$

3-as anyag: i.) és ii.)

A tanulók a megmaradt vizsgálati anyagaik közül legcélszerűbben a Na_2CO_3 -tal tudták azonosítani a kémszereket: vörösré változtatta a fenoltaleint, sósavval pezsgett, AgNO_3 -tal fekete Ag_2O csapadékot adott.

Rutkai Zsófia Réka Budapest, Jedlik Á. Gimnázium

K125. A bomlási állandót, majd a felezési időt kellett explicit kifejezni, majd behelyettesíteni a kiszámított N és k értékeket. A hasadó K^+ -ionok száma az ember tömegének, a %-os gyakoriságának és az Avogadro-szám ismeretében számítható. $N=4,5 \cdot 10^{20}$ db. Ezt beírva: $k=1,7 \cdot 10^{-17} \text{ s}^{-1}$. Tekintve, hogy egy év $3,153 \cdot 10^7$ sec, így a $^{40}\text{K}^+$ -ion felezési ideje $1,29 \cdot 10^9$ év.

b.) Hány nap alatt csökken 1/8 részére az aktivitás, ha $T_{1/2}=22,3$ óra? Mivel $1/8 = 1/2 \cdot 1/2 \cdot 1/2$, vagyis háromszor felezési idő telik el, így $t=2,78$ nap.

c.) A K^+ -ionok az ideg-és izomműködésben, ozmózis nyomás fenntartásában, szívműködésben stb. vesznek részt.

d.) A K^+ -ionok vizes oldatban nem hidrolizálnak, semleges a kémhatás.

Bajnok Eszter, Budapest, Fazekas M. Gimnázium

K126. A keresett két vegyület jelölése legyen: $\text{CaCl}_2 \cdot \text{A} \cdot \text{H}_2\text{O}$ és $\text{CaCl}_2 \cdot \text{B} \cdot \text{H}_2\text{O}$ ahol meghatározandó az A/B arány. A Ca^{2+} -ion ($A_r=40$) tömeg százalékos összetétele ismeretében: $40/(111+18 \cdot A)=0,3100$ és $40/(111+18 \cdot B)=0,1826$. Ezekből adódik: $A/B=1/6$, vagyis $\text{CaCl}_2 \cdot \text{H}_2\text{O}$ és $\text{CaCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$ a két só.

A 0°C -on való oldhatóság kiszámításához használjuk az n_i anyagmennyiséget arra, hogy ennyi oldódik 100 g vízben. $n_1 \cdot M_{\text{Ca}} = 0,1345 \cdot (n_1 \cdot M_{\text{só}} + 100)$
Számokkal: $n_1 \cdot 40 = 0,1345 \cdot (n_1 \cdot 129 + 100)$ és $n_2 \cdot 40 = 0,1345 \cdot (n_2 \cdot 219 + 100)$
A két só anyagmennyisége $n_1 = 0,594$ mol, ill. $n_2 = 1,275$ mol. Moláris tömegeikkel: 76,60 g $\text{CaCl}_2 \cdot \text{H}_2\text{O}/100$ g víz és 279,33 g $\text{CaCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}/100$ g víz.

A közölt két állítás csak akkor egyenrangú egymással, ha az oldandó anyag hőmérséklete is megegyezik az oldószer hőmérsékletével.

Bókon András Sopron, Szt. Orsolya Gimnázium

K127. Egyensúlyi (NH_3 keletkezése) reakció vizsgálata $T_2 > T_1$ esetben $\text{N}_2 + 3\text{H}_2 \leftrightarrow 2\text{NH}_3$ egyensúlyi reakcióban meg kellett határozni az egyensúlyi koncentrációkat az egyensúlyi gázelegy átlagos moláris tömege

alapján. T_1 hőmérsékleten az eredeti N_2 20%-a fogyott el, míg T_2 -n 45 %- N_2 reagált el. T_2 hőm.-en kb. 2,25-ször nagyobb az átalakulás mértéke.

(A megoldáshoz az egyensúlyi gázelegy koncentrációjára vonatkozó ismert algoritmusra volt szükség. Szerk.)

	N_2	+ 3H_2	\leftrightarrow 2NH_3
Kezdeti konc.	1 mol/dm ³	3 mol/dm ³	
Reakcióban	- x	-3 x	+2x mol/dm ³
Egyensúlyi konc.	1-x	3-3 x	+2x

Az egyensúlyi gázelegyben az összmólszám: $n = (1-x) + (3-3x) + 2x = 4-2x$

Ennek meghatározható volt az átlagos moláris tömege: első esetben

$M_1 = 9,454$ g/mol, a magasabb hőmérsékleten $M_2 = 11$ g/mol.

Alkalmazva az $M_{\text{átl}} = m/n_{\text{össz}}$ összefüggést, kapjuk: $x_1 = 0,2$ és $x_2 = 0,5$.

Ebből számítható az átalakulás 2,25-szörös aránya.

Magyari Sarolt, Budapest, Fazekas M. Gimnázium

K128. Ismeretlen minőségű gázok meghatározása

Szempontok:	I.	II.	III.
Moláris tömeg:	44 g/mol	44 g/mol	44 g/mol
Alkotó atomok	C, H	C, O	C, H, O
Összegképlet:	C_3H_8	CO_2	$\text{C}_2\text{H}_4\text{O}$
A vegyület neve:	propán	szén-dioxid	acet-aldehid
Egyedi kérdések megoldásai:	$\text{C}_3\text{H}_8 \rightarrow$ etilén $\text{C}_2\text{H}_4 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow$ etanol $\text{C}_2\text{H}_6\text{O}$ red. \rightarrow etanal $\text{C}_2\text{H}_4\text{O}$ égése $\rightarrow \text{CO}_2$	$\text{CO}_2 + 2\text{Mg} =$ $= 2\text{MgO} + \text{C}$ MgO: fehér színű C: fekete	R mondatok: R: 12,36,37,40 S mondatok: S: 2,16,33,36,37

A (cigarettafüstben) is megtalálható acetaldehid (etanal):

fokozottan tűzveszélyes, izgató hatású a szemre-, légutakra, korlátozott mértékben bizonyított rákkeltő hatása (R).

Gyermekek kezébe nem kerülhet, gyújtóforrástól távol tartandó, sztatikus feltöltődéstől védekezni kell, védőruházat -, kesztyű viselete kötelező (S.)

Hambuch Márk, Bonyhád, Evangélikus Gimn.ázium

K129. vegyszer

I./ A $0,1$ mol/dm³ koncentrációjú AgNO_3 -oldat $1,0$ dm³-es kiszerezésben 5370 forint, vagyis a szükséges 7 liter 37 590 Ft-ba kerül.

II./ Az $1,0 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú AgNO_3 -oldat $1,0 \text{ dm}^3$ -es kiszerezésben 38 025 forint , a hígításához szükséges 9 liter desztillált víz 4500 Ft. Ez összesen 42 525 Ft, mely 10 dm^3 $1,0 \text{ mol/dm}^3$ konc. AgNO_3 -oldat ára.

A két oldat fajlagos költségét összehasonlítva, azaz $1-1 \text{ dm}^3$ mennyiségű folyadék árát tekintve megállapíthatjuk, hogy az elsőnek 5370 Ft, a másikkal 4252,5 Ft az ára, vagyis literenként 1117,5 Ft a megtakarítás. A II. megoldás 20,80%-al olcsóbb. A körülményektől függően döntünk arról, hogy melyik vásárlási mód célszerű.

I. Előnyben részesíthetjük azért, mert originált csomagolású, nem kell több vegyszeres üvegről gondoskodni, nem kell időt tölteni a hígítással, s lehetséges, hogy a vásárlásra max. 40 000 Ft-ot biztosítottak.

II. Gazdaságosabban vásároltunk, a megmaradó vegyszer később is felhasználható, sőt a 3 dl kimaradt $1,000 \text{ mól}$ oldatból másféle koncentrációjú oldatot is készíthetünk

Bajnok Eszter, Budapest, Fazekas M. Gimnázium

K130.Mérőeszközök

Eszköz	Mért mennyiség	Mennyiség jele	Adat vízre	Víz (1)-szőlőcukor oldat (2)
areométer	sűrűség	ρ	$\rho = 1000 \text{ kg/m}^3$	$\rho_1 < \rho_2$
hőmérő	hőmérséklet	T	T= 298 K	$T_1 = T_2$
kaloriméter	fajhő /pl/	c	c=4200J/kg·K	$c_1 < c_2$
konduktométer	vezetőképesség	γ	$\gamma = 10^{-8} \text{ 1}/\Omega$	$\gamma_1 \sim \gamma_2$
pH-mérő	pH	pH	pH=7	$\text{pH}_1 \sim \text{pH}_2$
polariméter	forgatóképesség	α	$\alpha = 0^\circ$	$\alpha_1 < \alpha_2$
refraktométer	fénytörés	n	n=4/3	$n_1 < n_2$

b.) Termosztát: olyan szabályozó berendezés, amely egy adott készülék, rendszer hőmérsékletét az előre betáplált állandó értéken tartja

c.) $\text{pH} = x$, ha $[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-x}$; Mivel $[\text{H}_3\text{O}^+]_2 = 10^{-x} / 10$, azaz $[\text{H}_3\text{O}^+]_2 = 10^{-(x+1)}$ ezért $\text{pH}_2 = \text{pH}_1 + 1$, vagyis a tizedére csökkenő savkoncentráció esetén a pH érték egységnyivel nagyobb lesz.

Szécsényi Andrea Bonyhád, Evangélikus Gimnázium

(A mérőeszközök valamilyen fizikai mennyiséget mérnek, ám lehetséges, hogy skálájukat egy, a mért mennyiséggel egyértelmű kapcsolatban lévő másik mennyiségre hitelesítik.

Pl a refraktométer m/m%-ban mutatja a kérdéses oldat szárazanyag tartalmát. Szerk)

2009/2010. KÖKÉL „Feladatok kezdőknek” versenyének állása
Oklevélben és egy éves KÖKÉL előfizetésben részesül a legtöbb-, és legeredményesebb munkát végző, a versenyben I.- VII. helyen álló tanuló:

Név	Iskola	1-2.	3-4.	Össz.
Rutkai Zsófia Réka	Bp.Jedlik Ányos Gimn.	47	47	94
Bajnok Eszter	Bp.Fazekas M.Gimn.	45	48,5	93,5
Magyari Sarolt	Bp.Fazekas M.Gimn.	45	47	92
Vámi Tamás Álmos	Bonyhád,Evang.Gimn.	42	45	87
Góger Szabolcs	Sopron, Szt.Orsolya G.	23,5	46	69,5
Bókon András	Sopron, Szt.Orsolya G.	18	38	55
Szécsényi Andrea	Bonyhád,Evang.Gimn.	13,5	40,5	54
Jenei Márk	Bp.Fazekas M.Gimn.	37	-	37
Kőműves Boglárka	Bonyhád,Evang.Gimn.	22	13	35
Farkas Eszter	Bonyhád,Evang.Gimn.	16	11	27
Bali Dominika	Bonyhád,Evang.Gimn.	18	5	23
Nagy Fruzsina	Bp.Fazekas M.Gimn.	22,5	-	22,5
Lövi Vilmos	Kaposvár,Táncsics G.	21,5	-	21,5
Lauter Dóra	Dabas, Táncsics Gimn.	19	-	19
Horváth Benjámín	Kaposvár,Táncsics G.	18	-	18
Hunka Balázs	Kaposvár,Táncsics G.	17	-	17
Zakariás Fanni	Kaposvár,Táncsics G.	17	-	17
Erdősi Réka	Bonyhád,Evang.Gimn.	5	11	16
Kosztich Anna	Kaposvár,Táncsics G.	12	-	12
Bacza Alexandra	Kaposvár,Táncsics G.	11	-	11

Bánóczy Lili	Kaposvár, Táncsics G.	11	-	11
Hambuch Márk	Bonyhád, Evang. Gimn.	-	10	10
Vogronits Patrik	Bonyhád, Evang. Gimn.	-	10	10
Magyar Ceália	Kaposvár, Táncsics G.	4	-	4
Szira Flóra	Kaposvár, Táncsics G.	2	-	2

Több tanuló kérte annak lehetőségét, hogy a megoldásokat elektronikus úton is el lehessen küldeni. Nem látszik ennek akadálya, így a következő versenyfelhívásban ez már megjelenhet.

Kívánok valamennyi Versenyzőnek a nyári szünetre jó pihenést, élményekben gazdag kirándulásokat, és nyitott szemeket, fogékonyságot a természet jelenségeire!

Tóth Albertné

Feladatok haladóknak

Szerkesztő: Magyarfalvi Gábor és Varga Szilárd
(gmagyarf@chem.elte.hu, szilard.varga@bolyai.elte.hu)

Megoldások

H121. A kiindulási N_2O_4 anyagmennyisége 0,100 mol. Felírhatjuk az egyensúlyi reakciókra jól ismert táblázatot (1 dm³ térfogatra vonatkoztatva).

	N_2O_4	\Leftrightarrow	$2 NO_2$
Kiindulás:	0,100 mol		0 mol
Átalakul:	-a mol		+2·a mol
Egyensúlyban:	0,100-a mol		2·a mol

A disszociáció után a tartályban található gázkeverék anyagmennyisége:

$$n_{\text{össz},0} = pV / (RT) = 399,24 \cdot 1 / (8,314 \cdot 343) \text{ mol} = 0,140 \text{ mol}$$

$n_{\text{össz}} = 0,100 - a + 2 \cdot a = 0,100 + a = 0,140 \text{ mol}$, így $a = 0,040 \text{ mol}$. A disszociációfok: $\alpha = 0,400$ (vagy 40,0%).

Mivel a térfogat 1,000 dm³, az egyensúlyi állandó könnyen számítható az egyes komponensek anyagmennyisége alapján:

$$[N_2O_4] = 0,060 \text{ M}, [NO_2] = 2 \cdot 0,040 \text{ M} = 0,08 \text{ M}$$

$$K = \frac{[NO_2]^2}{[N_2O_4]} = \frac{0,08^2}{0,06} = 0,10667$$

A térfogatszázalékos (mol%-os) összetétel:

$x(N_2O_4) = 0,06 / 0,140 = 0,429$, azaz 42,9% N_2O_4 , illetve értelemszerűen 57,1% NO_2 .

Az átlagos moláris tömeg számítható a molszázalékos összetétel alapján:

$$M(\text{átlag}) = x(N_2O_4) \cdot M(N_2O_4) + x(NO_2) \cdot M(NO_2) = 65,7 \text{ g/mol.}$$

A feladat utolsó kérdését csak viszonylag hosszadalmasabb számításokkal tudjuk megválaszolni. A többféle megoldási út közül itt csak egyet ismertetünk.

Az egyensúlyi gázelegy anyagmennyisége 600 kPa össznyomás esetén:

$$n_{\text{össz}} = pV / (RT) = 600,0 \cdot 1 / (8,314 \cdot 343) \text{ mol} = 0,2104 \text{ mol.}$$

Induljunk ki a feladat első felében eredményül kapott egyensúlyból! Az egyensúlyi N_2O_4 mennyiséget (0,060 mol) megnöveljük egy ismeretlen „b” anyagmennyiséggel, melynek hatására „c” mólnyi N_2O_4 disszociál. 1 dm³ térfogatra vonatkoztatva (a számértékek azonosak anyagmennyiségben is és mol/dm³ koncentrációban is):

	N_2O_4	\Leftrightarrow	2NO_2
Kiindulás	0,060+b		0,080
Átalakul	-c		+2·c
Egyensúlyban van	0,060 + b - c		0,080+2·c

Ismert a gázok össz mennyisége (I), illetve az egyensúlyi állandó (II) (ez utóbbinál az térfogattal való osztást nem jelöltük külön a fentiek miatt):

$$(I) \quad n_{\text{össz}} = 0,140 + b + c = 0,2104$$

$$(II) \quad K = \frac{[\text{NO}_2]^2}{[\text{N}_2\text{O}_4]} = \frac{(0,080 + 2 \cdot c)^2}{0,060 + b - c} = 0,10667$$

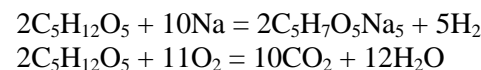
Az egyenletrendszer kémiai értelemszerű megoldása: $b = 0,0576$ mol és $c = 0,0128$ mol. Azaz 0,0576 mol N_2O_4 -ot kell még az edénybe juttatni; ennek tömege $92 \cdot 0,0576 \text{ g} = 5,30$ gramm.

A beérkezett megoldások alapján a diákok a feladat első felét általában hibátlanul meg tudták oldani, ám a feladat második fele több gondot okozott. A legnagyobb problémát többnyire a már beállt egyensúly eltolása okozta.

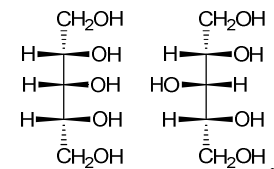
(Benkő Zoltán)

H122. Az A vegyület vizsgálat során a következő eredmények állnak rendelkezésre: a) a Na-os reakcióból a savas hidrogének számát tudjuk meghatározni, ezek mennyisége a mintában 39,2 mmol; b) az égetésből tudjuk, hogy a mintában lévő összes hidrogén mennyisége 79 mmol; c)

illetve 1,00 g-ra vetítve a széntartalom 32,9 mmol. Ezen adatok ismeretében az A vegyület összegképlete $\text{C}_5\text{H}_{12}\text{O}_5$. A lejátszódó folyamatok egyenletei:

Az A vegyület összegképletéhez két akirális, egyenes láncú szerkezet képzelhető el:

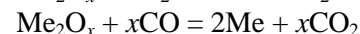
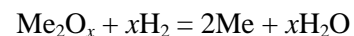

ahol \nearrow -el jelölt kötések a papír síkja felé mutatnak, míg \dashv -el jelöltek a sík alá.

A feladatra 18 megoldás érkezett, a pontátlag 8,94. Összesen 11 hibátlan megoldás volt.

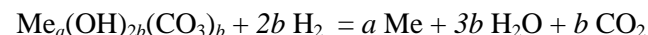
(Varga Szilárd)

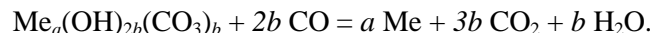
H123. A két hevítési reakcióban ekvimoláris mennyiségben keletkezik víz és szén-dioxid; $n(\text{H}_2\text{O}) = n(\text{CO}_2) = 0,1011$ mol. Ezek alapján azt feltételezhetjük, hogy valamilyen fém-oxidról van szó. Ekkor a reakciók általános egyenletei a következők:

Ezek alapján a fém moláris tömegére a következő egyenletet kapjuk: $M(\text{Me}) = 4,285 / (2 \cdot 0,1011 / x) = 21,2x$. Könnyen belátható, hogy tetszőleges x értékre nem kapunk megfelelő vegyületet. Tehát a vegyületünk nem oxid.

Más termékekre nem utal a szöveg, így azt kell feltételeznünk, hogy mindkét reakcióban képződik szén-dioxid és víz is. Így vegyületünk lehet hidroxid, vagy karbonát, esetleg bázisos karbonát. Ha a két reakció esetében azonos anyagmennyiségű víz, illetve szén-dioxid keletkezik, akkor belátható, hogy a vegyület hevítésekor is ez lenne a helyzet. Tekintsük a legáltalánosabb bázisos karbonát esetét:

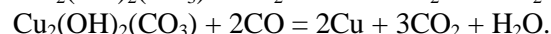
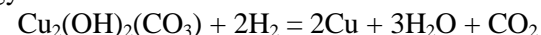
Ezek alapján a fém moláris tömege:

$$M(\text{Me}) = 4,285 / (2 \cdot 0,1011a / 3b) = 127(b/a).$$

Ekkor a $b = 1$ és az $a = 2$ esetén $M(\text{Me}) = 63,5$; azaz a réz a megoldás.

Más esetekben kémiai helyes megoldás nem adódik.

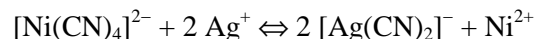
Tehát az ismeretlen vegyület a malachit ($\text{Cu}_2(\text{OH})_2(\text{CO}_3)$). A lejátszódó folyamatok egyenletei:

A feladatra 16 megoldás érkezett, a pontátlag 6,19. Összesen 7 hibátlan megoldás volt. Az ismeretlen vegyület komponenseinek (hidroxid, karbonát) felismerése okozta a legtöbb nehézséget.

(Varga Szilárd)

H124. Írjuk fel a ligandum-kicserélődési egyensúly reakcióegyenletét!

Ennek az egyensúlyi állandója:

$$K = \frac{[\text{Ag}(\text{CN})_2^-]^2 [\text{Ni}^{2+}]}{[\text{Ni}(\text{CN})_4^{2-}] [\text{Ag}^+]^2} = \frac{[\text{Ag}(\text{CN})_2^-]^2}{[\text{Ag}^+]^2 [\text{CN}^-]^4} \cdot \frac{[\text{Ni}^{2+}] [\text{CN}^-]^4}{[\text{Ni}(\text{CN})_4^{2-}]}$$

$$K = \frac{\beta_2^2}{\beta_1} = \frac{(7,10 \cdot 10^{19})^2}{5,60 \cdot 10^{13}} = 9,00 \cdot 10^{25}$$

Mint ahogy az egyensúlyi állandó értékéből látszik, az egyensúly nagyon el van tolódva a termékek képződése irányába.

A tetraciano-nikkelát komplex kiindulási koncentrációja:

$$c_0 = 0,005 \text{ mol} / 0,100 \text{ dm}^3 = 0,050 \text{ M}.$$

	$[\text{Ni}(\text{CN})_4]^{2-}$	+	2Ag^+	=	$2 [\text{Ag}(\text{CN})_2]^-$	+	Ni^{2+}
K	0,050		0,100		0		0
Á	-x		-2x		+2x		+x
E	0,050-x		0,100-2x		2x		x

Behelyettesítve az egyensúlyi állandóba:

$$K = \frac{[\text{Ag}(\text{CN})_2^-]^2 [\text{Ni}^{2+}]}{[\text{Ni}(\text{CN})_4^{2-}] [\text{Ag}^+]^2} = \frac{(2x)^2 x}{(0,050-x)(0,100-2x)^2} = \left(\frac{x}{0,050-x} \right)^3 \text{ melyből}$$

$$\frac{x}{0,050-x} = \frac{[\text{Ni}^{2+}]}{[\text{Ni}(\text{CN})_4^{2-}]} = \sqrt[3]{K} = 4,481 \cdot 10^8$$

Tehát a szabad Ni^{2+} -ionok koncentrációja (az egyensúly eltolódása következtében) gyakorlatilag 0,050 M:

$$[\text{Ni}^{2+}] = x = \frac{0,050 \text{ M}}{1 + \frac{1}{\sqrt[3]{K}}} = \frac{\sqrt[3]{K}}{\sqrt[3]{K} + 1} \cdot 0,050 \text{ M} \approx 0,050 \text{ M}$$

a $[\text{Ni}(\text{CN})_4]^{2-}$ komplexé pedig

$$[\text{Ni}(\text{CN})_4^{2-}] = \frac{[\text{Ni}^{2+}]}{\sqrt[3]{K}} \approx 1,116 \cdot 10^{-10} \text{ M}$$

Hasonlóan a $[\text{Ag}(\text{CN})_2]^-$ komplex koncentrációja gyakorlatilag 0,100 M, míg a szabad ezüst ionoké:

$$[\text{Ag}^+] = \frac{[\text{Ag}(\text{CN})_2^-]}{\sqrt[3]{K}} \approx 2,231 \cdot 10^{-10} \text{ M}$$

Mint látható, az ezüst ionok mennyisége igen csekély, nem zavarja a meghatározást (mintegy $2,2 \cdot 10^{-7}$ %-os hibát okoz). A cianid ionok koncentrációjának meghatározásához bármelyik komplexképződési egyensúlyt alkalmazhatjuk. Például:

$$\beta_2 = \frac{[\text{Ag}(\text{CN})_2^-]}{[\text{Ag}^+] [\text{CN}^-]^2} \Rightarrow [\text{CN}^-] = \sqrt{\frac{[\text{Ag}(\text{CN})_2^-]}{[\text{Ag}^+] \cdot \beta_2}} \approx 2,512 \cdot 10^{-6} \text{ M}$$

szabad CN^- -koncentráció $2,512 \cdot 10^{-6} \text{ M}$.

Így azt is meg tudjuk állapítani, hogy számítanunk kell-e AgCN csapadék leválására:

$$[\text{Ag}^+] \cdot [\text{CN}^-] = 2,231 \cdot 10^{-10} \cdot 2,512 \cdot 10^{-6} = 5,60 \cdot 10^{-16}$$

Ez az érték kisebb, mint az oldhatósági szorzat ($2,10 \cdot 10^{-15}$), így nem várható AgCN csapadék leválása.

Az itt bemutatott megoldás egy a sok lehetséges különböző gondolatmenet közül, melyek között a fő különbség az elhanyagolások különböző mértékű figyelembe vétele. Természetesen a javítás során minden, elvileg helyes és alaposan megindokolt megoldást egyformán jónak tekintettünk.

(Benkő Zoltán)

H125. Egyensúlyban az alábbi egyenletek érvényesek

$$\frac{[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+]}{[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+] + [\text{Ag}^+]} = 0,01$$

$$[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+] + [\text{Ag}^+] = 0,025\text{M}$$

$$2[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+] + [\text{NH}_4^+] + [\text{NH}_3] = 0,075\text{M}$$

$$[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+] + [\text{Ag}^+] + [\text{NH}_4^+] + [\text{H}^+] = [\text{NO}_3^-] + [\text{OH}^-].$$

$$[\text{NO}_3^-] = 0,10\text{M}$$

$$\frac{[\text{NH}_3][\text{H}^+]}{[\text{NH}_4^+]} = \frac{10^{-14}}{1,75 \cdot 10^{-5}}$$

Az első két egyenletből:

$$[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+] = 2,50 \cdot 10^{-4}\text{M} \text{ és } [\text{Ag}^+] = 2,475 \cdot 10^{-2}\text{M}$$

A negyedik és ötödik egyenletet még felhasználva:

$$[\text{NH}_4^+] = 0,10\text{M} + [\text{OH}^-] - ([\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+] + [\text{Ag}^+] + [\text{H}^+]) = \\ = 0,075\text{M} + [\text{OH}^-] - [\text{H}^+]$$

A harmadik egyenletből:

$$[\text{NH}_3] = 0,075\text{M} - [\text{NH}_4^+] - 2[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+] = 5 \cdot 10^{-4}\text{M} - [\text{OH}^-] + [\text{H}^+]$$

A kapott rendszer feltehetően savas kémhatású lesz, így a hidroxid-ionok és az ammónia koncentrációja a többi koncentráció mellett elhanyagolható.

Tehát:

$$[\text{H}^+] = 5,0 \cdot 10^{-4}\text{M} \quad [\text{NH}_4^+] = 0,0745\text{M}$$

Ezeket behelyettesítve az utolsó egyenletbe:

$$[\text{NH}_3] = 8,5 \cdot 10^{-8}\text{M}$$

Innen a kumulatív komplexképződési állandó feltételezett értéke pedig:

$$\beta_2 = \frac{[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+]}{[\text{Ag}^+][\text{NH}_3]^2} = 1,4 \cdot 10^{12}$$

Érdekes, hogy az egyensúlyi állandó számértéke mennyire érzékeny az $[\text{NH}_3]$ pontos értékére. Ennek oka az, hogy a komplexképződési egyensúlyt nagyon eltolt helyzetben vizsgáljuk.

A kialakuló oldatban a $\text{pH} = 3,30$.

Az NH_4Cl -oldatban $[\text{H}^+] \approx \sqrt{\frac{K_v}{K_b}} \cdot c = 7,56 \cdot 10^{-6}\text{M}$, azaz a $\text{pH} = 5,12$. A

pH -változás 1,82 egység lenne.

A feladat könnyűnek bizonyult, az átlagos pontszám 7,7 pont volt.

Számolási hibákért, illetve túl sok értékes jegy használata miatt fél-fél pontot vontam le.

(Komáromy Dávid)

H126.

a) Az egyenlet: $\text{CH}_4(\text{g}) + 2 \text{O}_2(\text{g}) = \text{CO}_2(\text{g}) + 2 \text{H}_2\text{O}(\text{f})$

$$\Delta_r H = \Delta_f H(\text{CO}_2) + 2 \Delta_f H(\text{H}_2\text{O}) - (2 \Delta_f H(\text{O}_2) + \Delta_f H(\text{CH}_4)) \approx \\ \approx -890,3 \text{ kJ/mol}$$

b) 10,0 g CaCO_3 0,100 molnak felel meg. Az 50 ml 1,00 mol/l HCl oldat 0,0500 mol HCl -ot tartalmaz.

Az egyenlet: $\text{CaCO}_3 + 2 \text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2 \uparrow$

Tehát a meghatározó reagens a HCl , és 0,0250 mol CO_2 fejlődik.

$$V(\text{CO}_2) = \frac{nRT}{p} \approx 611 \text{ cm}^3$$

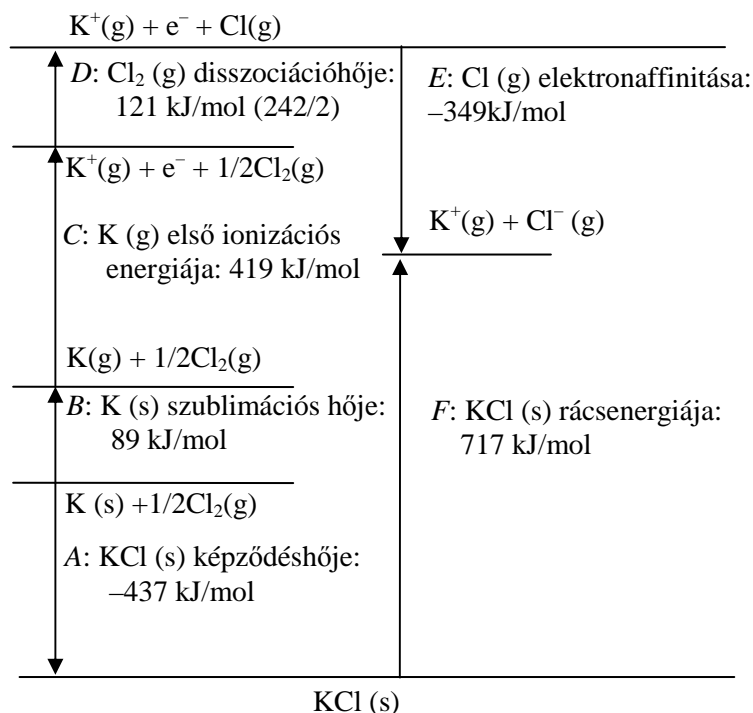
c) Az elemi cella sarkain 8 molekula van, de ezek nyolc elemi cellához tartoznak. Az elemi cella lapjain 6 molekula van, mindegyik 2 elemi cellához tartozik. Így egy cellában $8/8 + 6/2 = 4 \text{ CO}_2$ molekula van.

$$\rho_{\text{szárazjég}} = \frac{m_{\text{cella}}}{V_{\text{cella}}} = \frac{4M(\text{CO}_2)}{N_A r^3} \approx 1,7 \text{ g/cm}^3$$

$$V_{\text{szárazjég}} = 20 \text{ cm} \cdot 10 \text{ cm} \cdot 5,0 \text{ cm} = 1000 \text{ cm}^3$$

$$N = \frac{\rho V}{M(\text{CO}_2)} N_A \approx 2,3 \cdot 10^{25} \text{ db}$$

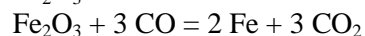
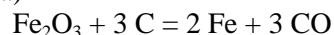
d) Hess tételét felírva: $F - E = B + C + D - A$. Tehát a rácsenergia 717 kJ/mol.

A feladatra összesen 19 megoldás érkezett, a pontátlag 9,39. Hibátlan megoldást küldtek be: Bali Krisztina, Batki Bálint, Benda Zsuzsanna, Benedek Zsolt, Dabóczi Mátyás, Dúzs Brigitta, Najbauer Eszter Éva, Somlyai Máté és Szabó Bálint Sámuel. Jellemző hiba volt a rácsenergia rossz definiálása, és az értékes jegyek helytelen használata, de rossz kerekítésért nem vontam le pontot.

(Májusi Gábor)

H127. a)

b) 1000 g nyersvas tartalmaz 955 g vasat és 45 g szenet. A 955 g vas $m_1 = 955 \cdot 159,7/111,7 = 1365,4$ g Fe_2O_3 -ból keletkezik (a Fe_2O_3 a vas mellett

még 410,4 g O-t tartalmaz). Az érc a vas mellett tartalmaz még $m_{s1} = 1365,4/9 = 151,72$ g salakot.

A vas-oxidot a C redukálja és a folyamat egészen CO_2 -ig megy. Ez alapján a redukcióhoz $m_2 = 410,4 \cdot 12,01/32 = 154,03$ g szén szükséges. A teljes művelet során $m_3 = 154,03 + 45 = 199,03$ g C-t használunk el. Az elhasznált kokszt a C mellett $m_{s2} = 199,03/9 = 22,11$ g salakot tartalmaz. A hozzáadott CaO mennyiség megegyezik a SiO_2 mennyiségével, ami $m_{s3} = (151,72 + 22,11) \cdot 0,7 = 121,68$ g. A nyersvas előállításánál tehát $m_s = 151,72 + 22,11 + 121,68 = 295,5$ g salak keletkezett.

c) A szén égésekor ha CO keletkezik, akkor 0,5 mol, ha CO_2 keletkezik, akkor pedig 1 mol O_2 szükséges. Tehát ha 1:1 arányban keletkezik a két gáz akkor 1 mol C égésekor 0,75 mol O_2 fogy. 1 kg nyersvas 45 g szenet tartalmaz. Ez $n = 3,747$ mol. Ennek égéséhez $n_{\text{O}_2} = 3,747 \cdot 0,75 = 2,810$ mol O_2 szükséges, melynek térfogata $V = 2,81 \cdot 8,314 \cdot 300,15/202,6 = 34,61$ liter.

d) 1 kg tiszta vas 1047,12 g nyersvasból keletkezik, ami 1000 g Fe-t és 47,12 g C-t tartalmaz. A C égésekor $n_1 = 3,923$ mol CO_2 keletkezik. A nyersvas előállításakor Fe_2O_3 -t C-nel redukáljuk, CO keletkezik. 1000 g Fe $m = 1000 \cdot 159,7/111,7 = 1429,7$ Fe_2O_3 -ból keletkezik, ami a Fe mellett még 429,7 g O-t tartalmaz. Az redukcióhoz tehát $m = 429,7 \cdot 12,01/16 = 322,54$ g C szükséges, amiből a konverterben $n_2 = 26,856$ mol CO_2 keletkezik.

Az előállítás során összesen $m_C = 369,66$ g szenet és $m_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 1429,7$ vasoxidot használtunk fel. A kettő mellett összesen $m_{\text{SiO}_2} = (369,66 + 1429,7)/9 \cdot 0,7 = 139,55$ g SiO_2 van jelen. Ennek a mennyisége megegyezik a CaO-dal. A CaO előállításánál keletkező CO_2 tehát $n_3 = 2,499$ mol.

A folyamat során összesen $n = 33,278$ mol CO_2 keletkezik.

e) A vas tércentrált kockarács, tehát a testátló mentén szoros az illeszkedés. Egy elemi cellában összesen 2 atom található. Ha a kocka testátlója $4r$ (mivel 2 atom van a 2 csúcson és egy középen), akkor az éle $a = 4r/3^{0,5}$.

Tehát ha behelyettesítünk a sűrűség képletébe:

$$7,90 = (2 \cdot 55,85/6,022 \cdot 10^{-23}) / (4r/3^{0,5})^3$$

Ebből $r = 1,24 \cdot 10^{-8}$ cm, ami 124 pm.

A feladatra 19 megoldás érkezett, a pontátlag 7,87.

(Sarka János)

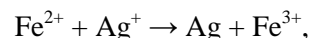
H128.

a) Az egyes lépések során lejátszódó reakciók egyenletei:

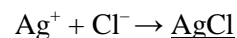
- $\text{Fe} + 2 \text{H}^+ \rightarrow \text{Fe}^{2+} + \text{H}_2$
 $2 \text{Cr} + 6 \text{H}^+ \rightarrow 2 \text{Cr}^{3+} + 3 \text{H}_2$
- $3 \text{Fe}^{2+} + 4 \text{H}^+ + \text{NO}_3^- \rightarrow 3 \text{Fe}^{3+} + 2 \text{H}_2\text{O} + \text{NO}$
- $3 \text{S}_2\text{O}_8^{2-} + 2 \text{Cr}^{3+} + 7 \text{H}_2\text{O} \rightarrow 6 \text{SO}_4^{2-} + \text{Cr}_2\text{O}_7^{2-} + 14 \text{H}^+$
- $\text{Ag}^+ + \text{Cl}^- \rightarrow \text{AgCl}$
- $6 \text{Fe}^{2+} + \text{Cr}_2\text{O}_7^{2-} + 14 \text{H}^+ \rightarrow 6 \text{Fe}^{3+} + 2 \text{Cr}^{3+} + 7 \text{H}_2\text{O}$
- $\text{MnO}_4^- + 5 \text{Fe}^{2+} + 8 \text{H}^+ \rightarrow \text{Mn}^{2+} + 5 \text{Fe}^{3+} + 4 \text{H}_2\text{O}$

A króm az i) lépés után Cr^{3+} , az ii) lépés után Cr^{3+} , az iii) lépés után $\text{Cr}_2\text{O}_7^{2-}$ formában van jelen.

b) Az ezüstionok reagálnának a Fe(II)-ionokkal

ezért el kell őket távolítani az oldatból, amit legegyszerűbben csapadékképzéssel tehetünk meg.

c) A vi) reakcióban fogyott MnO_4^- ionok mennyisége: $12,00 \cdot 10^{-3} \text{ dm}^3 \cdot 2,00 \cdot 10^{-2} \text{ mol/dm}^3 = 2,40 \cdot 10^{-4} \text{ mol}$. Ez az egyenlet alapján ötszörös mennyiségű, vagyis $1,20 \cdot 10^{-3} \text{ mol Fe}^{2+}$ ionnal reagált.

Az v) lépés során hozzáadott Fe^{2+} mennyisége $2,00 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$. Tehát $2,00 \cdot 10^{-3} \text{ mol} - 1,20 \cdot 10^{-3} \text{ mol} = 8,00 \cdot 10^{-4} \text{ mol}$ reagált az v)-ös reakcióban, ami $1,33 \cdot 10^{-4} \text{ mol Cr}_2\text{O}_7^{2-}$ -t, azaz kezdetben $2 \cdot 1,33 \cdot 10^{-4} \text{ mol} = 2,67 \cdot 10^{-4} \text{ mol Cr}$ -ot jelent.

$m(\text{Cr}) = 52,0 \text{ g/mol} \cdot 2,67 \cdot 10^{-4} \text{ mol} = 1,39 \cdot 10^{-2} \text{ g Cr}$.

Tehát a minta $1,39 \cdot 10^{-2} \text{ g} / 0,100 \text{ g} \cdot 100\% = 13,9\% \text{ Cr}$ -ot és $86,1\% \text{ Fe}$ -t tartalmazott.

Összesen 19 megoldás érkezett, a pontszámok átlaga: 8,2. Majdnem hibátlan megoldást küldött be: Babinszki Bence, Dabóczi Mátyás, Pós Eszter Sarolta, Sveiczter Attila.

(Vörös Tamás)

H129.

b) $m = 0,3 \text{ g BaSO}_4$ keletkezett, ami $n_1 = 1,285 \cdot 10^{-3} \text{ mol S}$ -t jelent a 10 ml-ben, tehát $n_2 = 4,883 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$ kéntartalmú gáz volt a mintában. A gáz térfogata $V = 109,5 \text{ cm}^3$.

a) Az oldat térfogatváltozását 18 g, azaz 1 mol vízgőz okozta. A gáztérben lévő 50 ml gáz anyagmennyisége $n_1 = 2,23 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$. Tehát $(m/m)\% = 1 / (1 + 2,23 \cdot 10^{-3} + 1,285 \cdot 10^{-3}) \cdot 100 = 99,3\%$ vízgőzt tartalmazott a vulkáni gőz.

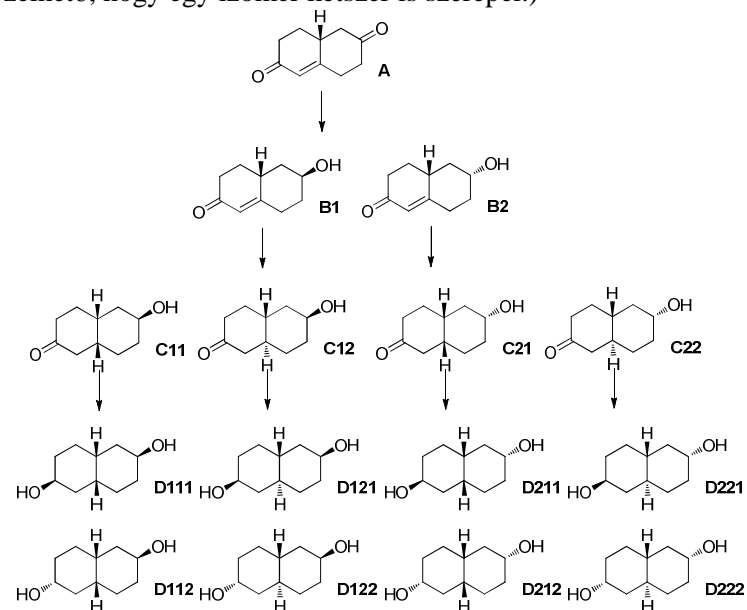
- $\text{KIO}_3 + 5 \text{KI} + 6 \text{HCl} = 3 \text{I}_2 + 6 \text{KCl} + 3 \text{H}_2\text{O}$
 $\text{SO}_2 + \text{I}_2 + 2 \text{H}_2\text{O} = 2 \text{HI} + \text{H}_2\text{SO}_4$
 $\text{H}_2\text{S} + \text{I}_2 = \text{S} + 2 \text{HI}$

d) A szilikátokkal a hidrogén halogenidek közül a HF lép reakcióba, az 1:3 izotóparány a klórra utal, tehát **X** : HCl, **Y** : HF.

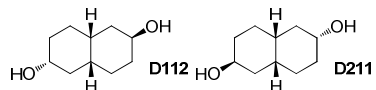
A feladatra 18 megoldás érkezett, a pontátlag 8,81.

(Sarka János)

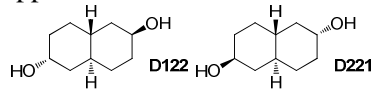
H130. Rajzoljuk fel az elképzelhető izomereket! Az ábrázoláshoz a szemléletesség kedvéért ezen vegyületek családfáját mutatjuk be. (Itt elképzelhető, hogy egy izomer kétszer is szerepel.)

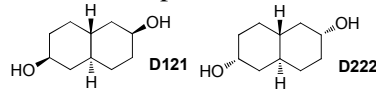
a) Igen, található közöttük azonos (a **D112** és a **D211**):

b) Igen, található két optikailag inaktív vegyület (ezek szimmetria középponttal rendelkeznek, a **D122** és a **D221**):

c) Igen, enantiomerpárt alkotnak a **D121** és a **D222** vegyületek:

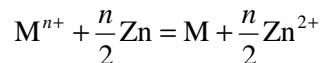

A feladatra 17 megoldás érkezett, a pontátlag 8,47. Összesen 12 hibátlan megoldás volt.

(Varga Szilárd)

HO-55.

a) Az alábbi reakció játszódik le:

Egyensúlyban felírható a következő $n=1$ esetén:

$$\varepsilon^\circ(M^+/M) + \frac{RT}{F} \ln[M^+] = \varepsilon^\circ(Zn^{2+}/Zn) + \frac{RT}{2F} \ln[Zn^{2+}] \text{ Ebből}$$

levezethető:

$$\frac{1}{K} = \frac{[M^+]^2}{[Zn^{2+}]} = e^{\frac{2F(\varepsilon^\circ(Zn^{2+}/Zn) - \varepsilon^\circ(M^+/M))}{RT}}$$

A reakcióegyenlet szerint $[Zn^{2+}] = (0,10 - [M^+]) / 2$

Ezt az egyensúlyi összefüggésbe behelyettesítve:

$$0 = 2[M^+]^2 + [M^+](1/K) - 0,1 \cdot (1/K)$$

A másodfokú egyenlet megoldó képletét használva csak a pozitív eredmény felelhet meg:

$$[M^+] = \frac{-(1/K) + \sqrt{(1/K)^2 + 0,8 \cdot (1/K)}}{4}$$

$n=2$ esetén egyensúlyban az alábbi írható fel:

$$\varepsilon^\circ(M^{2+}/M) + \frac{RT}{2F} \ln[M^{2+}] = \varepsilon^\circ(Zn^{2+}/Zn) + \frac{RT}{2F} \ln[Zn^{2+}] \text{ Ebből:}$$

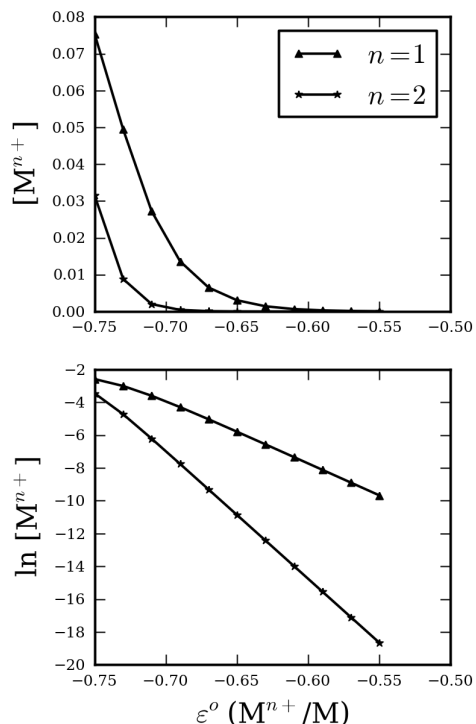
$$\frac{1}{K} = \frac{[M^{2+}]}{[Zn^{2+}]} = e^{\frac{2F(\varepsilon^\circ(Zn^{2+}/Zn) - \varepsilon^\circ(M^+/M))}{RT}}$$

A definíciót és a $[Zn^{2+}] = 0,1 - [M^{2+}]$ összefüggést alkalmazva:

$$[M^{2+}] = \frac{0,1}{1 + K}$$

b)

$\varepsilon^\circ(M^{n+}/M)$	$[M^+]$	$\ln [M^+]$	$[M^{2+}]$	$\ln [M^{2+}]$
-0,75 V	$7,53 \cdot 10^{-2}$ M	-2,59	$3,15 \cdot 10^{-2}$ M	-3,46
-0,73 V	$4,94 \cdot 10^{-2}$ M	-3,01	$8,81 \cdot 10^{-3}$ M	-4,73
-0,71 V	$2,72 \cdot 10^{-2}$ M	-3,60	$2,00 \cdot 10^{-3}$ M	-6,22
-0,69 V	$1,36 \cdot 10^{-2}$ M	-4,30	$4,27 \cdot 10^{-4}$ M	-7,76
-0,67 V	$6,50 \cdot 10^{-3}$ M	-5,04	$9,02 \cdot 10^{-5}$ M	-9,31
-0,65 V	$3,03 \cdot 10^{-3}$ M	-5,80	$1,90 \cdot 10^{-5}$ M	-10,9
-0,63 V	$1,41 \cdot 10^{-3}$ M	-6,57	$4,01 \cdot 10^{-6}$ M	-12,4
-0,61 V	$6,47 \cdot 10^{-4}$ M	-7,34	$8,44 \cdot 10^{-7}$ M	-14,6
-0,59 V	$2,98 \cdot 10^{-4}$ M	-8,12	$1,78 \cdot 10^{-7}$ M	-15,5
-0,57 V	$1,37 \cdot 10^{-4}$ M	-8,90	$3,74 \cdot 10^{-8}$ M	-17,1
-0,55 V	$6,28 \cdot 10^{-5}$ M	-9,67	$7,88 \cdot 10^{-9}$ M	-18,7

c) Exponenciális, illetve lineáris görbével közelíthetők $n=2$ esetén a grafikonok a megfelelő tartományban.

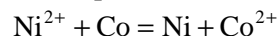
d) $n=1$ ill. $n=2$ esetén is T értékét növelve mindkét grafikon képe az y tengely mentén pozitív irányba tolódik el, míg T értékét csökkentve mindkét grafikon képe az y tengely mentén negatív irányba tolódik el.

A feladatra összesen 17 megoldás érkezett. A pontszámok átlaga: 9,1. Hibátlan megoldást küldött be: Babinszki Bence, Berta Máté, Ganyecz Ádám, Nor Soho Roy, Najbauer Eszter Éva, Sveiczzer Attila

(Vörös Tamás)

HO-56.

a-c) A standardpotenciál értékek alapján az alábbi reakció játszódik le:

Egyensúlyban

$$\varepsilon(\text{Ni}^{2+}/\text{Ni}) = \varepsilon(\text{Co}^{2+}/\text{Co})$$

Behelyettesítve:

$$-0,257 + \frac{RT}{2F} \ln[\text{Ni}^{2+}] = -0,277 + \frac{RT}{2F} \ln[\text{Co}^{2+}]$$

Tudjuk, hogy $[\text{Ni}^{2+}] = 0,100 - [\text{Co}^{2+}]$, így:

$$[\text{Co}^{2+}] = 8,26 \cdot 10^{-2} \text{ mol/dm}^3 \quad [\text{Ni}^{2+}] = 1,74 \cdot 10^{-2} \text{ mol/dm}^3$$

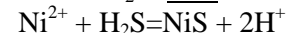
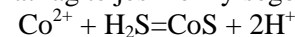
$$\varepsilon(\text{Ni}^{2+}/\text{Ni}) = -0,309\text{V}$$

Beoldódott $8,26 \cdot 10^{-2}$ mol Co, aminek tömege 4,868g

Kivált $8,26 \cdot 10^{-2}$ mol Ni, aminek tömege 4,848g

Ez alapján $m_1 - m_2$, a különbség 20,0 mg.

d-f) Tételezzük fel, hogy kén-hidrogén hatására mindkét fémion leválik gyakorlatilag teljes mennyiségben:

Tehát az oldatban a $[\text{H}^+] = 0,200 \text{ mol/dm}^3$

Fennáll a következő összefüggés ($c_{\text{össz}} = 0,10 \text{ mol/dm}^3$):

$$c_{\text{össz.}} = [\text{S}^{2-}] \left(1 + \frac{[\text{H}^+]}{K_{s2}} + \frac{[\text{H}^+]^2}{K_{s1}K_{s2}} \right),$$

melyből behelyettesítés után kapjuk, hogy

$$[\text{S}^{2-}] = 2,50 \cdot 10^{-19} \text{ mol/dm}^3$$

Mivel az oldat mindkét sóra nézve telített lesz, ezért:

$$[\text{Co}^{2+}] = \frac{L_{\text{CoS}}}{[\text{S}^{2-}]} = 7,98 \cdot 10^{-9} \text{ mol/dm}^3$$

$$[\text{Ni}^{2+}] = \frac{L_{\text{NiS}}}{[\text{S}^{2-}]} = 1,26 \cdot 10^{-2} \text{ mol/dm}^3$$

Látható, hogy a kezdeti feltételezés nem volt helyes, tehát csak a CoS válik le teljes mennyiségben, a NiS nem.

Tegyük fel, hogy x mol NiS válik ki.

Feltételezve, hogy az oldat térfogata továbbra is $1,00 \text{ dm}^3$, az oldatban $1,74 \cdot 10^{-2} - x \text{ mol/dm}^3$ lesz a Ni^{2+} koncentrációja. Továbbá kiválik $8,26 \cdot 10^{-2}$ mol CoS. Az oldat tehát így is igen savas, benne a H^+ -ion koncentráció:

$2 \cdot (8,26 \cdot 10^{-2} + x)$ mol/dm³. (Az oldott kén-hidrogénből származó H⁺-ionok mennyiségét gyakorlatilag elhanyagolhatjuk.)

Az oldat telített marad NiS-ra nézve, tehát igaz, hogy:

$$[\text{Ni}^{2+}] = \frac{L_{\text{NiS}}}{[\text{S}^{2-}]} \Rightarrow [\text{S}^{2-}] = \frac{L_{\text{NiS}}}{[\text{Ni}^{2+}]}$$

Ezeket beírva az $c_{\text{össz}}$ összefüggésébe:

$$c_{\text{össz.}} = \frac{L_{\text{NiS}}}{[1,74 \cdot 10^{-2} - x]} \left(1 + \frac{[2 \cdot (8,26 \cdot 10^{-2} + x)]}{K_{s2}} + \frac{[2 \cdot (8,26 \cdot 10^{-2} + x)]^2}{K_{s1}K_{s2}} \right) x =$$

$$7,20 \cdot 10^{-3} \text{ mol/dm}^3.$$

Tehát:

$$[\text{H}^+] = 1,80 \cdot 10^{-1} \text{ mol/dm}^3, \text{ pH}=0,75$$

$$[\text{S}^{2-}] = 3,10 \cdot 10^{-19} \text{ mol/dm}^3 \quad [\text{Ni}^{2+}] = 1,02 \cdot 10^{-2} \text{ mol/dm}^3$$

$$[\text{Co}^{2+}] = 10^{-26,7} / [\text{S}^{2-}] = 6,44 \cdot 10^{-9} \text{ mol/dm}^3$$

A kivált csapadék tömege: $8,26 \cdot 10^{-2} \text{ mol} \cdot 90,99 \text{ g/mol} + 7,20 \cdot 10^{-3} \text{ mol} \cdot 90,75 \text{ g/mol} = 8,17 \text{ g}$

Beoldottunk: $34,08 \text{ g/mol} \cdot (0,10 \text{ mol} + 8,26 \cdot 10^{-2} \text{ mol} + 7,20 \cdot 10^{-3} \text{ mol}) = 6,47 \text{ g H}_2\text{S-t.}$

Tehát az oldat tömege: $8,17 \text{ g} - 6,47 \text{ g} = 1,70 \text{ grammal csökkent.}$

A feladatra összesen 19 megoldás érkezett. A pontszámok átlaga: 7,3. Hibátlan megoldást küldött be: Batki Bálint, Pócs Eszter Sarolta és Somlyay Máté.

(Vörös Tamás)

HO-57.

a) A megadott adatok alapján a **C** csak a HF lehet, tehát az **A** a F₂. **B** moláris tömege $M = 131,29 \text{ g/mol}$, tehát a **B** a Xe. A Xe és F₂ reakciójakor XeF_{2n} keletkezik. Ennek 1g-ját reagáltatjuk 0,22 g vízzel, tehát $18,02 \cdot n \text{ g}$ vízzel $81,9 \cdot n \text{ g}$ **D** reagál. Csak $n=3$ esetén kapunk jó megoldást, tehát a **D** XeF₆, a vízzel való reakcióban pedig az **E** anyag, XeO₃ keletkezik. Az XeO₃ bomlásakor keletkező **F** gáz az O₂.

b) $1,000 \text{ g XeF}_6$ -ból $m = 1/245,29 \cdot 179,29 = 0,7309 \text{ g XeO}_3$ keletkezik.

c) $V_0 = 0,2055 \text{ dm}^3$

$$V_{\text{kel}} = 4,07 \cdot 2,5 \cdot 24,5 = 249,3 \text{ dm}^3$$

$$V_{\text{kel}}/V_0 = 1213$$

d) A F₂ a halogének csoportjába tartozik, neki a legnagyobb az elektronegativitása. A Xe egy nemesgáz, zárt vegyértékhéjjal.

e) A XeF₆ és XeO₃ nemesgázvegyületek. Mivel a nemesgázoknak a vegyértékhéjuk telített, ezért nem nagyon reakcióképesek. Ha képeznek vegyületet, akkor a keletkező vegyületek meglehetősen instabilak.

A feladatra 19 megoldás érkezett, a pontátlag 9,34.

(Sarka János)

HO-58.

a) Az R élhosszú szabályos q -szög területe:

$$A_q = \frac{qR^2 \tan(90^\circ - 180^\circ/q)}{4}$$

A hatszögek és az ötszögek területe a fullerénekben:

$$A_6 = 0,0509 \text{ nm}^2 \quad A_5 = 0,0337 \text{ nm}^2$$

A fentiekből számítható a felület n szénatom esetén:

$$A_{\text{teljes}} = 12A_5 + \left(\frac{n}{2} - 10\right)A_6 = (0,0255n - 0,105) \text{ nm}^2$$

b) Ezt egy gömb felületének tekintve a gömb sugara:

$$r = \sqrt{\frac{0,0255n - 0,105}{4\pi}} \text{ nm}$$

c) Az n db szénatomot tartalmazó fulleréngömb tömegét térfogatával osztva kapható sűrűsége (g/nm³ értékben):

$$\rho_{\text{fullerén}} = \frac{\frac{n \cdot M(\text{C})}{4r^3 \pi}}{3}$$

Ennek az értéknek kell megegyeznie a levegő sűrűségével normál körülmények között, ami:

$$\rho_{\text{lev}} = \frac{0,79M(\text{N}_2) + 0,21M(\text{O}_2)}{RT/p} = 1,18 \cdot 10^{-24} \text{ g/nm}^3$$

Az egyenletet megoldva:

$$n = 1,96 \cdot 10^9$$

Ebben az esetben a fullerén sugara:

$$r = \sqrt{\frac{0,0255 \cdot 1,96 \cdot 10^9 - 0,105}{4\pi}} \text{ nm} = 1,99 \times 10^3 \text{ nm}$$

Összesen 19 megoldás érkezett, a pontszámok átlaga: 8,9. Hibátlan megoldást küldött be 9 tanuló.

(Vörös Tamás)

HO-59.

a) A CeO_2 kristály elemi cellájában 1 db kation ($8 \cdot 1/8$) található a cella csúcsain, és 3 db kation ($6 \cdot 1/2$) található a cella lapjain. Tehát összesen 4 kation van egy elemi cellában. Az anionok az összes tetraéderes helyet kitöltik, így egy elemi cellában 8 anion található.

b) $\text{CeO}_2 : \text{Y}_2\text{O}_3 = 0,8 : 0,1 = 8 : 1$. Így $8 \cdot 1 + 2 = 10$ kationra $8 \cdot 2 + 3 = 19$ anion jut, és 1 üres hely marad. Így a betöltetlen helyek aránya = $1/20$, azaz 5 %.

1 cm^3 anyagban az üres helyek: $N = 0,05 \cdot 8 / a^3 \approx 2,94 \cdot 10^{21}$

c) Gyakorlatilag egy elektrolizáló cella jön létre.

Katódreakció: $\text{O}_2 + 4 \text{ e}^- = 2 \text{ O}^{2-}$

Anódreakció: $2 \text{ O}^{2-} = \text{O}_2 + 4 \text{ e}^-$

$Q = I \cdot t = 965 \text{ C} \rightarrow n(\text{e}^-) = 0,0100 \text{ mol} \rightarrow n(\text{O}_2) = 2,50 \text{ mmol}$

$V(\text{O}_2) = nRT/p \approx 211 \text{ cm}^3$

d) Gyakorlatilag egy koncentrációs elem jön létre, a katód a nagyobb O_2 nyomáshoz tartozik. Mindkét elektród potenciálját megadja az alábbi Nernst-egyenlet:

$$E(\text{O}^{2-}/\text{O}_2)_{\text{katód}} = E^\circ(\text{O}^{2-}/\text{O}_2) + \frac{RT}{4F} \ln \frac{p_{\text{O}_2}}{x_{\text{O}^{2-}}^2}$$

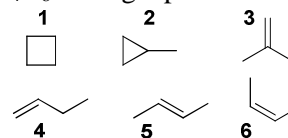
$$\text{Ekkor } E_{\text{MF}} = E_{\text{katód}} - E_{\text{anód}} = \frac{RT}{4F} \ln 100 \approx 0,106 \text{ V.}$$

A feladatra összesen 18 megoldás érkezett, a pontátlag 8,31 volt. Hibátlan megoldást küldött be Najbauer Eszter Éva és Somlyai Máté. Jellemző hiba volt a Nernst-egyenletek rossz felírása, többen kihagyták az oxigén redukált formáját, és voltak, akik koncentrációkat írtak fel parciális nyomások helyett. Továbbá a feladat c) részében néhány megoldásnál elemi Ce és Y képződött a katódreakció során.

(Májusi Gábor)

HO-60.

a) A C_4H_8 összegképlethez tartató konstitúciós és geometriai izomerek:

b) Mindegyik proton kémiai és mágnesesen is ekvivalens a keresett molekulában, ez a fenti izomerek közül csak a ciklobutánra (1) valósul meg.

c) A keresett vegyületben kémiai (vagy mágnesesen) különböző protonokból két csoport található, amelyek egymással nem csatolnak. Ez csak az isobutilénben (izobutén, 2-metil-prop-1-én, 3) teljesül. A két jel területének arány megegyezik a jelekhez tartozó protonok számának arányával. Tehát ez az arány 1:3.

A feladatra 19 megoldás érkezett, a pontátlag 9,05. Összesen 14 hibátlan megoldás volt.

Varga Szilárd

A pontverseny eredményei

A KÖKÉL haladó pontversenyében 20 feladat szerepelt ebben a tanévben is. A feladatok 10 pontot értek.

A kijavított dolgozatokat visszajuttattuk a versenyzők részére.

A pontversenybe 26 fő nevezett be; a végeredményekből a legjobb teljesítményt elérő 8 diák eredményeit tesszük közzé:

Najbauer Eszter Éva, Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma, Pécs, tanára Mostbacher Éva, 191 pont

Sebő Anna, ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium, Budapest, tanára Villányi Attila, 178 pont

Benda Zsuzsanna, Jedlik Ányos Gimnázium, Budapest, tanára Elekné Becz Beatrix, 177,5 pont

Bali Krisztina, Jedlik Ányos Gimnázium, Budapest, tanára Elekné Becz Beatrix, 176,75 pont

Pós Eszter Sarolta, ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola, Budapest, tanára Berek László és Balázs Katalin, 176,5 pont

Babinszki Bence, Petőfi Sándor Gimnázium, Mezőberény, tanára Bokorné Tóth Gabriella, 175,5 pont

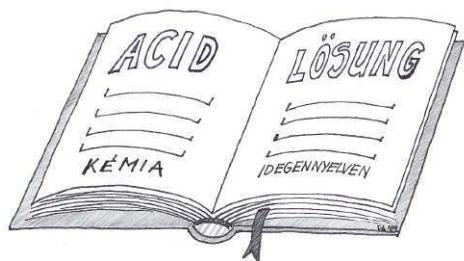
Batki Bálint, ELTE Apáczai Csere János Gyakorlógimnázium, Budapest, tanára Villányi Attila, 172 pont

Sveiczzer Attila, Eötvös József Gimnázium, Budapest, tanára: Dancsó Éva, 165 pont

Teljesítményüket a KÖKÉL egy éves előfizetésével jutalmazzuk. Gratulálunk az összes megoldónak és tanáraiknak! Köszönjük a közös munkát!

A kémia diákolimpiára való válogatásban és felkészítésben a **H** és a **HO** feladatok együttes pontversenye számított. Ebben az összesítésben némileg más volt a sorrend. A pontos eredmény a diákolimpia honlapján: <http://olimpia.chem.elte.hu> érhető el.

KÉMIA IDEGEN NYELVEN

Kémia angolul *Szerkesztő: MacLean Ildikó*

Kedves Diákok!

A 2009/2010-es tanév utolsó számában a fullerénekkal kapcsolatos, 2010/1-es számban megjelent szakszöveg valamint a puskaporról szóló, 2010/2-szám szövegeinek mintafordítását találhatjátok meg. Mindkét szöveget továbbra is szép számmal fordítottátok le.

A 2010/1. számban közölt szakszöveg mintafordítása:

A fullerének

1985-ben a Rice Egyetem tanárának, Richard Smalley-nek a laboratóriumában dolgozott két végzős hallgató: Jim Heath és Sean O'Brien. Azt találták, hogy inert atmoszférában a szén atomcsoportok leggyakrabban a C60-as formát veszik fel, de kisebb mértékben C70-es forma is előfordult. A Smalley laboratóriumában végzett korábbi kutatások szilícium, germánium és gallium arzenid atomcsoportokkal voltak kapcsolatosak. Az elsődleges cél az volt, hogy rájöjjenek, hogy az olyan elemek, mint például a szilícium hogyan tudják egy kis, nanoméretű, 10-100 atomból álló csupasz klaszter felületén a szabadon maradó kötéseik számát minimalizálni. Ezeket a semmibe lógó kötéseket olyan klaszterek szélén találjuk, amelyeknek nincs meg az a teljes elektronkészletük, amik egyébként más atomokhoz való kapcsolódás esetén jelen vannak. Ezek a kutatók rájöttek, hogy bizonyos szilícium klaszterek különösen stabil

szerkezetet tudnak felvenni, de soha nem válnak annyira inaktívvá, hogy egy további szilícium atommal már ne lépjenek kapcsolatba.

Visszatérve a szénhez, ez a bizonyos C60-as klaszter egyértelműen úgy viselkedett, mintha egyáltalán nem lennének szabad kötése, mivel más szénklaszterek még nagyobb méretűre nőttek a kondenzálódó szén-gőzben. A klaszter valamilyen módon egy olyan geometriai formában rendeződött el, hogy az összes szabad kötését felszámolhassa. Az egyetlen számításba jöhető szerkezet a gömb volt-még hozzá egy futball-labda alakú - amelyben minden szénatom a teljes elektronkészlettel rendelkezik. Erről a nagyszabású munkáról a Nature tudományos folyóiratban 1985-ben számoltak be; Richard E. Smalley, Robert F. Curl és Harold W. Kroto vezető kutatók Nobel díjat kaptak 1996-ban ezért.

Ahogy Smalley mondta, „a fullerén elnevezés abban a korai, még tapogatózó időszakban született, amikor azon gondolkodtunk, hogy egy egyszerű, 60 atomból álló tiszta szén atomfürt hogyan tudja felszámolni szabad kötéseit” (Billups és Ciufolini, 1993, előszó vi). Amikor azon tanakodtak, hogy hogyan nevezzék el a klaszter alakját, Smalley megkérdezte Kroto-tól annak az építésznek a nevét, aki nagy kupolákat tervezett. A válasz „Buckminster Fuller” volt. Ezután minden szénklasztert, függetlenül a méretétől Buckminsterfulleréneknek, fulleréneknek vagy néha „buckyabdának” neveztek. A már ismert 2 szén allotróp módosulat (a grafit és a gyémánt) kiegészült egy újjal.

A fullerének kezdetben csak elenyészően kis mennyiségben voltak előállíthatóak gáz állapotban. 1990-ben fontos áttörés történt, amikor Wolfgang Kratschmer, a Max Plank Magfizikai Kutatóintézetből, és az Arizóna Egyetemről Donald Huffman rájöttek, hogy a fullerének grammnyi mennyiségben előállíthatóak nemesgázba helyezett grafit elektródák között létrehozott elektromos ívkisüléssel. A C60-as és C70-es fullerének egyéb nagyobb fullerénekkal együtt nyers koromból is előállíthatóak. Mivel most már bőségesen rendelkezésre álltak ezek az izgalmas anyagok, a kutatók izgatottan próbálták lerakni a fullerénekkal foglalkozó kémia alapjait. A szakirodalom most már tele van olyan

fullerének leírásával, amelyek a szerves kémia számára elérhető számos reagens felhasználásával állíthatók elő.

Olyan fullerének, amelyeknek a kalitkájában fémek vannak úgy keletkezhetnek, hogy egy grafit elektródát fémmel szennyeznek és a fullerén a fém köré nő. Kémikusok a Yale Egyetemen azt találták, hogy hélium is bejuttatható a fullerén belsejébe, mégpedig úgy, hogy a fullerént felmelegítik nagy nyomású héliumban. Így egy ablak keletkezik a fullerénon, amely bezárul, amint a keveréket lehűtik, és így a hélium bennreked. A fémtartalmú endohedrális fullerének ígéretes mágneses rezonancia képalkotó anyagok.

A szén nanocsövek inkább hosszúkás, mint gömb alakú fullerén szerkezetek. Sumio Ajima, a japán NEC Corporation-nél dolgozó kutató 1993-ban rájött, hogy szén nanocsövek állíthatók elő egy olyan eljárással, ami hasonló a Kratschmer és Huffman által alkalmazott módszerhez, melynek során a C₆₀-at szintetizálták. Ezen nanométer méretű szerkezetek iránt hatalmas érdeklődés mutatkozik, mivel potenciális építőkövei lehetnek nanoszerkezetű anyagoknak, és olyan új elektronikai eszközöknek, melyek mérete rendkívül kicsi.

A grafit lézeres párologtatásával egyfalú szén nanocsövek (SWNT) állíthatók elő. Egy újabb eljárás szén-monoxidot alkalmaz a szén forrásaként. Ezt HiPco eljárásnak nevezzük. A katalizátor helyben vas-karbonilból keletkezik. A HiPco eljárás során keletkezett SWNT-k átmérője kisebb és szerves reagensekkel könnyebben lépnek reakcióba.

Mivel a nanocsövek tulajdonképpen feltekert grafit lemezek, különböző átmérőjű és szerkezetű csövek keletkezhetnek. A nanocső szerkezetében történő legkisebb változtatás is azt eredményezi, hogy a keletkezett anyag fémként illetve félvezetőként viselkedik. A félvezető nanocsövek fénynek kitéve fluoreszkálnak, méghozzá úgy, hogy a fényt egy másik hullámhosszon bocsátják ki. Mivel a nanocsövek szerkezetüktől függően különböző módon fluoreszkálnak, minden egyes csőtípushoz rendelhető egy optikai jel. Így sikerült egy kutatócsapatnak a Rice Egyetemen 33 különböző, a HiPco eljárás során keletkező félvezető nanocsövet találni, kihangsúlyozva persze azt, hogy milyen nehézségekkel

kell szembenézniük a kutatóknak ezen anyagok kutatása során. Mindezek ellenére a nanocsövek ígéretes eredményekkel kecsegtetnek több területen is, pl. erős szál, rost létrehozása, réz elektromos vezetése és gyémánt hővezetése, vagy akár a DNS szerkezetének tökéletesítése kapcsán.

Forrás: <http://www.chemistryexplained.com/Fe-Ge/Fullerenes.html>

A 2010/1-es forduló legsikeresebb fordításait beküldők és eredményeik:

Kiss Bálint (Mechwart András Informatikai és Gépészeti Szakközépiskola 11.B)	93pont
Christopher Éva (Debrecen, Ady Endre Gimnázium)	91pont
Tóth Ákos (Debrecen, Ady Endre Gimnázium, 10.A)	88pont
Szűcs András (Székesfehérvár, vasvári Pál Gimnázium 11.b)	83pont
Családi Bianka (Komárom, Selye János Gimnázium, 3.D)	72pont
Ladoczki Fanni (Zentai Gimnázium, II.3)	71pont
Bene Mónika (Debrecen, Ady Endre Gimnázium, 11.C)	71pont
Baráz Judit (Szerb Antal Gimnázium, 12.NYEK)	70pont
Vámi Tamás (Bonyhád, Petőfi S. Evangélikus Gimn. 10.C)	68pont
Samu Éva (Zentai Gimnázium, IV.2)	66pont

A 2010/2. számban közölt szakszöveg mintafordítása:

A lőpor

Egy kis történelem

A lőpornak, vagy feketelőpornak nagy történelmi jelentősége van a kémiában. Habár fel tud robbanni, elsődlegesen hajtóanyagként használják. A lőport a kínai alkimisták találták fel a 9.században. Eredetileg elemi kén, szén, és salétromsó (kálium-nitrát) keverékéből készült. A szenet hagyományosan a fűzfából nyerték, de szőlőtő, mogyoró, bodza, babér és fenyőtoboz egyaránt használatosak voltak. Nem csak faszén használható üzemanyagként. Számos pirotechnikai alkalmazásnál cukrot használnak helyette.

Amikor az alkotórészeket óvatosan összeőrölik, az eredmény egy olyan por, amit „szerpentinnek” neveztek el. A használatot megelőzően többnyire szükségessé vált az alkotórészek újrakeverése, ezért a lőpor gyártása nagyon veszélyes volt. A lőpor gyártói időnként víz, bor vagy más folyadék hozzáadásával igyekeztek a veszélyt csökkenteni, mivel már egy kis szikra is füstölő tüzet eredményezett. Miután a „szerpentint” egy folyadékkal összekeverték, át tudták már nyomni egy szűrőn, így kis sörétek képződtek, amelyeket azután kiszárítottak..

A feketelőpor kémiai összetétele

A feketelőpor elnevezést a 19.század végén vezették be, hogy megkülönböztessék az előbbi lőpor készítményeket az új füstmentes poroktól és a félig füstmentes poroktól. (A lőfegyverként való használat során a fegyvercsőben kialakuló nyomást tekintve a félig füstmentes lőporok összetérfigati tulajdonságai megegyeztek a fekete lőpor tulajdonságaival, azonban használatukkor lényegesen kisebb mennyiségű füst és égéstermék keletkezett; színük a rozsdabarnától a sárga és a fehér színéig mozgó skálán változott. A félig-füstmentes porok tömeggyártása nagyrészt megszűnt az 1920-as években.)

A feketelőpor egy szemcsés keverék, ami a következőkből áll:

-nitrátból, általában kálium-nitrát, ami oxigént szolgáltat a reakcióhoz

-faszénből ami biztosítja a szenet és más üzemanyagokat a reakcióhoz, egyszerűen csak szénként említjük és

-kénből ,ami amellet, hogy üzemanyag, csökkenti az gyulladás hőmérsékletét és gyorsítja az égést.

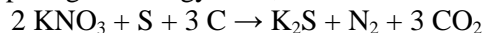
A kálium-nitrát a legfontosabb alkotórész mind a mennyiség, mind a és funkció szempontjából, mivel égés közben oxigén szabadul fel a kálium-nitrátból, elősegítve ezzel a többi alkotórész gyors égését. Hogy csökkentsék a valószínűségét az elektromos kisülés okozta véletlenszerű begyulladásnak, a modern fekete por szemcséit jellemzően grafitval vonják be, ami megelőzi az elektrosztatikus töltés felhalmozódását.

A feketelőpor pirotechnikai gyártásához jelenlegi is használatos szabványösszetételét már 1780 óta használják. Az alkotórészek súlyaránya:75% kálium-nitrát, 15% puhafaszén és 10% kén. Ezek az arányok az évszázadok során és az országtól függően is változtak és változhatnak aszerint is, hogy mire használják a lőport. Például a feketelőpor kis erejű fajtája alkalmatlan lőfegyverekben használatos, de megfelelő arra, hogy szétrobbantsanak vele egy sziklát bányászati munkálatoknál. Ezt a port inkább robbanó pornak semmint lőpornak hívjuk , szabvány összetétele pedig a következő: 70% nitrát, 14% faszén és 16% kén. A robbanópor gyártásánál az olcsóbb nátrium-nitráttal helyettesíthetjük a kálium-nitrátot, az arányok pedig akár olyan alacsonyok is lehetnek mint: 40% nitrát, 30% faszén és 30% kén.

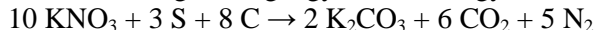
A feketelőpor égési sebessége szemcsésítéssel megváltoztatható. A szemcsésítés során először a finom fekete porlisztet megadott sűrűségű (1.7 g/cm³) tömbökbe préselik.. A tömböket ezután szemcsékké töredezik. Ezeket a szemcséket aztán szétválogatják méretük szerint, kialakítva így a fekete por különböző minőségi fajtáit. Az Egyesült Államokban a fekete lőpor szabvány kategóriái a durva Fg fokozatú lőportól amelyet nagy kaliberű vadászpuskákba vagy kis ágyúba(lövegekben) használnak, az FFG-n keresztül(közepes és kis kaliberű fegyverekbe való ,mint amilyenek a muskéták és a puskák/ruták), az FFFg(kis kaliberű karabélyok és pisztolyok) és az FFFFg(különlegesen kis kaliberű rövid pisztolyok és elől töltős lövegzás puskákba alkalmas) típuson át minden kategória megtalálható. Az Egyesült Királyságban a lőpor szemcsét szitaméret alapján kategorizálják: a BSS szita méret a

legkisebb szitaméret, amin nem maradt fönn szemcse. Elfogadott szitaméretek a G7, G20, G40 és G90 lőpor típusok.

A puszkapor égésének egyszerű, általánosan használt egyenlete:

Egy pontosabb, de még mindig egyszerűsített egyenlet:

A lőpor égése azonban nem egyszerű reakcióként megy végbe és azt sem könnyű megjósolni, hogy milyen melléktermékek keletkeznek. Egy tanulmány eredményei szerint a keletkezett termékek (csökkenő mennyiségi sorrendben): 55,91% szilárd termék: kálium-karbonát, kálium-szulfát, kálium-szulfid, kén, kálium-nitrát, kálium-tiocianát, szén, ammónium-karbonát. 42,98% gáznemű termék: szén-dioxid, nitrogén, szén-monoxid, hidrogén-szulfid, hidrogén, metán, és 1,11% víz.

Azok a feketelőpor készítmények melyekben nátrium-nitrátot használnak nitrátként, hajlamosak a nedvesedésre ellentétben azokkal a feketelőporokkal, ahol a használt nitrát salétromsó. Emiatt a salétrommal készült lőporok légmentes lezárás nélkül is tárolhatók és évszázadokon át használható állapotban maradnak, feltéve hogy sosem érintkeznek folyékony vízzel. Tudott dolog, hogy az elöltöltős lőfegyverek azután is képesek tüzelni, hogy évtizedekig csak a falon lógtak töltött állapotban, ha szárazon tartják őket. ezzel szemben, azt a port, ami nátrium-nitráttal készül és amit jellemzően robbantáshoz terveztek, a levegő nedvességétől elzártan kell tartani, hogy sokáig tartós maradjon.

Forrás: <http://en.wikipedia.org/wiki/Gunpowder>
<http://chemistry.about.com/od/historyofchemistry/a/gunpowder.htm>

A 2010/2-es forduló legsikeresebb fordításait beküldők és eredményeik:

Baráz Judit (Szerb Antal Gimnázium, 12.NYEK)	90pont
Vámi Tamás (Bonyhád, Petőfi S. Evangélikus Gimn. 10.C)	89pont
Szűcs András	88pont

(Székesfehérvár,vasvári Pál Gimnázium 11.B)	
Kiss Szonja (Pannónia Általános Iskola, 8/D)	87pont
Bálint Kinga (Szerb Antal Gimnázium, 11.b)	86pont
Góger Szabolcs Sopron, Szent Orsolya Római Katolikus Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium 9/AG	85pont
Sági Johanna (Debrecen, Ady Endre Gimnázium, 11.C)	80pont
Marozsán Máté (Mechwart András Gépipari és Informatikai Szki. 12/B)	79pont
Ladoczkai Fanni (Zentai Gimnázium, II.3)	73pont
Samu Éva (Zentai Gimnázium, IV.2)	72pont

A 2009/2010-es tanév összesített versenyében a következő tanulók teljesítménye kiemelkedő volt:

Szűcs András (Székesfehérvár,vasvári Pál Gimnázium 11.B)	322 pont
Vámi Tamás (Bonyhád, Petőfi S. Evangélikus Gimn. 10.C)	289 pont
Baráz Judit (Szerb Antal Gimnázium, 12.NYEK)	276 pont
Kiss Bálint (Mechwart András Informatikai és Gépészeti Szakközépiskola 11.B)	268 pont
Samu Éva (Zentai Gimnázium, IV.2)	265 pont
Ladoczkai Fanni (Zentai Gimnázium, II.3)	250 pont
Kiss Szonja (Pannónia Általános Iskola, 8/D)	226 pont

Fényesszárosi Sára (Zentai Gimnázium, 3/5)	207 pont
Családi Bianka (Komárom,Selye János Gimnázium, 3.D)	195 pont
Marozsán Máté (Mechwart András Gépipari és Informatikai Szki. 12/B)	192 pont

Az első három versenyző egy éves KÖKÉL előfizetésben részesül.
Sikeres munkáitokhoz gratulálok és a 2010/2011-es tanévben is kitartó fordítást kívánok mindnyájatoknak!

Maclean Ildikó
kokelangol@gmail.com

Kémia németül
Szerkesztő: Dr. Horváth Judit

A 2009/2010-es tanév német fordítási versenyének helyezettjei:

1.hely

Vámi Tamás Álmos (10. oszt., Petőfi Sándor Ev. Gimn., Bonyhád) **91 pont**

2.hely

Csontos Krisztina (11.B oszt., Vasvári Pál Gimn., Székesfehérvár) **89,5 pont**

3.hely

Süli Mónika (IV/4. oszt., Zentai Gimnázium, Zenta) **87 pont**

Az első három versenyző egy éves KÖKÉL előfizetésben részesül.
Sikeres munkáitokhoz gratulálok és a 2010/2011-es tanévben is kitartó fordítást kívánok mindnyájatoknak!

KERESD A KÉMIÁT!**„MIÉRT?” (WHY? WARUM?)***Dr. Róka András***A rovat értékelése és rövid megoldásai**

Az elmúlt évekhez hasonlóan kevesen küldtek be megoldásokat. Ezért minden vállalkozót maximális dicséret illet. A megoldások a kornak (osztálynak) és az iskola típusának megfelelően különböző szintűek voltak. Általánosan azonban igaz, hogy sokszor csak a legegyszerűbb válaszok születtek, és kevés diákot ösztönzött a részleteket is felkutató, elemző munkára. Ezért úgy gondolom, hogy a beküldött megoldások helyett, ha röviden is, de célszerűbb a részletesebb megoldásokat ismertetnem.

Mivel nincsenek olyan sokan, elismeréssel és köszönettel sorolom fel mindazok nevét, akik részt vettek az együtt gondolkodásban:

Bagóczki Zsolt / Bethlen Gábor Református Gimnázium, 8. osztály / Hódmezővásárhely

Berei József / Zrínyi Miklós Gimnázium, 10. osztály / Zalaegerszeg

Góger Szabolcs / Szent Orsolya Gimnázium / Sopron

Gulyás Balázs / Zalaegerszeg / (?)

Katona Andrea / Bethlen Gábor Református Gimnázium, 10. osztály / Hódmezővásárhely

Molnár Géza / Bethlen Gábor Református Gimnázium, 10. osztály / Hódmezővásárhely

Némethy Anna / Zrínyi Miklós Gimnázium, 9. osztály / Zalaegerszeg

Pelyvás Livia / Erdey-Grúz Tibor Vegyipari és Környezetvédelmi Szakiskola, 9. osztály / Debrecen

Szitás Ádám / Bethlen Gábor Református Gimnázium, 10. osztály / Hódmezővásárhely

Török Luca / Szentendrei Református Gimnázium, 9. osztály / Szentendre

Valkó Krisztina / Szent László Gimnázium, 11. osztály / Mezőkövesd

Varga Bence / Zrínyi Miklós Gimnázium, 9. osztály / Zalaegerszeg

Külön gratulálok a két legeredményesebb „versenyzőnek”,

Kovács Benjámín,

a *Leőwey Klára Gimnázium*, 9. osztályos tanulójának Pécsről, és

Kazinci Roland,

a *Zentai Gimnázium* első osztályos tanulójának, Zentáról. Tanára: **Máriás Ildikó.**

ŐK valamennyien egyéves KÖKÉL előfizetést nyertek!**A feladatok és megoldásaik:****2009. 4.**

1. A felfújttal léggömb alakja bizonyítja, hogy a benne lévő molekulák a tér minden irányában átlagosan azonos sebességgel, ill. mozgásmennyiséggel ütköznek a falhoz. Az elengedett lufi mégis haladó mozgást végez. Miért lehetséges ez?

A léggömb anyaga / fala rugalmas. Amikor felfújttal léggömböt elengedjük, a megfeszített gumi összehúzódik, és az egyetlen lyukon keresztül áramlásba hozza a benne lévő levegőt. Az áramlás a molekulák egyirányú, rendezett mozgása. A rendezetlen hőmozgás természetesen nem szűnik meg, csak a molekulánként különböző irányú és különböző nagyságú sebességekhez egy irányban hozzá adódik az áramlás sebessége. A lendület (mozgásmennyiség vagy impulzus) megmaradása értelmében a léggömb az áramlási sebességgel ellentétes irányba mozdul el.

2. Egy vezető drótpályára felszerelt szifon patron rakétaként száguld végig a termen, ha a záró membránt kiszúrjuk. Mi a hasonlóság és mi a különbség az elengedett lufi és a patron „rakéta” között?

Mindkét jelenség a mozgás a lendület-megmaradás törvényén alapul. A kiáramló gáz hozza ellentétes irányú mozgásba a „rakétákat”. Mindkét esetben nagyobb a belső nyomás, mint a külső. A patron fala merev, azért ebben az esetben a nyomás a részecskeszám arányos (egyesített gáz-törvény: $pV = nRT$). A léggömb esetében nemcsak a részecskeszám, hanem a fal rugalmas összehúzódásának is szerepe van a belső nyomás kialakulásában, illetve egy ideig történő fenntartásában.

3. Mi a hasonlóság és mi a különbség a patron „rakéta” és az igazi rakéta működése között?

A gáz kiáramlásának feltétele, hogy a belső nyomás nagyobb legyen, mint a külső. A rakéta haladási sebességét a kiáramló gáz lendülete, vagyis a tömege és az áramlási sebessége határozza meg. A kellő sebesség elérése érdekében minél nagyobb áramlási sebességet kell kialakítani. A rakéta-hajtás esetében ezt a fúvókákon kiáramló gázok (például hidrogén és oxigén) elégetésével, exoterm kémiai reakciójával valósítják meg.

4. Mi a hasonlóság és mi a különbség a lőfegyverek és a rakéták működése között?

A hasonlóság ebben az esetben is Newton III. törvénye. A lőfegyverek esetében azonban a lövedékből nem áramlik gáz. A lőpor / robbanószer „égése”, exoterm reakciója során a hüvelyben (zárt térben) magas hőmérsékletű gáz fejlődik. A nagy nyomású gáz a henger alakú hüvely és töltény alaplapjain keresztül gyorsító erőt (erőlkést) gyakorol mind a nagy tömegű fegyverre, mint a kis tömegű töltényre. A töltény a „huzagolt” (spirális vágattal ellátott) csőben nemcsak felgyorsul, hanem hossz tengelye mentén forgásba is jön.

5. A nagy sebességre gyorsuló repülőgépek körül egy felhőpamacs alakul ki a hangsebesség elérésekor („hangrobbanás”). Mi a jelenség magyarázata?

A hangrobbanáskor kialakuló nagy nyomás hatására felhőpamaccsá kondenzál a levegő páratartalma. Ez a jelenség különbözteti meg a gőzöket a gázoktól.

6. Bűvészek látványos trükkje a következő jelenet: Egy kis méretű pohár éghető alkoholos italt tartalmaz. A bűvész meggyújtja az italt, majd egy hirtelen mozdulattal a tenyerével letakarja az égő poharat, ami valósággal odatapad a kezéhez. Mi a trükk magyarázata?

Egyrészt a letakarás pillanatában még elhasználódik egy picit oxigén, másrészt az égés befejeződésével lehűl a gázfázis. A két jelenség együttesen a most már zárt rendszer belső nyomásának csökkenéséhez vezet. Ezért a külső (lég)nyomás rászorítja a poharat a vele érintkező felületre.

7. A szénsavas italok (mint a széndioxiddal dúsított ásványvizet, pezsgő, sör) kifuthatnak, ha nem elég óvatosan bontjuk fel az üveget. Mi történik ilyenkor?

A szén-dioxid és a víz kémiai reakcióvá fajuló kölcsönhatása zárt rendszerben dinamikus egyensúly kialakulásához vezet. Az említett italokat szénsavval dúsított állapotban zárják le. Bennük a (külső nyomásnál nagyobb) belső nyomásnak megfelelő egyensúlyi állapot alakul ki. Amikor az üvegeket, palackokat felbontjuk, nyitottá válik a rendszer, a nyomás hirtelen lecsökken. A kisebb nyomáshoz kisebb szénsav-koncentrációjú állapot tartozik, vagyis a szénsav egy része a legkisebb kényszer elve (Le Chatelier – Braun elv) értelmében elbomlik. A hirtelen felszabaduló széndioxid azonban magával ragadja (áramlásba hozza) a folyadékot is. *Ha óvatosan bontunk fel egy olyan üveget, ami előzetesen nyugalomban volt, vagyis sem ütés, sem rázkódás nem ért, akkor tartalma nem fut ki. A buborékképződés ugyanis (kinetikailag) gátolt folyamat. Viszont ha felrázzuk, akkor apró buborékokat, buborékképző göcöket hozunk létre, és ezek hirtelen növekedése eredményezi a kifutást. (* A lektor, Dr. Tóth Zoltán kiegészítése.)

2009. 5

1. Az oldódás során a víz tönkre teszi a só kristályszerkezetét. Mi történhet ugyanakkor a víz szerkezetével? Milyen energiaváltozásokat kell figyelembe vennünk?

Az oldódás során a „só-só” (ionok közötti) és „víz-víz” (vízmolekulák közötti hidrogénkötésből) kölcsönhatásból „só-víz” (ion-dipol) kölcsönhatás jelenik meg. A só ionjai nem egyszerre válnak függetlenebbé egymástól, hanem fokozatosan, egymás után, és az ionok között a teret vízmolekulák „párnázzák ki”. Vagyis a kationok és anionok folyamatosan bekerülnek a vízmolekulák közé. Ehhez azonban - legalább részlegesen - a víz hidrogénkötés-rendszerének is sérülnie kell. Az ionrács felbontásához szükséges energia a rácsenergia. Az ionok hidratációjakor felszabaduló hidratációs hő egyszerre hordozza a hidrogénkötések felbontásához szükséges energiát, az ionok és a vízmolekulák, továbbá a hidratált ionok közötti kölcsönhatás energiáját.

2. Őszi napokon már az ablakon kinézve látjuk, hogy az előző nap-hoz képest alacsonyabb a külső hőmérséklet, hogy lehült a levegő. Miért? Mi történik molekuláris méretben ilyenkor?

A hőmérséklet csökkenésével csökken a vízmolekulák (átlagos) mozgási energiája. A vízmolekulák véletlenszerű találkozása során hidrogénkötések alakulhatnak ki, melyeket már sem az alkotó atomok mozgása (rezgése, forgása), sem az adott hőmérsékletre jellemző hőmérsékleti sugárzás nem képes felbontani. A levegőben (gázfázisban) parányi vízcseppecskék (folyadékcseppek) képződnek, melyeken már szóródik a fény (köd, köd-képződés).

3. A képen két, ugyanakkora tömegű magnéziumszalag látható vízben. Mi lehet az eltérés oka? Hogyan tudnád bizonyítani, hogy a magnézium, bár ha lassan, de a hideg vizet is bontja?

A képeken a magnéziumszalag különböző hőmérsékletű vízzel történő kölcsönhatását figyelhettük meg. Meleg vízben szemmel látható sebességű a hidrogénfejlődés. A növekvő buborékok egy mérettartomány alatt megtapadnak a felületen. Ezáltal csökkentik a magnézium sűrűségét, és a szalag felúszik a víz tetejére. Hideg vízben olyan lassú a hidrogénfejlődés, hogy nem is látszanak buborékok. A felület mentén azonban a fenolftalein színváltozása érzékelteti a magnézium-hidroxid keletkezését. Vagyis a reakció, ha lassan is, de bekövetkezik.

4. Mi a hasonlóság és mi a különbség a levest tartalmazó kukta és a pattogatni való kukoricaszemek között a melegítés során?

Mindkét „rendszer” zárt rendszernek tekinthető. Melegítés hatására mindét esetben a víz fázisátalakulása játszódik le. Persze a kuktához képest a kukoricaszemekben csak a megkötött víz, a maradék nedvesség van jelen. A kis térfogatban azonban a kevés víz elpárolgása is akkorára növeli a nyomást, hogy a gőz szétfeszíti a maghéjat.

5. Milyen fizikai és kémiai folyamatok játszódnak le a kukoricaszemekben a pattogatás során?

A kukoricaszem – mint minden mag – hordozza az új élet, új növény kialakulásának lehetőségét. Ehhez építőkövekre (fehérjék formájában raktározott aminosavakra), energiára (keményítő formájában tárolt szőlőcukorra) és az élettani folyamatok biokémiai reakcióit katalizáló enzimekre van szükség. Ezek közül a keményítő mennyisége a legnagyobb. A pattogatáskor a víz fázisátalakulása a tartaléktápanyagok jelenlétében történik. A zárt rendszerben uralkodó körülmények között a kevés víz is elegendő ahhoz, hogy az amúgy mikrokristályos állapotban lévő keményítőt elgélítse (szol-gél átalakulás), amit a héj felnyílásakor a felszabaduló gőz még elillanása előtt felhabosít.

6. A téli estéket kedvessé teszi a krumpli vagy az alma sütése a sütőben, esetleg kemencében. Mekkora lehet a belső hőmérséklete az almának, vagy a krumplinak a kivétel előtt, ha a sütő hőmérséklete 200 °C? Miért?

A vizet tartalmazó rendszerekben (mint a krumpli, vagy az alma) magas hőmérsékleten a víz fázisátalakulása (párolgása) játszódik le. Ez az oldott anyagok mennyiségétől és a rendszer zártságától függően ugyan nem a desztillált vízre a légköri nyomáson jellemző hőmérsékleten (100 °C-on) játszódik le, de annak közelében. Amíg víz van jelen, a hőmérséklet éppúgy állandó, mint a víz elforralásakor, vagy desztillációjakor. Ezért a külső és az almán, krumplin belüli hőmérséklet nem egyenlítődhöz ki. Vagyis nem 200 °C, hanem 100 °C körüli hőmérséklet uralkodik, mert az elnyelt hő az aktuális forrásponton nem a hőmérséklet további emelésére, hanem a fázisátalakulás energiaszükségletének fedezésére fordítódik. .

2010. 1.

1. Melyek azok az ionok a szervezetünkben, amelyek normális esetben sohasem vesznek részt redoxireakciókban, hanem csak az elektromos töltés hordozása a funkciójuk? Mivel magyarázható ez a tulajdonságuk?

Elsősorban azok az ionok, melyek nem kötődnek enzimekben, hanem az extra- és intracelluláris térben, oldott állapotban vannak jelen. Ilyenek a Na⁺, K⁺, Ca²⁺, Cl⁻ -ionok. Ezekre az ionokra (elemekre) nem jellemző a változó vegyértékűség, mert a nemesgáz-szerkezet megbontásával járó többszörös ionizáció energetikai szempontból kedvezőtlen.

2. Melyek azok az ionok a szervezetünkben, amelyik redoxi-szerepet töltenek be? Hol található, és milyen élettani folyamatban vesznek részt?

Az előző kérdéshez kapcsolódóan azoknak az elemeknek az ionjai, melyek „vegyértéke”, töltésszáma változó lehet. Ezek elsősorban a d-mező elemei. Élettani szempontból kiemelkedően fontosak a vas ionjai (Fe^{2+} / Fe^{3+}). Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ilyen esetben sem maguk az ionok vesznek részt a redoxireakcióban. A d-mező elemei egyúttal általában komplexképzők. A mitokondriumban található citokrómokban a vas-ionok fehérjével alkotnak komplexet. Ilyen esetben az oxidációs vagy redukció elemi lépésben kialakuló töltéshiányt vagy többletet a datív kötésekkel összekapcsolódó atomtörzsek együtt viselik. Ezért az elektron leadást-felvételt kísérő energiaváltozás kedvezőbb, mint az önálló ionok esetében.

3. A konyhasó nélkülözhetetlen szervezetünk számára. Ez alapján úgy gondoljuk, hogy a nátrium-klorid nem mérgező. A hentesek a legegyszerűbben mégis kősóval fertőtlenítik a vágódeszkát, és a környezetvédők sem örülnek, ha sózással olvasztják fel a havas, jeges utat.

Mi ennek a magyarázata?

A nátrium- és a kloridionok az élő szervezetek körülményei között nem vesznek részt redoxireakciókban, és a komplexképződés sem jellemző rájuk. Nemcsak nemesgáz szerkezetűek, hanem reakcióképtelenek, „nemesek” is. Ezért nem mérgezőek. A nátriumionok azonban erősen hidratálódnak (a konyhasó például nedvszívó, esős időben nedvesedik), ezért vándorlásuk (transzportjuk) során mindig vízmolekulákat visznek magukkal. A konyhasó ennek megfelelően az ozmotikus viszonyokat változtatja meg. A sejten kívüli nagy sókoncentráció a víz kiáramlását indítja el (a hús tartósítása besózással), és a vízvesztés okozza az esetleges kórokozók pusztulását. A talajvíz nagy ásványi anyag- ill. sókoncentrációja megnehezíti, szélsőséges esetben megakadályozza a növények vízfelvételét (ld.: a történelemből ismert Karthágó esete).

4. A cukrok (szőlőcukor, répacukor, tejcukor) az élővilág egyik legfontosabb általános energiaforrásai. Ennek ellenére (szerencsére) a kristálycukor korlátlan ideig raktározható, és a szirupos befőttek, a kandírozott gyümölcsök sem romlanak meg. Miért?

Az előző kérdéshez hasonlóan a sok cukor, vagy a nagy cukorkoncentráció a víz a sejtekből kifelé történő vándorlását (transzportját) indítja el. Ezért hiába szolgálhatna táplálékul, nemcsak nem tud bejutni a sejtekbe, hanem még vízvesztést is okoz (kandírozás).

5. A fehérfoszfor, továbbá a foszfor minden olyan vegyülete, amiben a foszfor alacsony oxidációs számmal fordul elő (mint például a foszfin), mérgező. A foszforsav maradéka a foszfát-ion viszont megjelenik a sejteken belüli kémiai reakciókban, hiszen alkotó része az ATP-nek, a DNS-nek és a fehérjeszintézisben szerepet játszó RNS-eknek. Miért mérgezőek az alacsony oxidációs állapotú foszfort tartalmazó vegyületek, és miért nem oxidálószer a foszfátion?

A foszforatom alapállapotban három párosítatlan elektronnal rendelkezik, ezért három kovalens kötés kialakítására képes. A partner atom elektronegativitásától függően -3 és $+3$ is lehet az oxidációs száma. A harmadik periódusban azonban már a d-pálya is megjelenik, ami lehetővé teszi a nemkötő elektronpár elektronjainak párosítatlanná válását. Így 5-re nőhet a párosítatlan elektronok és ezzel a kovalens kötések száma. A foszfor vegyületei a legnagyobb, $+5$ -ös oxidációs szám eléréséig oxidálódhatnak, vagyis redukálószerként viselkednek, ezért mérgezőek. A $+5$ -ös oxidációs szám elérésével már kimerül a d-pálya által nyújtott lehetőség is. A foszfátion ugyanakkor olyan stabil, az elektronok szempontjából telített jellegű elektronszerkezettel rendelkezik, ami nem vesz fel könnyen elektronokat. Erélyes redukáló szerrel, erélyes körülmények között persze redukálható. Hennig Brand 1669-ben elsőként így állította elő vizeletből, szén redukcióval a foszfort, de ez nem jelenti azt, hogy a foszfátok oxidálószerként alkalmazhatók lennének.

6. Sánta Ferenc „Sokan voltunk” című novellájában a „büdös barlangnak” megdöbbentő szerepe van. Mi a kémiai magyarázata a бүдös gáz mérgező hatásának?

A „bүdös barlangok” vulkanikus eredetű gáza kén-hidrogént és kéndioxidot tartalmaz. Redukáló tulajdonsága miatt mindkét gáz mérgező. A redukáló- vagy oxidálószer jelenléte megakadályozza az élő szervezetek redoxi-molekuláinak (pl. NAD/NADH) reverzibilis átalakulását.

7. A keserűsó (magnézium-szulfát) és a Glauber-só (nátrium-szulfát) gyógyhatású ásványvizek komponense, vagyis nem mérgezők. A Bordói-lé, (rézgalic- vagy réz-szulfát hatóanyagú oldat) az egyik leggyakrabban alkalmazott peronoszpóra elleni növényvédő szer. Mivel magyarázható az azonos típusú sók (szulfátok) eltérő tulajdonsága?

A Bordói-lében nem a „szulfát”, hanem a „réz” (rézion) a hatóanyag. A réz a d-mező eleme, a rézionok komplexképzésre hajlamosak. Komplexet képeznek a víz, az ammónia, a piridin molekuláival, a bázikus oldalláncú aminosavakkal, és ennek megfelelően a fehérjék bázikus aminosavainak oldalláncjaival. A kialakuló datív kötések meggátolják a fehérjék, enzimek reverzibilis szerkezetváltozását, és ezzel a biológiai funkció ellátását.

2010. 2.

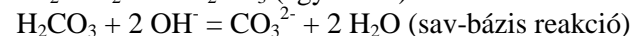
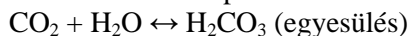
1. Köztudott, hogy a szén-dioxid nem táplálja az égést, a parázsló gyújtópálca elalszik benne. A meggyújtott magnéziumszalag mégis ég a szén-dioxidot tartalmazó lombikban.

Miért lehetséges ez?

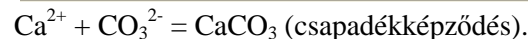
Az egyszerű válasz az, hogy a magnézium erélyes redukálószer. A teljessé tételhez azonban hozzá tartozik az energetikai magyarázat is (a Hess-tétel alkalmazása). A magnézium-oxid képződéshője ($Q_k(\text{MgO}) = \Delta_k H(\text{MgO}) = -601 \text{ kJ/mol}$) nagyobb, mint a szén-dioxidé ($Q_k(\text{CO}_2) = \Delta_k H(\text{CO}_2) = -394 \text{ kJ/mol}$), ráadásul kétszer annyi keletkezik belőle. A magnézium-oxid + szén rendszer alacsonyabb energiaszintet képvisel, mint a magnézium + szén-dioxid. Ennek megfelelően a reakció exoterm, és megfelelő aktiválás után már önként játszódik le.

2. Ha fenolftaleinnel „megfestett” meszes vízbe szárazjeget dobunk (vagy szén-dioxidot vezetünk), a lilás-piros oldat először zavarossá válik, majd elszíntelenedve kitisztul. Mi történik, és milyen típusú reakciók játszódnak le a különböző fázisokban?

A szén-dioxid beoldódásával szénsav keletkezik, amiből a lúgos közegben karbonát-ionok képződnek:

A karbonát-ionok azonnal csapadékot képeznek a kalcium-ionokkal:

A szén-dioxid folyamatos beoldódása miatt azonban folyamatos a szénsav képződése, ami előbb-utóbb a lúgos kémhatás közömbösítéséhez (a fenolftalein elszíntelenedéséhez), majd a kalcium-karbonát hidrogén-karbonát formájában történő oldódásához vezet:

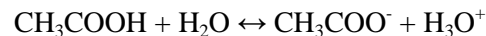
3. Kémiai szempontból mi a hasonlóság és mi a különbség egy üveg felbontott és bontatlan pezsgő között?

A bontatlan pezsgő kémia szempontból zárt rendszer, a felbontott pedig nyitott rendszer. Mindkettőben ugyanaz a reakció jelenik meg (szén-dioxid + víz), de a rendszer tulajdonságának megfelelően más módon. A zárt rendszert a dinamikus egyensúly jellemzi, míg a nyitott rendszerben a reakció a szénsav bomlásának irányába tolódik el.

4. Ha a konyhasó telített oldatát hígítjuk, csökken az elektromos vezetése. Ha a tömény ecetsavat hígítjuk, egy ideig tág tartományban nő a vezetés, majd szintén csökken. Mivel magyarázható a különböző viselkedés?

A nátriumklorid-oldat esetében a hígítással csökken az ionok koncentrációja, ezért csökken az elektromos vezetés.

A ecetsav gyenge sav, ezért a vízzel történő sav-bázis reakciója egyensúlyi reakció:

Ez azt jelenti, hogy a hígítás során kezdetben nem csökken, hanem nő a töltéshordozók száma, illetve koncentrációja. Amikor az ionképződés már lemarad a hígulás hatása mellett, a vezetés a nátrium-klorid-oldathoz hasonlóan el kezd csökkenni.

5. Mi lehet a kémiai háttere annak, hogy az orgonát sokkal hamarabb találták fel, mint zongorát?

Az orgonasípok többnyire ónból, illetve ón ötvözetből készülnek, míg a zongorában már acél húrt alkalmaznak. Ónt pedig hamarabb állítottak elő, mint acélt.

6. „Kisleány szoknyája térdig föl van hajtva,

Mivelhogy ruhákat mos a friss patakba'...' (Petőfi Sándor: János vitéz)
Miért nem szennyezte a környezetet?

A mosószappan állati eredetű zsírok, illetve a növényi olajok (trigliceridek) lúgos hidrolízisével készült. Az „elszappanosítás” terméke a szappan és a glicerín volt. A szappan a nagy szénatomszámú karbonsavak (nátrium-) sója, amit az élő szervezetek, a zsírok, olajok lebontásából származó zsírsavakkal együtt energiahordozóként hasznosíthatnak. A természetes vizekbe juttatott szappant a mikroorganizmus számára molekuláris táplálék, ezért nem szennyezte a környezetet. Sajnos ma már többnyire szintetikus mosószereket forgalmaznak, ill. használnak.

7. Szervezetünkben minden élettani folyamat egymással kapcsolatban lévő szervekhez, szervrendszerekhez kötődik. Van-e szerve szervezetünkben az energiatermelésnek, pontosabban a kémiai energia átalakításának? Hányféle energiaátalakítási lépést tudsz megemlíteni / megkülönböztetni szervezetedben?

Az energia annyira szükséges és fontos, hogy az energiatermelés (pontosabban átalakítás) sejt szinten, a sejtek „erőműveiben”, a mitokondriumokban történik. A kémiai energia sokoldalú átalakításához vezető folyamat három egymásra épülő reakcióblokkból épül fel. Ezek a glikolízis, a citromsav ciklus és a terminális oxidáció. A glikolízis anaerob jellegét tekintve a másik kettőtől független folyamat, mely során a szőlőcukor három szénatomos termékekké hasad, és piroszőlősav, illetve redukált változataként tejsav keletkezik. A citromsav ciklus és a terminális oxidáció ugyan elkülönülnek egymástól, de az elektroneutralitás követelménye miatt (ami a redoxifolyamatok folyamatosságának feltétele) egymástól elválaszthatatlanul épülnek egymásra. Hiszen a szőlőcukor széndioxiddá és vízzé történő „oxidációja” nem közvetlenül, az oxigénnel történő egyesüléssel játszódik le, hanem az elektrolízishez hasonlóan, a karbonsavak oxidációja (citromsav ciklus) és az oxigén redukciója (terminális oxidáció) térben elkülönül egymástól. A szőlőcukor biológiai oxidációja során az energia az univerzális „bioenergia-kvantum”, vagyis az ATP szintézisére fordítódik. Az élő szervezet az ATP reakciójának, ADP-vé alakulásának energianyereségét hasznosítja minden energiaigényes folyamatban, legyen az lebontás, szintézis, aktív transzport, ingerületvezetés vagy izomműködés.

KERESD BENNE A KÉMIÁT!

Kalydi György

Kedves Diákok!

Ismét végére értünk ennek a 4 fordulós levelezős versenynek. Ez a rovat második éve megy és a különböző fordulókban 20-25 tanuló szerepelt. Vannak már ismerős nevek és ismerős iskolák, és szerencsére mindig vannak új belépők is. Ebben a tanévben 33-an küldtek vissza válaszokat.

Gratulálok: Vámi Tamásnak, Farkas Dórának, Berta Máténak, akik a képzeletbeli dobogó legfelső fokain állnak, és természetesen mindenkinek, aki részt vett a versenyen. Farkas Dórának külön köszönöm a rendkívül precízen, ízlésesen elkészített, képekkel illusztrált válaszleveleit.

Köszönet illeti a felkészítő tanárokat is: Sántha Erzsébetet és Főző Mónikát Sopronból, Borsi Erzsébetet Debrecenből, Dr. Pénzeli Pétert Hajdúdorogról, Máriás Ildikót Zentáról. Sajnos elég sok diák nem írta meg sem az iskolája, sem a felkészítő tanára nevét, így nem tudom felsorolni őket.

Az alábbiakban közlöm az idézetek megoldásait, illetve az elért pontokat. Mindenkinek kellemes pihenést kívánok a nemsokára beköszöntő szünetre!

Megoldások

3. idézet

1. A metán és a levegő robbanóképes elegye. (1p)
2. Mocsárgáz. (1p)
3. A szénülési folyamat során a szerves anyagok oxigéntől elzárt környezetben átalakultak. A szerves vegyületekben lévő szénből és hidrogénből keletkezett a metán. (4p)
4. $\text{CH}_4 + 2\text{O}_2 = \text{CO}_2 + 2\text{H}_2\text{O}$ (2p)
5. A földgáz szénhidrogéneket tartalmazó gázok elegye. Legnagyobb részt metánt tartalmaz. Égése exoterm folyamat, így energiát nyerhetünk belőle a fűtéshez, főzéshez. (2p)
6. A finom szövésű hálón át bejut a metán a lángtérbe, ott elég, de a fémháló elvezeti a hőt ezért a külső légtérben, nem gyullad meg a metán hisz nincs meg a gyulladási hőmérséklet. Ha sok metán van a lámpa belsejében, kiszorítja az oxigént és elalszik a láng. (5p)

7. Angol természettudós a Royal Society elnöke. 5 elemet fedezett fel (Na, K ...). Vizsgálta a kéjgáz szervezetre gyakorolt hatását. Megkonstruálta a Davy-lámpát. (5p)

Összesen: 20p

4. idézet

1. Az oxigéné. O_2 és az O_4 (3p)
2. Schönbein, 1840-ben. Ozein (görög) = szagolni. (3p)
3. Mert ütésre robban. A robbanás során jelentős térfogat-növekedés illetve hő fejlődés alakul ki. Erősen mérgező, a tüdőbe kerülve légúti gyulladást okoz. (3p)
4. Nem igaz, mert az ózondús levegő káros az ember számára, izgatja a nyálkahártyát, gyulladást okoz. Töményebb állapotban fulladást idézhet elő. (4p)
5. $O_3 = O_2 + ,O$ A képződő atomos oxigén az ózont erélyes oxidáló szerré teszi. Az ózon kimutatása is az oxidáló hatáson alapul. A kálium-jodidos papírt megkékíti, mivel a jodid ionokat jóddá oxidálja. $2KI + H_2O + O_3 = I_2 + 2KOH + O_2$ (6p)
6. Vírusok, baktériumok, gombák elpusztítására. A vérkeringés élénkítésére, gyulladáscsökkentésre. Az ivóvíz fertőtlenítésére, szagtalanítására. Előnye, hogy az élő szervezetre káros anyagok nem kerülnek a vízbe, mert a bomlásterméke az oxigén. (4p)
7. A légkör magasabb rétegeiben a napfény UV sugárzásának hatására, bonyolult részfolyamatokban. Az egyszerűsített egyenlet: $3O_2 + UV \text{ sugár} = 2O_3$ De keletkezik villámlás során, illetve nagyenergiájú folyamatoknál is. (4p)
8. V alakú, kötésszöge $116,8^\circ$ delokalizált elektronok vannak benne. (3p)
9. Freonok, halonok. (2p)
10. Paul Crutzen, Sherwood Rowland és Mario Molina kapott 1995-ben. (4p)
11. Harries 1905-ben. A segítségével a telítetlen vegyületekben megállapítható, hogy hol helyezkedik el a kettős kötés. Az ózon hatására labilis, robbanékony ózonid keletkezik, amely víz hatására hidrogén-peroxidra és oxo-vegyületre bomlik. (6p)

Összesen: 42p

5. idézet

1. A formaldehid a vízzel addíció során formaldehid-hidrattá (metándiollá) alakul. $H_2C=O + H_2O \rightarrow H_2C(OH)_2$ (3p)
2. Ez a paraformaldehid, ami úgy képződik, hogy a formaldehid-hidrát molekulák vízkilépés során összekapcsolódnak. (4p)
3. Melegítés hatására a formaldehid gőzei kékes lánggal égnak. $H_2C=O + O_2 = CO_2 + H_2O$ (4p)
4. A fa nem tökéletes égése során formaldehid is keletkezik ezért a húsok füstölésére használják, hiszen fertőtlenítő, baktériumölő hatású. A formalint felhasználják szövetek sejtek tartósítására is. (4p)
5. A metanol enyhe oxidációjával. $CH_3-OH + 0,5 O_2 \rightarrow H_2C=O + H_2O$ (4p)
6. Ez volt az első szénvegyület, amelyben a kristályok röntgendiagramjából a nitrogén atom piramisos orientációját és vegyértékszögét (109°) megállapították. (4p)
7. Az acidum formicicum a hangyasav latin neve. Ebben a vegyületben is megtalálható a formil csoport. A formaldehid oxidációjával pedig hangyasav keletkezik. (3p)
8. Metanal. Az aldehidekre az al végződés jellemző. (2p)
9. Liebig határozta meg először az első aldehid, az acetaldehid elemi összetételét, 1835-ben. Az aldehid elnevezés arra utal, hogy ezek a vegyületek az alkoholok dehidrogénezésével állíthatók elő. (5p)
10. Pl. Ezüsttükör próbával vagy Fehling reakcióval. (5p)

Összesen: 38p

Név		Iskola	3. idézet	4. idézet	5. idézet	Össz.
			20 pont	42 pont	38 pont	100 pont
1.	Vámi Tamás	Petőfi S. Gimn. Bonyhád	14	40	31	85
2.	Tóth Ferenc	Szt. Bazil Okt. Közp. Hajdúdorog	14	34	31	79
3.	Berta Máté	Eötvös J. Gimn. Bp	12	35	30	77
4.	Farkas Dóra	Zentai Gimnázium	17	35	25	77

5.	Szívós Zsanett	Petőfi S. Gimn. Mezőberény	15	33	27	75
6.	Szarvas Kata	Budai Nagy Antal Gimn. Budapest	11	28	35	74
7.	Góger Szabolcs	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	17	35	22	74
8.	Schinko Jennyfer	Ady Endre G. Debrecen	17	26	23	66
9.	Joó Mónika	Zentai Gimnázium	11	30	25	66
10.	Debreceni Tomazina	Ady Endre G. Debrecen	14	25	26	65
11.	Terdik Márta	Ady Endre G. Debrecen	17	23	23	63
12.	Bánszki Noémi	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	14	27	20	61
13.	Farkas Krisztina	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	15	24	20	59
14.	Horváth Anna	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	15	22	21	58
15.	Bak Ágnes	Petőfi S. Gimnázium Mezőberény	12	24	15	51
16.	Hurguly Dávid		14	18	19	51
17.	Horváth Terézia	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	16	19	12	47
18.	Sóvári Vivien	Petőfi S. Gimn. Mezőberény	12	21	14	47
19.	Kiss Noémi	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	7	23	10	40
20.	Török Petra	Ady Endre G. Debrecen	9	17	11	37
21.	Csákó Laura	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	7	22	7	36
22.	Kaszás Attila	Ady Endre G. Debrecen	9	14	13	36
23.	Pozsár András	Ady Endre G. Debrecen	9	13	13	35
24.	Fogas Gergely	Piarista Gimn. Kecskemét	10	16	6	32
25.	Teleki	Szt. Orsolya Róm.	7	16	8	31

	Béla	Kat. G. Sopron				
26.	Borza Mónika	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	6	12	11	29

6. idézet

- Oxigén, nitrogén. (2p)
- Bugát Pál, Irinyi János, Nendtvich Károly. Schuster János (3p)
- A Kazinczy-féle nyelvújítási mozgalomnak. (2p)
- Például: éleny=oxigén, légeny=nitrogén, szikeny=nátrium, halvány=klór, meszeny=kalcium, cseleny=mangán, büzeny=bróm, vasany=vas, mireny=arzén, köneny=hidrogén. (10p)
- Minden elem neve hasonlítson a legtökéletesebb fémre, az aranyra, ezért anyra vagy enyre végződött. (4p)
- Higany, horgany. (2p)
- Azovegyületek, diazovegyületek, diazotálás. (2p)

Összesen: 25p

7. idézet

- A kaucsuk egy izoprén vázas természetes szénvegyület. A kaucsuk a kaucsukfa tejnedve, amelyből savak hatására csapódik ki, a nyúlós képlékeny anyag. Bármely válasz elfogadható. (2p) Az ebonit olyan vulkanizált kaucsuk, amelyben a kéntartalom több mint 30 % (2p)
- Izoprén egységekből. (1p)
- A fák könnye. (1p)
- A dél-amerikai kontinensről. (1p)
- Gyermekláncfű, gumipitypang, kokszagiz. Bármelyik elfogadható. (1p)
- Priesley, az oxigént. (2p)
- A vulkanizálás során a nyers kaucsukhoz kénport adnak, amelynek hatására térhálós szerkezet alakul ki. Ennek a térhálós szerkezetnek köszönhetjük a gumi rugalmasságát. (4p)
- Charles Goodyear, Vulcanus a tűz és a kovácsolás istene volt. (2p)
- Az izoprén-elv bevezetése. A terpéneket felépítő izoprének fej-láb, fej-fej, láb-láb illeszkedéssel kapcsolódnak egymáshoz. Ezért 1939-ben Nobel díjat kapott. (4p)
- Amorf = alaktalan. A szilárd halmazállapot egyik fajtája, de nem szabályos kristályos szerkezetű anyagok, nincs éles olvadás és for-

rás pontja, csak lágyulási pontja. Ilyen pl. üveg, viasz, gumi, gyan-ta (5p)

Összesen: 25p

8. idézet

1. Német gyógyszerész, kémikus, a jénai egyetem tanára. Egyetemi oktatóként bevezette a laboratóriumi oktatást, jól működő gyújtót konstruált. (4p)
2. Goethe (1p)
3. Észrevette a platina szivacs katalizátor szerepét, amelynek segítségével sikerült begyűjtania az oxigén-hidrogén keverékét. A készülőben kénsavból cinkkel hidrogént fejlesztettek, amely a platina szivacsra áramlott és ott meggyulladt. (5p)
4. Észrevette, hogy az alkáliföldfémek csoportjában lévő kalcium, stroncium, bárium hármas középső tagjának atomsúlya egyenlő a két szélső atomsúlyának számtani közepével (összegük felével). Más elemcsoportoknál is talált ilyen tulajdonságokkal rendelkező elemeket, amelyeket triádoknak nevezett.(5p)
5. Dumas, Mengyelejev, Lothar Meyer, Newlands, Gladstone, Chancourtois, Odling. (5p)
6. A Szabó-Lakatos féle rendszer, Váray-féle elektronszerkezeti periódusos rendszer. (1p)

Összesen: 21p

9. idézet

1. Triklórmetán. CHCl_3 A halogénezett szénhidrogének csoportjába tartozik.(3p)
2. 1831-ben fedezte fel Liebig, Soubeiran, és Guthrie egymástól függetlenül. A szerkezetét Dumas tisztázta 1835-ben. (5p)
3. 1847-ben Simpson skót szülészprofesszor alkalmazta a szülések során.(3p)
4. Tömény alkohollal leittatták, mákonyos bódítással, a végtagok lefagyasztásával, leszorításával, éterrel, kéjgázzal. (3p)
5. Összegezve a több lépcsőt. $\text{CH}_4 + 3\text{Cl}_2 = \text{CHCl}_3 + 3\text{HCl}$ Szubsztitúció. (5p)
6. $\text{CHCl}_3 + 0,5\text{O}_2$ fény $\text{Cl}_2\text{C}=\text{O} + \text{HCl}$ A keletkezett vegyület a mérgező foszgén. (4p)

7. CHI_3 A jodoform alkalmas bizonyos ketonok kimutatására, sőt láncvégi szekunder alkoholoknál is működik. A jodoform jellegzetes szaga jelenik meg a reakcióban. (3p)
8. Régi ürmérték. Általában vidékenként változott. 1 magyar akó = 54,3 liter, 1 bécsi akó = 56,59 liter, 1 pesti akó = 50, 8 liter (3p)

Összesen: 29p

		6. idézet	7. idézet	8. idézet	9. idézet	Össz.	
Név		Iskola	25 pont	25 pont	21 pont	29 pont	100 pont
1.	Berta Máté	Eötvös J. Gimnázium Budapest	21	22	21	27	91
2.	Vámi Tamás	Petőfi S. Gimnázium Bonyhád	24	19	19	28	90
3.	Farkas Dóra	Zentai Gimnázium	20	20	20	28	88
4.	Szarvas Kata	Budai Nagy Antal Gimn. Budapest	22	20	17	27	86
5.	Debreceni Tomazina	Ady Endre G. Debrecen	20	20	17	28	85
6.	Szívós Zsanett	Petőfi S. Gimnázium Mezőberény	21	23	16	25	85
7.	Breithoffer Kitti	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	19	21	18	27	85
8.	Tóth Ferenc	Szt. Bazil Okt. Közp. Hajdúdorog	21	22	13	28	84
9.	Horváth Anna	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	17	20	18	24	79
10.	Góger Szabolcs	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	20	20	12	26	78
11.	Joó Mónika	Zentai Gimnázium	18	20	15	24	77
12.	Schinko Jennyfer	Ady Endre G. Debrecen	14	20	17	24	75
13.	Sóvári Vivien	Petőfi S. Gimn. Mezőberény	18	16	15	25	74

14.	Terdik Márta	Ady Endre G. Debrecen	14	19	15	24	72
15.	Bak Ágnes	Petőfi S. Gimn. Mezőberény	17	15	15	25	72
16.	Török Petra	Ady Endre G. Debrecen	14	20	16	21	71
17.	Molnár András	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	15	13	14	20	62
18.	Farkas Krisztina	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	8	19	9	23	59
19.	Teleki Béla	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	12	12	11	22	57
20.	Kiss Noémi	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	5	17	7	22	51
21.	Csákó Laura	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	5	16	8	17	46
22.	Horváth Terézia	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	5	14	3	22	44
23.	Borza Mónika	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	12	3	3	21	39
24.	Potápi Kata		0	19	0	7	26

A 2009-2010-es tanév versenyének végeredménye.

Név		Iskola	1. sorozat	2. sorozat	3. sorozat	4. sorozat	Össz.
			100 pont	100 pont	100 pont	100 pont	400 pont
1.	Vámi Tamás	Petőfi S. Gimnázium Bonyhád	91	81	85	90	347
2.	Farkas Dóra	Zentai Gimnázium	83	87	77	88	335
3.	Berta Máté	Eötvös J. Gimnázium Budapest	84	82	77	91	334

4.	Szarvas Kata	Budai Nagy Antal Gimn. Budapest	100	72	74	86	332
5.	Szívós Zsanett	Petőfi S. Gimnázium Mezőberény	86	82	75	85	328
6.	Góger Szabolcs	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	84	78	74	78	314
7.	Debreceni Tomazina	Ady Endre G. Debrecen	84	68	65	85	302
8.	Schinko Jennyfer	Ady Endre G. Debrecen	75	65	66	75	281
9.	Terdik Márta	Ady Endre G. Debrecen	73	70	63	72	278
10.	Horváth Anna	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	69	64	58	79	270
11.	Joó Mónika	Zentai Gimnázium	63	63	66	77	269
12.	Bak Ágnes	Petőfi S. Gimnázium Mezőberény	86	59	51	72	268
13.	Sóvári Vivien	Petőfi S. Gimnázium Mezőberény	76	58	47	74	255
14.	Breithoffer Kitti	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	88	78	0	85	251
15.	Tóth Ferenc	Szt. Bazil Okt. Hajdúdorog	0	87	79	84	250
16.	Horváth Terézia	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	89	60	47	44	240
17.	Farkas Krisztina	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	66	49	59	59	233
18.	Bánszki Noémi	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	80	70	61	0	211
19.	Kiss Noémi	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	83	35	40	51	209
20.	Csákó Laura	Szt. Orsolya R. Kat. G. Sopron	74	35	36	46	191
21.	Molnár	Szt. Orsolya	64	48	0		174

	András	Róm. Kat. G. Sopron				62	
22.	Borza Mónika	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	52	48	29	39	168
23.	Teleki Béla	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	73	0	31	57	161
24.	Török Petra	Ady Endre G. Debrecen	0	0	37	71	108
25.	Kaszás Attila	Ady Endre G. Debrecen	62	0	36	0	98
26.	Németh Krisztina	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	64	0	0	0	64
27.	Jánoska Márk	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	0	54	0	0	54
28.	Hurguly Dávid		0	0	51	0	51
29.	Pogátsa Áron	Szt. Orsolya Róm. Kat. G. Sopron	0	49	0	0	49
30.	Pozsár András	Ady Endre G. Debrecen	0	0	35	0	35
31.	Fogas Gergely	Piarista G. Kecskemét	0	0	32	0	32
32.	Potápi Kata		0	0	0	26	26
33.	Erdősi Réka		0	24	0	0	24

Gratulálunk valamennyi versenyzőnek és felkészítő tanáraiknak. A verseny első hét helyezettjét egy éves KÖKÉL előfizetéssel jutalmazzuk!

VERSENYHÍRADÓ

LXII. Irinyi János Középiskolai Kémia Verseny Döntő 2010. Miskolc, május 7-9.

A Versenybizottság

Név	Város, Intézmény	
Dr. Igaz Sarolta	Budapest, OKKER ZRt.	a bizottság elnöke vezérigazgató
Balázs Bálint	Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem	egyetemi hallgató
Dóbbéné Cserjés Edit	Budapest, Petrik Lajos Vegyipari és Környezetv. és Inf. Szakközépiskola	középiskolai tanár
Hajnissné Anda Éva	Budapest, Csík Ferenc Általános Iskola és Gimnázium	középiskolai tanár
Kleeberg Zoltánné	Budapest, Mechatronikai Szakközépiskola és Gimnázium	középiskolai tanár
Klencsár Balázs	Budapest, ELTE TTK	egyetemi hallgató
Nadrainé Horváth Katalin	Budapest, Eötvös József Gimnázium	középiskolai tanár
Nagy Mária	Pécs,	középiskolai tanár
Dr. Pálinkó István	Szeged, SZTE	egyetemi docens
Sz. Márkus Teréz	Szombathely, Nagy Lajos Gimnázium	középiskolai tanár
Szanyi Szilárd	Budapest, Semmelweis Egyetem	egyetemi hallgató
Tóth Albertné	Debrecen, Irinyi János Élelmiszeripari Szakközépiskola és Gimnázium	középiskolai tanár
Tóth Imre	Kecskemét, Kecskeméti Református Gimnázium	középiskolai tanár
Tóth Judit	Budapest OKKER ZRt.	igazgató

A szervezőbizottság

Név	
Dr. Lengyel Attila	egyetemi docens, a szervezőbizottság elnöke
Dr. Berecz Endre	egyetemi tanár
Dr. Bárány Sándor	egyetemi tanár
Dr. Bánhidi Olivár	egyetemi docens
Androsits Beáta	ügyvezető igazgató MKE
Endrész Gyöngyi	középiskolai tanár
Baumli Péter	egyetemi tanársegéd

A támogatók:

Oktatási és Kulturális Minisztérium
 A MOL csoport tagjai, MOL, TVK
 B-A-Z Megyei Önkormányzat
 ABL&E-JASCO Magyarország Kft
 Acidum2 Kft
 Akadémiai Kiadó
 Aktivit Kft.
 Merck Kft.
 Reanal Laborvegyszer Kereskedelmi Kft
 Sigma-Aldrich Kft.
 Shimadzu - Simkon Kft.
 Spektrum 3D Kft.
 TEVA Magyarország Zrt.
 Unicam Magyarország Kft.

Munkabizottságok

Javító bizottságok

Szakmai irányítók: Dr. Igaz Sarolta Dóbbéné Cserjés Edit Tóth Judit

Elmélet:

A tesztlap neve	A javító tanárok		Az egyeztető tanárok
Anyag-szerkezet és Általános kémia	Marchis Valér Debrecen Magyar Csabáné Tata	Jánosi László Pécs Csatóné Zsámbéky Ildikó Győr	Kiss László Orosháza Polák Péter Miskolc
Szervetlen kémia	Bárány Zsolt Béla Debrecen Halász László Sárospatak	Kakasi Gabriel- la Siófok Dénes Sándorné Nagykanizsa	Petz Andrea Pécs Nagy Zoltánné Hajdúnánás
Szerves kémia	Sinyiné Kővári Györgyi Debrecen Sántha Erzsébet Sopron	Ciubotariu Éva Ilona Nagyvárad Machnikné Széplaki Tünde Kisvárda	Dr. Pálkó István Szeged Kiss Attiláné Kunszentmiklós

A felügyeletre felkért tanárok:

Csányi Csilla Budapest	Pénzes Ferenc Pápa
Bodó Jánosné Pécs	Tiringerné Bencsik Margit Érd

Számítási feladatok:

Feladat sorszáma	A javító tanárok		Az egyeztető tanár
1.	Keglevich Kristóf Budapest	Márkus Teréz Szombathely	Kutasi Zsuzsanna Vác
2.	Takács László Szombathely Biró Lajos Mátészalka	Szanyi Szilárd Budapest Tóth Tamás Szentés	Erdei Andrea Budapest
3.	Pócsiné Erdei Irén Debrecen	Bényei András Tiszavasvári	Palya Tamás Püspökladány
4.	Villányi Attila Budapest	Fátrai Éva Eger	Krizsikné Bálint Anna Ráckeve
5.	Berek László Budapest	Nagy Mária Pécs	Matula Ilona Budapest
6.	Endrész Gyöngyi Miskolc	Göncziné Utassy Jolán Eger	Nagy István Bonyhád
7.	Elekne Becz Beatrix Budapest	Balázs Bálint Budapest	Bálintné Kapitor Anita Budapest

A gyakorlati munkák felügyelői:

Tóth Albertné Debrecen	Dr. Habán László Komárom

Adat feldolgozás:

Kleeberg Zoltánné Budapest	Tóth Imre Kecskemét	Hajnissné Anda Éva Budapest

A szóbeli bizottság

Név	
Dr. Berecz Endre	a Zsúri elnöke
Dr. Bárány Sándor	egyetemi tanár
Dr. Igaz Sarolta	a Versenybizottság elnöke
Dr. Pálkó István	egyetemi docens

A versenyen résztvevő pedagógusok

Bagyinszki Boglárka	Bolyai János Gimnázium	Salgótarján
Bálintné Kapitor Anita	Károlyi István 12 évfolyamos Gimnázium	Budapest
Bárány Zsolt Béla	Erdey-Grúz Tibor Vegyipari és Környezetvédelmi Szakközépiskola	Debrecen
Baranyi Ilona	Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskola	Dabas
Baráth Péterné	I István Középiskola	Székesfehérvár
Bényei András	Váci Mihály Gimnázium	Tiszavasvári
Berek László	Eötvös Loránd Tudományegyetem Radnóti Miklós Gyakorló Iskola	Budapest
Biró Lajos	Esze Tamás Gimnázium	Mátészalka
Bodó Jánosné	Babits Mihály Gimnázium	Pécs
Borsos Katalin	Bányai Júlia Gimnázium	Kecskemét
Borzováné Burai Julianna	Vajda Péter Gimnázium	Szarvas
Ciubotariu Éva Ilona	Ady Endre Elméleti Líceum	Nagyvárad
Csányi Csilla	Radnóti Miklós Gimnázium	
Csányi Sándor	Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium	Szeged
Csatóné Zsámbéky Ildikó	Révai Miklós Gimnázium	Győr
Dénes Sándorné	Battyhányi Lajos Gimnázium	Nagykanizsa
Elekné Becz Beat-	Jedlik Ányos Gimnázium	Budapest

rix		
Endrész Gyöngyi	Földes Ferenc Gimnázium	Miskolc
Erdei Andrea	Petrik Lajos szakközépiskola	Budapest
Fátrai Éva	Neumann János Középiskola	Eger
Göncziné Utassy Jolán	Szilágyi Erzsébet Gimnázium	Eger
Habán László	Selye János Gimnázium	Komárno
Hajnal Éva	Vasvári Pál gimnázium	Székesfehérvár
Halász László	Sárospatai Református Gimnázium Általános Iskolája és Diákothona	Sárospatak
Hancsák Károly	Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium	Szeged
Jánosi László	Nagy Lajos Gimnázium	Pécs
Kakasi Gabriella	Perczel Mór Gimnázium	Siófok
Karasz Gyöngyi	Török Ignác Gimnázium	Gödöllő
Katonáné Tímár Mária	Árpád Gimnázium	Tatabánya
Keglevich Kristóf	Fazekas Mihály Gimnázium	Budapest
Kiss Attiláné	Baksay Sándor Gimnázium	Kunszentmiklós
Kiss Lajosné Dr.	Szegedi Tudományegyetem Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium	Szeged
Kiss László	Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskola	Orosháza
Kissné Ignáth Tünde	Eötvös József Gimnázium	Tiszaújváros
Kleeberg Zoltánné	Mechatronikai Szakközépiskola	Budapest
Koncsek Péterné	Balassi Bálint Gimnázium	Balassagyarmat
Krizsikné Bálint Anna	Ady Endre Gimnázium	Ráckeve
Kutasi Zsuzsanna	Boronkay György Műszaki Szakközépiskola és Gimnázium	Vác
Ludányi Lajos Dr.	Berze Nagy Gimnázium	Gyöngyös
Machnikné Széplaki Tünde	Bessenyei György Gimnázium	Kisvárd
Magyar Csabáné	Eötvös József Gimnázium	Tata
Marchis Valér	Erdey-Grúz Tibor Vegyipari és Környezetvédelmi Szakközépiskola	Debrecen

Martin Amália	Szilády Áron Gimnázium	Kiskunhalas
Matula Ilona	Eötvös József Gimnázium	Budapest
Molnárné Bányai Sára Stefánia	Szegedi Kis István Gimnázium	Mezőtúr
Nagy István	Petőfi Sándor Gimn	Bonyhád
Nagy Mária	Leőwey Klára Gimnázium	Pécs
Nagy Zoltánné	Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző és Általános Iskola, Koll.	Hajdúnánás
Palya Tamás	Karacs Ferenc Gimnázium, Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium	Püspökladány
Pénzes Ferenc	Türr István Gimnázium	Pápa
Petőné Stark Ildikó	Munkácsy Mihály Gimnázium	Kaposvár
Pócsiné Erdei Irén	Tóth Árpád Gimnázium	Debrecen
Petz Andrea	PTE TTK	Pécs
Pogányné Balázs Zsuzsanna	Verseygy Ferenc Gimnázium	Szolnok
Polák Péter	Fényi Gyula Gimnázium	Miskolc
Prókai Szilveszter	Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium	Szeged
Pulai Gáborné	Ipari Szakközépiskola	Veszprém
Radi Márta	Corvin Mátyás Gimnázium	Nagygyeny
Sántha Erzsébet	Szent Orsolya Római Katolikus Általános Iskola Gimnázium és Kollégium	Sopron
Sinyiné Kővári Györgyi	Fazekas Mihály Gimnázium	Debrecen
Szabó József	Móricz Zsigmond Gimnázium	Tiszakécske
Szabóné Balla Katalin	Móricz Zsigmond Gimnázium	Tiszakécske
Szemánné Barkóczi Judit	Lehel Vezér Gimnázium	Jászberény
Szőke Imre	Szent István Gimnázium	Kalocsa
Szőke Imréné	Szent István Gimnázium	Kalocsa
Szőkéné Szabó Judit	Mechwart András Gépipari és Informatikai Szakközépiskola	Debrecen
Szűcs Lajos László	Vásárhelyi Pál Szakközépiskola	Békéscsaba
Takács László	Nyugat-magyarországi Egyetem Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	Szombathely

Taskó Márta	Lévay József Gimnázium	Miskolc
Terjékiné Tóth Edit	Pálffy János Műszeripari és Vegyipari Tagintézmény	Szolnok
Tiringerné Bencsik Margit	Vörösmarty Mihály Gimnázium	Érd
Tóth Tamás	Horváth Mihály Gimnázium	Szentes
Tóth Zsolt	Katona József Gimnázium	Kecskemét
Villányi Attila	Eötvös Loránd Tudományegyetem Apáczai Csere János Gyakorlogimnázium és Koll.	Budapest
Vozár Andrea	Evangélikus Gimnázium	Békéscsaba
Zajacz Lajos	Bolyai János Gimnázium	Kecskemét

LXII. Irinyi János Középiskolai Kémiaverseny 2010. Döntő

Munkaidő: 180 perc

Összpontszám 160 pont

I. általános kémia és Anyagszerkezet (Összesen: 30 pont)

1. Az alább felsorolt reakciók közül melyekhez illik a mellékelt ábra energiadiagramja? A táblázat megfelelő oszlopában x-szel jelölje választát. **7 pont**

	Igen	Nem
metán hőbontása		
tímföld elektrolízise		
vas rozsdásodása		
mészégetés		
ammónia szintézise		
higany-oxid hevítése		

Hogyan nevezzük az E₂- E₁ energiakülönbséget?

Hogyan nevezzük az E₃- E₁ energiakülönbséget?

Hogyan befolyásolja a katalizátor a reakcióhő értékét?

Valamely megfordítható kémiai reakcióban az egyensúly beálltakor az egyensúlyi állandó értéke: K = 0,25. Katalizátor hatására (az eredeti körülmények megtartása mellett) az átalakulás sebessége megkétszereződött. Mekkora a katalizált folyamat egyensúlyi állandója?

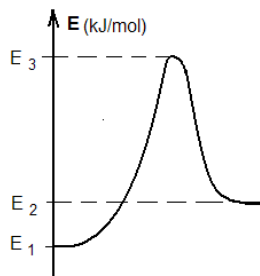
2. Állapítsa meg a következő vegyületekben a fém oxidációs számát (illetve oxidációs számait)! **5 pont**

- a) KO₂ b) BaO₂ c) TiO₂ d) FeS₂
e) FeS f) Fe₃O₄ g) Pb₃O₄ h) Mn₂O₇

3. Ebben a feladatban különböző anyagi halmazokat kell vizsgálni összetétel szerint. **4,5 pont**
Töltse ki az alábbi táblázatot!

- A) cukor és felette levő telített cukoroldat B) cukor (szacharóz) C) cukros víz
D) desztillált víz E) olvadozó jég F) olaj és víz rendszere

	Többkomponensű rendszer		Egyfázisú rendszer		Heterogén rendszer	
	igen	nem	igen	nem	igen	nem
A						
B						
C						
D						
E						
F						

4. A galvánelemekkel úton-útfélen találkozunk. Milyen kémiai folyamatok játszódnak le az „elemekben”? Egészítse ki a táblázatot a hiányzó folyamatokkal! **13,5 pont**

Elem neve	Anód folyamat	Katód folyamat	Áramtermelő cellareakció
Alkáli elemek	$Zn + 2 OH^- = ZnO + H_2O + 2 e^-$		$Zn + 2 MnO_2 + H_2O = ZnO + 2 MnO(OH)$
Kadmium–higany-oxid elem	$Cd + 2 OH^- = CdO + H_2O + 2 e^-$	$HgO + H_2O + 2 e^- = Hg + 2 OH^-$	
Lítium elem			$Li + MnO_2 = LiMnO_2$
Tüzelőanyag-elem			$0,5 O_2 + H_2 = H_2O$
Közvetlen metanolos cella	$CH_3OH + H_2O = CO_2 + 6 H^+ + 6 e^-$	$1,5 O_2 + 6 H^+ + 6 e^- = 3 H_2O$	
Lechlanche-elem			$Zn + 2 MnO_2 + 2 NH_4^+ = Zn^{2+} + 2 MnO(OH) + 2 NH_3$

II. Szervetlen kémia (Összesen: 25 pont)

1. A kémia szertárban a következő anyagok vannak

szilárd anyag: lúgkő, szalmiáksó, nátrium-szulfid, cinkszelék, barnakő (mangán-dioxid), márvány vas(II)-szulfid.

folyadék: tömény kénsav, 30%-os sósav, 30%-os salétromsav, 30%-os hidrogén-peroxid (és desztillált víz).

A következő gázok gázfejlesztőben való előállításához a fenti anyagok közül kell kiválasztani a megfelelőket. Írja fel az előállítás reakcióegyenletét!

A **harmadik oszlopba** írja be, hogy melyik gázt hogyan fogná fel gázfelfogó hengerben, azaz **A**-val jelölje, ha vízen átbuborékolatva, **B**-vel, ha vízen átbuborékolatva nem tudja, és a henger száját lefelé tartva, valamint **C**-vel, ha vízen átbuborékolatva nem tudja, és a henger száját felfelé tartva.

A **negyedik oszlopban** adja meg az oldat pH-ját, ha tudja, hogy pontosan ugyanakkora térfogatú vízben ugyanakkora térfogatú gázt nyeletünk el, mint amikor hidrogén-kloridból pH = 1-es oldat lett.

A-val jelölje, ha pH < 1;

B-vel jelölje, ha 1 < pH < 4;

C-vel jelölje, ha 4 < pH < 7;

D-vel jelölje, ha 7 < pH < 9,

E-vel jelölje, ha 9 < pH < 13 és

F-fel, ha pH = 13.

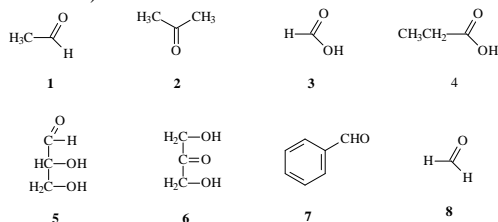
Gáz	Egyenlet	Jel 1	Jel 2
oxigén			
kén-dioxid			
kén-hidrogén			
hidrogén-klorid			pH = 1
klór			
nitrogén-monoxid			
szén-dioxid			
ammónia			
hidrogén			

A fent előállított gázok közül válasszon ki kettőt-kettőt, amelyek elegyében, meggyújtás nélkül a következő változásokat figyelhetjük meg. Írja fel a reakcióegyenleteket!

Tapasztalat	Egyenlet
barnulás	
fehér füst	
sárga füst	

III. Szerves kémia (Összesen: 25 pont)

1. Mely vegyületekkel jutunk pozitív eredményre az ezüsttükör próbát elvégezve, az alábbiak közül? (+ és – jelöléseket alkalmazzon!) **11,5 pont**

Töltse ki az alábbi táblázatot!

Anyag sorszáma	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Adja-e az Ag-tükörpróbát								

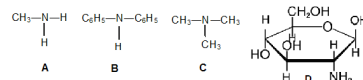
Írja fel annak a vegyületnek az ezüsttükör próbája során bekövetkező reakciót, amelyből azonos tömegű aldehideket vizsgálva a legtöbb ezüst válik ki!

Mely vegyület(ek)nek van optikai izomerje?

Azonos tömegű vegyületeket vízben oldva melyiknek lesz legkisebb a pH-ja?

Adja meg, hogy melyik vegyület(ek) elégetéséhez kell a legkevesebb és a legtöbb oxigén azonos tömegeket vizsgálva!

2. A következő aminos csoportot tartalmazó vegyületek nagy gyakorlati jelentőségűek: **A**, nitrogéntartalmú vegyületek bomlásakor képződő istállószagú vegyület; **B**, lóporokban stabilizáló adalék; **C**, ozmolitként hat a vese sejtjeiben **D**, ízületi gyulladás gyógyítására használják. Töltse ki az **A**, **B**, **C**, **D** vegyületekre vonatkozó táblázatot! A bázisállandók értékei: $4,36 \cdot 10^{-4}$; $5,25 \cdot 10^{-5}$; $2,51 \cdot 10^{-10}$.

13,5 pont

	A	B	C	D
A vegyület neve	Metil-amin		Trimetil-amin	Glükóz-amin
rendűsége				
Jól oldódik vízben				
Bázisállandó				-----

Adja meg, melyik vegyületről van szó!

Narancssárga, kék és ibolyaszínű festékek készítéséhez használják:

Acilezésével a kitin monomerjét kapjuk:

Szobahőmérsékleten gáz halmazállapotú:

Írja fel **D** vegyület és ecetsavanhidrid reakciójaker képződő vegyület képletét, s határozza meg, milyen kötés(ek) alakul(nak) ki!

A B vegyületet anilin és anilínium klorid reakciójával állítják elő. Írja fel a reakcióegyenletet!

IV. Számítási feladatok

1. Egy könyv kiszakadt lapdarabján ezt olvashatjuk: „A réz relatív atomtömege: 63,54, két természetes izotópja közül az egyik a 63-as tömegszámú, amelynek 62,93 a relatív atomtömege, és az atomok 68,90%-át teszik ki. A másik természetes izotóp....”

A fenti adatok alapján számítással határozza meg a kiszakadt lap hiányzó részein lévő információkat (tömegszám, relatív atomtömeg és %-os arány) a réz másik izotópjáról! **5 pont**

2. Az óleumot tekintjük úgy, mint tiszta kénsavban oldott kén-trioxidot. Egy óleum 1,00 cm³-ét vízzel hígítottuk, majd 200,0 cm³ törzsoldatot készítettünk belőle. A törzsoldat 10,00 cm³-ét 0,1000 mol/dm³-es NaOH-oldattal titráltuk meg, az átlagfogyás 23,28 cm³ volt. A kiindulási óleum 100 cm³-ét 33,8 cm³ desztillált vízzel kell elegyíteni ahhoz, hogy 98,0 tömeg%-os kénsavoldathoz jussunk. Hány tömeg% kén-trioxidot tartalmazott az óleum és mekkora a sűrűsége? **14 pont**

3. Gyakran van szükség arra, hogy rendkívül tiszta oldószereket alkalmazzunk. A kereskedelemben kapható oldószerek azonban nem mindig kémiailag tiszta anyagok. A dietil-éter például kisebb-nagyobb mértékben mindig tartalmaz szennyezőként vizet és etanolt. Ezért két laborban is próbáltak megtisztítani 0,100 tömeg% vizet és ismeretlen mennyiségű etanolt tartalmazó étert. Az egyik laborban e szennyezők eltávolítására 100,0 g éterhez először 1,337 g kristályvízmentes magnézium-szulfátot adtak, állni hagyták, leszűrték, majd Na-darabkát tettek bele, melynek fémnátrium-tartalma kis idő elteltével 0,02500 g-mal csökkent. A másik laborban ugyanakkora tömegű éterhez 1,0 g fémnátriumot adtak tisztítás céljából.

- Melyik labor tudta kivonni mindkét szennyező komponenst?
- Milyen reakciókon alapszik a MgSO₄-tal és nátriummal való tisztítás? Írja fel az egyenleteket!
- Hány tömeg% etanolt tartalmazott az éter?
- Ha a tisztítás hatásfokát 100%-osnak feltételezzük, átlagosan hány mol kristályvizet vett fel 1 mol MgSO₄ az első labor kísérletében?
- Hány grammal változott a második labor kísérletében a hozzáadott nátrium fémtartalma?

12 pont

4. Az Eyjafjallajökull izlandi vulkán kitörését megelőzően már április elején is tapasztaltak erős vulkanikus aktivitást a környéken. Például az egyik vulkáni repedésből szén-dioxidot, kén-dioxidot, hidrogén-kloridot és hidrogén-fluoridot tartalmazó vízgőz áramlott ki. A mérések szerint napi 3000 tonna kén-dioxid és 30 tonna hidrogén-fluorid került a levegőbe. A kiáramló gáz 80 mol%-a vízgőz és 15 mol%-a szén-dioxid volt. A mérések szerint benne a SO₂/HCl anyagmennyiség-arány 10 : 1,0.

Hány tonna anyagot bocsátott ki naponta a vulkáni repedés?

Hány mol% kén-dioxidot tartalmazott ez átlagosan?

12 pont

5. Egy ismeretlen szénhidrogéngázzal megtöltünk egy zárt, állandó térfogatú tartályt. A gáz nyomása 100 kPa, a hőmérséklete 22 °C. Ezután addig töltünk a tartályba oxigéngázt, amíg abban a nyomás —állandó hőmérsékleten— 700 kPa lesz. Ezután felrobbantjuk a gázelegyet. A keletkező forró égéstermékét tömény kénsavoldaton átvezetve, annak tömege 2,70 g-mal nő. A maradék gázt ezután NaOH-ot tartalmazó csövön is átvezetjük, majd az így megmaradó gázt visszavezetjük az eredeti tartályba. A tartályban a nyomás a kiindulási 22 °C-on 100 kPa lesz.

Melyik szénhidrogént égettük el?

Mekkora térfogatú volt a tartály?

12 pont

6. Gyenge savak disszociációs állandóját szeretnénk meghatározni. HA gyenge savból 0,0200 mol/dm³-es oldatot készítünk. HB savból ötször ekkora koncentrációjú oldatot kell készítenünk, ha azt akarjuk, hogy a két oldat pH-ja megegyezzen. Ha azt szeretnénk, hogy a két oldatban a

disszociációfok legyen azonos, akkor a HB-oldat töménysége 5,26-ad része HA savénak.

Adja meg a két sav disszociációs állandóját!

11 pont

7. 100 g 15,0 tömeg%-os fém-klorid-oldatot összeöntünk 100 g 17,0 tömeg%-os fém-szulfát-oldattal. A két fém különböző, de mindkét fém kétvegyértékű. Az összeöntött oldatokat állandó áramerősséggel és 100%-os áramkihasználás mellett elektrolizáljuk. Az egyes elektródokon a következő változások mentek végbe:

	Katód (a kivált anyag tömege és a fejlődött gáz térfogata)	Anód (a fejlődött gáz térfogata)
0-60 perc	+5,32 g	+2,28 dm ³
60-120 perc	+5,06 g	+1,482 dm ³
120-180 perc	+3,27 g és +0,912 dm ³	+1,14 dm ³
180-240 perc	+2,28 dm ³	+1,14 dm ³

Számítással határozza meg a két fémét, figyelembe véve, hogy a két fém nem egymás után válik le! (T és p állandó az elektrolízis alatt.)

14 pont

MEGOLDÁS

I. általános kémia és Anyagszerkezet (Összesen: 30 pont)

1. Az alább felsorolt reakciók közül melyekhez illik a mellékelt ábra energiadiagramja? A táblázat megfelelő oszlopában x-szel jelölje válaszát.

7 pont

	<i>Igen</i>	<i>Nem</i>
metán hóbontása	x	
tímföld elektrolízise	x	
vas rozsdásodása		x
mészégetés	x	
ammónia szintézise		x
higany-oxid hevítése	x	

Hogyan nevezzük az E₂- E₁ energiakülönbséget?

Reakcióhő.

Hogyan nevezzük az E₃- E₁ energiakülönbséget?

Aktíválási energia.

Hogyan befolyásolja a katalizátor a reakcióhő értékét?

Nincs rá hatással.

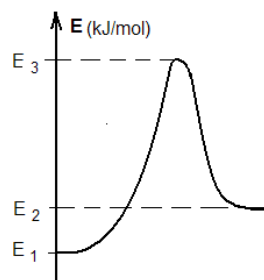
Valamely megfordítható kémiai reakcióban az egyensúly beálltakor az egyensúlyi állandó értéke: K = 0,25. Katalizátor hatására (az eredeti körülmények megtartása mellett) az átalakulás sebessége megkétszereződött. Mekkora a katalizált folyamat egyensúlyi állandója?

Ugyanakkora.

Pontozás 6 · 0,5 + 4 · 1 pont

2. Állapítsa meg a következő vegyületekben a fém oxidációs számát (illetve oxidációs számait)!

5 pont

- a) KO₂ 1 b) BaO₂ 2 c) TiO₂ 4
 d) FeS₂ 2 e) FeS 2 f) Fe₃O₄ 2, 3 g) Pb₃O₄ 2, 4
 h) Mn₂O₇ 7

Minden helyes oxidációs szám 0,5 pont.

3. Ebben a feladatban különböző anyagi halmazokat kell vizsgálni összetétel szerint. 4,5 pont

a) Töltse ki az alábbi táblázatot!

- A) cukor és felette levő telített cukoroldat B) cukor (szacharóz) C) cukros víz
 D) desztillált víz E) olvadozó jég F) olaj és víz rendszere

	Többkomponensű rendszer		Egyfázisú rendszer		Heterogén rendszer	
	<i>igen</i>	<i>nem</i>	<i>igen</i>	<i>nem</i>	<i>igen</i>	<i>nem</i>
A	x			x	x	
B		x	x			x
C	x		x			x
D		x	x			x
E		x		x	x	
F	x			x	x	

4. A galvánelemekkel úton-útfélen találkozunk. Milyen kémiai folyamatok játszódnak le az „elemekben”? Egészítse ki a táblázatot a hiányzó folyamatokkal!

13,5 pont

<i>Elem neve</i>	<i>Anódfolyamat</i>	<i>Katódfolyamat</i>	<i>Áramtermelő cellareakció</i>
Alkáli elemek	Zn + 2 OH ⁻ = ZnO + H ₂ O + 2 e ⁻	MnO ₂ + H ₂ O + e ⁻ = MnO(OH) + OH ⁻	Zn + 2 MnO ₂ + H ₂ O = ZnO + 2 MnO(OH)
Kadmium-higany-oxid elem	Cd + 2 OH ⁻ = CdO + H ₂ O + 2 e ⁻	HgO + H ₂ O + 2 e ⁻ = Hg + 2 OH ⁻	Cd + HgO = CdO + Hg
Lítium elem	Li = Li ⁺ + e ⁻	MnO ₂ + e ⁻ = MnO ₂ ⁻	Li + MnO ₂ = LiMnO ₂
Tüzelőanyag-elem	H ₂ = 2 H ⁺ + 2 e ⁻	0,5 O ₂ + 2 H ⁺ + 2 e ⁻ = H ₂ O	0,5 O ₂ + H ₂ = H ₂ O
Közvetlen metanolos cella	CH ₃ OH + H ₂ O = CO ₂ + 6 H ⁺ + 6 e ⁻	1,5 O ₂ + 6 H ⁺ + 6 e ⁻ = 3 H ₂ O	CH ₃ OH + 1,5 O ₂ = CO ₂ + 2 H ₂ O
Lechlanche-elem	Zn = Zn ²⁺ + 2e ⁻	MnO ₂ + NH ₄ ⁺ + e ⁻ = MnO(OH) + NH ₃	Zn + 2 MnO ₂ + 2 NH ₄ ⁺ = Zn ²⁺ + 2 MnO(OH) + 2 NH ₃

Minden helyesen kitöltött cella 1,5 pont.

II. Szervetlen kémia (Összesen: 25 pont)

1. A kémia szertárban a következő anyagok vannak

szilárd anyag: lúgkő, szalmiáksó, nátrium-szulfid, cinkszelék, barnakő (mangán-dioxid), márvány, vas(II)-szulfid,

folyadék: tömény kénsav, 30%-os sósav, 30%-os salétromsav, 30%-os hidrogén-peroxid (és desztillált víz).

A következő gázok gázfejlesztőben való előállításához a fenti anyagok közül kell kiválasztani a megfelelőket. Írja fel az előállítás reakcióegyenletét!

A **harmadik oszlopba** írja be, hogy melyik gázt hogyan fogná fel gázfelfogó hengerben, azaz **A**-val jelölje, ha vízen átbuborékolatva, **B**-vel, ha vízen átbuborékolatva nem tudja, és a henger száját lefelé tartva, valamint **C**-vel, ha vízen átbuborékolatva nem tudja, és a henger száját felfelé tartva.

A **negyedik oszlopban** adja meg az oldat pH-ját, ha tudja, hogy pontosan ugyanakkora térfogatú vízben ugyanakkora térfogatú gázt nyelettünk el, mint amikor hidrogén-kloridból pH = 1-es oldat lett.
A-val jelölje, ha $\text{pH} < 1$; **B**-vel jelölje, ha $1 < \text{pH} < 4$;
C-vel jelölje, ha $4 < \text{pH} < 7$; **D**-vel jelölje, ha $7 < \text{pH} < 9$;
E-vel jelölje, ha $9 < \text{pH} < 13$ és **F**-fel, ha $\text{pH} = 13$.

Gáz	Egyenlet	Jel 1	Jel 2
oxigén	$\text{H}_2\text{O}_2 \xrightarrow{\text{MnO}_2} \text{H}_2\text{O} + \frac{1}{2} \text{O}_2$	A	-
kén-dioxid	$\text{Na}_2\text{SO}_3 + 2 \text{HCl} = 2 \text{NaCl} + \text{SO}_2 + \text{H}_2\text{O}$	C	B
kén-hidrogén	$\text{FeS} + 2 \text{HCl} = \text{FeCl}_2 + \text{H}_2\text{S}$	C	C
hidrogén-klorid	$\text{NH}_4\text{Cl} + \text{H}_2\text{SO}_4 = (\text{NH}_4)\text{HSO}_4 + \text{HCl}$ *	C	$\text{pH} = 1$
klór	$\text{MnO}_2 + 4 \text{HCl} = \text{MnCl}_2 + \text{Cl}_2 + 2 \text{H}_2\text{O}$	C	B
nitrogén-monoxid	$3 \text{Zn} + 8 \text{HNO}_3 = 3 \text{Zn}(\text{NO}_3)_2 + 2 \text{NO} + 4 \text{H}_2\text{O}$	A	-
szén-dioxid	$\text{CaCO}_3 + 2 \text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$	C	C
ammónia	$\text{NH}_4\text{Cl} + \text{NaOH} = \text{NH}_3 + \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$	B	E
hidrogén	$\text{Zn} + 2 \text{NaOH} + 2 \text{H}_2\text{O} = \text{Na}_2[\text{Zn}(\text{OH})_4] + \text{H}_2$ (vagy $\text{Zn} + 2 \text{HCl} = \text{ZnCl}_2 + \text{H}_2$)	A	-

Egyenletek 1,5 pont (helyes anyagválasztás 0,5 pont és az egyenlet 1 pont), betűjelek 0,5 pont, a szürke cellákra nem jár pont. * Szulfát is elfogadható.

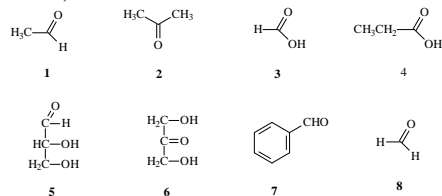
A fent előállított gázok közül válasszon ki kettőt-kettőt, amelyek elegyében, meggyújtás nélkül a következő változásokat figyelhetjük meg. Írja fel a reakcióegyenleteket!

Tapasztalat	Egyenlet
barnulás	$2 \text{NO} + \text{O}_2 = 2 \text{NO}_2$
fehér füst	$\text{NH}_3 + \text{HCl} = \text{NH}_4\text{Cl}$
sárga füst	$2 \text{H}_2\text{S} + \text{SO}_2 = 3 \text{S} + 2 \text{H}_2\text{O}$

Egyenletek 1,5 pont.

III. Szerves kémia (Összesen: 25 pont)

1. Mely vegyületekkel jutunk pozitív eredményre az ezüsttükör próbát elvégezve az alábbiak közül? (+ és - jelöléseket alkalmazzon!) **11,5 pont**

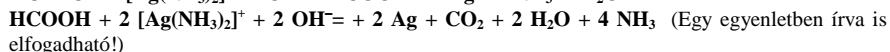
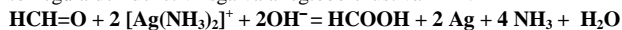

Töltse ki az alábbi táblázatot!

Anyag sorszáma	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Adja-e az Ag-tükörpróbát	+	-	+	-	+	+	-	+

Minden helyes válasz 0,5 pont, összesen 4 pont.

Írja fel annak a vegyületnek az ezüsttükör próbája során bekövetkező reakciót, amelyből azonos tömegű aldehideket vizsgálva a legtöbb ezüst válik ki! **3 pont**

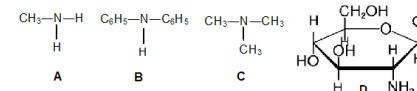

Mely vegyület(ek)nek van optikai izomerje?

5. (gliceraldehid)

1 pont

Azonos tömegű vegyületeket vízben oldva melyiknek lesz legkisebb a pH-ja? **3 (hangyasav)** 1 pont
 Adja meg, hogy melyik vegyület(ek) elégetéséhez kell a legkevesebb és a legtöbb oxigén azonos tömegeket vizsgálva! Legkevesebb oxigén kell: **3 (hangyasav)** Legtöbb oxigén kell: **7 (benzaldehid)** 1,5 + 1 pont

2. A következő aminos csoportot tartalmazó vegyületek nagy gyakorlati jelentőségűek: **A**, nitrogéntartalmú vegyületek bomlásakor képződő istállószagú vegyület; **B**, lóporokban stabilizáló adalék; **C**, ozmolitként hat a vese sejtjeiben **D**, ízületi gyulladás gyógyítására használják. Töltse ki az **A, B, C, D** vegyületekre vonatkozó táblázatot! A bázisállandók értékei: $4,36 \cdot 10^{-4}$; $5,25 \cdot 10^{-5}$; $2,51 \cdot 10^{-10}$. **13,5 pont**

	A	B	C	D
A vegyület neve	Metil-amin	Difenil-amin	Trimetil-amin	Glükóz-amin
rendütsége	első	másod	harmad	első
Jól oldódik vízben	igen	nem	nem	igen
Bázisállandó	$4,36 \cdot 10^{-4}$	$2,51 \cdot 10^{-10}$	$5,25 \cdot 10^{-5}$	-----

12 -0,5 pont

Narancssárga, kék és ibolyaszínű festékek készítéséhez használják: **B**

1 pont

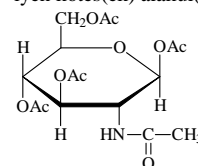
Acilezésével a kitin monomerjét kapjuk: **D**

1 pont

Szobahőmérsékleten gáz halmazállapotú: **A**

1 pont

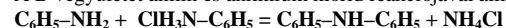
Írja fel **D** vegyület és ecetsavanhidrid reakciójakor képződő vegyület képletét, s határozza meg, milyen kötés(ek) alakul(nak) ki!

Észter és amid-kötés

1,5 + 0,5 + 0,5 pont

A B vegyületet anilin és anilinium klorid reakciójával állítják elő. Írja fel a reakcióegyenletet!

2 pont

IV. Számítási feladatok

1. Egy könyv kiszakadt lapdarabján ezt olvashatjuk: „A réz relatív atomtömege: 63,54, két természetes izotópja közül az egyik a 63-as tömegszámú, amelynek 62,93 a relatív atomtömege, és az atomok 68,90%-át teszik ki. A másik természetes izotóp...”

A fenti adatok alapján számítással határozza meg a kiszakadt lap hiányzó részein lévő információkat (tömegszám, relatív atomtömeg és %-os arány) a réz másik izotópjáról!

5 pont

Megoldás:

A másik izotóp az atomok **31,10%-át** teszi ki.

1

Ha A_x a relatív atomtömege, akkor az elem átlagos relatív atomtömegére felírható:

1

$$0,689 \cdot 62,93 + 0,311 \cdot A_x = 63,54$$

$$\text{Ebből } A_x = 64,89.$$

1

Tehát a másik izotóp a **65-ös** tömegszámú

1

relatív atomtömege **64,89**.

1

2. Az óleumot tekintjük úgy, mint tiszta kénsavban oldott kén-trioxidot. Egy óleum $1,00 \text{ cm}^3$ -ét vízzel hígítottuk, majd $200,0 \text{ cm}^3$ törzsoldatot készítettünk belőle. A törzsoldat $10,00 \text{ cm}^3$ -ét $0,1000 \text{ mol/dm}^3$ -es NaOH-oldattal titráltuk meg, az átlagfogyás $23,28 \text{ cm}^3$ volt. A kiindulási óleum 100 cm^3 -ét $33,8 \text{ cm}^3$ desztillált vízzel kell elegyíteni ahhoz, hogy $98,0$ tömeg%-os kénsavoldathoz jussunk. Hány tömeg% kén-trioxidot tartalmazott az óleum és mekkora a sűrűsége?

14 pont

Megoldás:

$23,28 \text{ cm}^3$ $0,1000 \text{ mol/dm}^3$ -es NaOH-oldatban: $n(\text{NaOH}) = 2,328 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$.	1
$\text{H}_2\text{SO}_4 + 2 \text{ NaOH} = \text{Na}_2\text{SO}_4 + 2 \text{ H}_2\text{O}$ miatt: $n(\text{H}_2\text{SO}_4) = 0,5n(\text{NaOH}) = 1,164 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$.	2
A teljes törzsoldatban 20-szoros: $0,2328 \text{ mol H}_2\text{SO}_4$.	1
(Ez az óleumban részben kén-trioxid formájában van jelen.)	
100 cm^3 óleumból tehát $2,328 \text{ mol}$ kénsav keletkezhet: $m = 2,328 \cdot 98 \text{ g/mol} = 228,1 \text{ g}$.	1
$98,0$ tömeg%-os kénsav pedig: $228,1 \text{ g} : 0,98 = 232,8 \text{ g}$ lenne.	1
Ez a 100 cm^3 óleumból $33,8 \text{ cm}^3$ azaz $33,8 \text{ g}$ vízzel lett hígítva, így az óleum tömege:	
$232,8 \text{ g} - 33,8 \text{ g} = 199 \text{ g}$ volt.	1
Az óleum sűrűsége: $\rho = 1,99 \text{ g/cm}^3$.	1
$228,1 \text{ g} - 199 \text{ g} = 29,1 \text{ g}$ víz fordítódott a kén-trioxid kénsavvá alakítására.	1
$29,1 \text{ g}$ víz: $n(\text{H}_2\text{O}) = 29,1 \text{ g} : 18 \text{ g/mol} = 1,617 \text{ mol}$.	1
A $\text{SO}_3 + \text{H}_2\text{O} = \text{H}_2\text{SO}_4$ egyenlet alapján $1,617 \text{ mol SO}_3$ volt a 100 cm^3 óleumban.	2
$m(\text{SO}_3) = 1,617 \text{ mol} \cdot 80 \text{ g/mol} = 129,4 \text{ g}$.	1
Az óleum kén-trioxid-tartalma: $w = 129,4 \text{ g} : 199 \text{ g} = 0,65 \rightarrow 65$ tömeg%.	1

3. Gyakran van szükség arra, hogy rendkívül tiszta oldószereket alkalmazzunk. A kereskedelemben kapható oldószerek azonban nem mindig kémiaiilag tiszta anyagok. A dietil-éter például kisebb-nagyobb mértékben mindig tartalmaz szennyezőként vizet és etanolt. Ezért két laborban is próbáltak megtisztítani $0,100$ tömeg% vizet és ismeretlen mennyiségű etanolt tartalmazó étert. Az egyik laborban e szennyezők eltávolítására $100,0 \text{ g}$ éterhez először $1,337 \text{ g}$ kristályvízmentes magnézium-szulfátot adtak, állni hagyták, leszűrték, majd Na-darabkát tettek bele, melynek fémnátrium-tartalma kis idő elteltével $0,02500 \text{ g}$ -mal csökkent. A másik laborban ugyanakkora tömegű éterhez $1,0 \text{ g}$ fémnátriumot adtak tisztítás céljából.

- Melyik labor tudta kivonni mindkét szennyező komponenst?
- Milyen reakciókon alapszik a MgSO_4 -tal és nátriummal való tisztítás? Írja fel az egyenleteket!
- Hány tömeg% etanolt tartalmazott az éter?
- Ha a tisztítás hatásfokát 100% -osnak feltételezzük, átlagosan hány mol kristályvizet vett fel 1 mol MgSO_4 az első labor kísérletében?
- Hány grammal változott a második labor kísérletében a hozzáadott nátrium fémtartalma?

12 pont

Megoldás

a) A tisztítást mindkét labor sikeresen elvégezte mindkét szennyező komponensre nézve.	2
b) A MgSO_4 a víz kivonására alkalmas: $\text{MgSO}_4 + x \text{ H}_2\text{O} \rightarrow \text{MgSO}_4 \cdot x \text{ H}_2\text{O}$, ($x \leq 7$)	2
A fémnátrium mindkét szennyező eltávolítására alkalmas:	
$\text{Na} + \text{H}_2\text{O} = \text{NaOH} + 0,5 \text{ H}_2$	
$\text{Na} + \text{C}_2\text{H}_5\text{-OH} = \text{NaOC}_2\text{H}_5 + 0,5 \text{ H}_2$	2
c) Az első laborban a vizet MgSO_4 -tal, az etanolt pedig nátriummal vonták ki, tehát a $0,025 \text{ g}$ -os tömegcsökkenés az etanollal való reakciónak köszönhető.	
$0,02500 \text{ g} \rightarrow 0,00109 \text{ mol Na}$, tehát az éter $0,00109 \text{ mol}$ etanolt tartalmazott, ami $0,05 \text{ g}$.	
Az éter etanol tartalma: 0,0500 tömeg%	2

- Tudjuk, hogy az éter $0,100$ tömeg% vizet tartalmazott, ami $0,1 \text{ g}$, tehát $0,00560 \text{ mol}$ víz. $1,337 \text{ g MgSO}_4$ az $0,0110 \text{ mol}$, tehát

1 mol MgSO_4 átlagosan **0,500 mol kristályvizet vett fel.**

2

- A második labor a vizet és az etanolt is nátriummal vonták ki. Az előzőekből tudjuk, hogy ki kellett vonni $0,00109 \text{ mol}$ etanolt és $0,00560 \text{ mol}$ vizet. Ehhez $0,00660 \text{ mol}$, azaz $0,150 \text{ g}$ Na kell, tehát a **beleakott Na fémtartalma 0,150 g-mal csökken.** (A lényeg, hogy ez ki-sebbs mint $1,00 \text{ g}$.)

2

4. Az Eyjafjallajökull izlandi vulkán kitörését megelőzően már április elején is tapasztaltak erős vulkanikus aktivitást a környéken. Például az egyik vulkáni repedésből szén-dioxidot, kén-dioxidot, hidrogén-kloridot és hidrogén-fluoridot tartalmazó vízgőz áramlott ki. A mérések szerint napi 3000 tonna kén-dioxid és 30 tonna hidrogén-fluorid került a levegőbe. A kiáramló gáz $80 \text{ mol}\%$ -a vízgőz és $15 \text{ mol}\%$ -a szén-dioxid volt. A mérések szerint benne a SO_2/HCl anyagmennyiség-arány $10 : 1,0$.

Hány tonna anyagot bocsátott ki naponta a vulkáni repedés? Hány mol% kén-dioxidot tartalmazott ez átlagosan?

12 pont

Megoldás:

$3000 \text{ tonna} = 3 \cdot 10^6 \text{ kg SO}_2$ ($M = 64 \text{ kg/kmol}$): $4,69 \cdot 10^4 \text{ kmol}$	1,5
A HCl ennek a tizede: $4,69 \cdot 10^3 \text{ kmol}$, ennek tömege ($M = 36,5 \text{ kg/kmol}$): 171 tonna	1,5
$30 \text{ tonna} = 3 \cdot 10^4 \text{ kg HF}$ ($M = 20 \text{ kg/kmol}$): $1,50 \cdot 10^3 \text{ kmol}$	1
A három gáz együttesen:	
$4,69 \cdot 10^4 \text{ kmol} + 4,69 \cdot 10^3 \text{ kmol} + 1,50 \cdot 10^3 \text{ kmol} = 53\,090 \text{ kmol}$	1
A kibocsátott anyag: $(100 - 80 - 15) \text{ mol}\% = 5 \text{ mol}\%$ -a.	1
A kén-dioxid tehát: $(4,69 \cdot 10^4 / 53\,090) \cdot 5\% = 4,4 \text{ mol}\%$.	1
A $15\% \text{ CO}_2$: $53\,090 \text{ kmol} \cdot 3 = 159\,270 \text{ kmol} \rightarrow 7,01 \cdot 10^6 \text{ kg}$ ($M = 44 \text{ kg/kmol}$)	1,5
A $80\% \text{ vízgőz}$: $53\,090 \text{ kmol} \cdot 16 = 849\,440 \text{ kmol} \rightarrow 1,53 \cdot 10^7 \text{ kg}$ ($M = 18 \text{ kg/kmol}$)	1,5
A kibocsátott anyag tömege:	
$3,0 \cdot 10^6 \text{ kg} + 3 \cdot 10^4 \text{ kg} + 1,7 \cdot 10^5 \text{ kg} + 7,0 \cdot 10^6 \text{ kg} + 1,53 \cdot 10^7 \text{ kg} = 2,55 \cdot 10^7 \text{ kg}$	
25,5 $\cdot 10^3$ tonna	2

5. Egy ismeretlen szénhidrogéngázzal megtöltünk egy zárt, állandó térfogatú tartályt. A gáz nyomása 100 kPa , a hőmérséklete $22 \text{ }^\circ\text{C}$. Ezután addig töltünk a tartályba oxigéngázt, amíg abban a nyomás —állandó hőmérsékleten— 700 kPa lesz. Ezután felrobbantjuk a gázelegyet. A keletkező forró égéstermék tömény kénsavoldaton átvezetve, annak tömege $2,70 \text{ g}$ -mal nő. A maradék gázt ezután NaOH-ot tartalmazó csövön is átvezetjük, majd az így megmaradó gázt visszavezetjük az eredeti tartályba. A tartályban a nyomás a kiindulási $22,0 \text{ }^\circ\text{C}$ -on 100 kPa lesz.

Melyik szénhidrogént égettük el?

Mekkora térfogatú volt a tartály?

12 pont

Megoldás:

$\text{C}_x\text{H}_y + (x + y/4) \text{ O}_2 \rightarrow x \text{ CO}_2 + y/2 \text{ H}_2\text{O}$	1,5
Állandó hőmérsékleten és térfogatban a gázok nyomása az anyagmennyiségükkel arányos, ezért:	
100 kPa gázhoz $700 \text{ kPa} - 100 \text{ kPa} = 600 \text{ kPa}$ O_2 -t kevertünk és belőle 100 kPa maradt, vagyis 500 kPa O_2 reagált. Ebből az derül ki, hogy pl. $1 \text{ mol C}_x\text{H}_y$ -hoz 5 mol O_2 fogyott el.	2
$x + y/4 = 5$	1
ebből: $y = 20 - 4x$ $x = 1$ és 2 esetében y túl sok (CH_{16} és C_2H_{12})	
$x = 3$ esetében $y = 8$, vagyis a propánról (C_3H_8) van szó.	
($x = 4$ esetében $y = 4$, a C_4H_4 nem túl valószínű, de vele is elfogadható a számítás.)	3
A kénsavon átvezetve a víz nyelődik el.	1
$\text{C}_3\text{H}_8 + 5 \text{ O}_2 = 3 \text{ CO}_2 + 4 \text{ H}_2\text{O}$	1
$2,70 \text{ g}$ víz: $0,150 \text{ mol}$, az egyenlet alapján $0,0375 \text{ mol}$ propán volt a tartályban.	1

$$V = nRT/p = 0,0375 \text{ mol} \cdot 8,314 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1} \cdot 295 \text{ K} / 100 \text{ kPa} = \mathbf{0,920 \text{ dm}^3} \quad 1,5$$

6. Gyenge savak disszociációs állandóját szeretnénk meghatározni. HA gyenge savból 0,0200 mol/dm³-es oldatot készítünk. HB savból ötször ekkora koncentrációjú oldatot kell készítenünk, ha azt akarjuk, hogy a két oldat pH-ja megegyezzen. Ha azt szeretnénk, hogy a két oldatban a disszociációfok legyen azonos, akkor a HB-oldat töménysége 5,26-ad része HA savénak.

Adja meg a két sav disszociációs állandóját!

11 pont

Megoldás:

$$\text{HB } c_{\text{HB1}} = 0,100 \text{ mol/dm}^3, \quad c_{\text{HB2}} = 0,00380 \quad 2$$

mol/dm³
A disszociációs állandóra felírhatjuk:

$$K_{\text{HA}} = \alpha^2 \cdot c_{\text{HA}} / (1 - \alpha) \quad \text{ill.} \quad K_{\text{HB}} = \alpha^2 \cdot 2$$

$$c_{\text{HB2}} / (1 - \alpha)$$

$$K_{\text{HA}} = 5,26 K_{\text{HB}} \quad 2$$

$$K_{\text{HA}} = [\text{H}^+]^2 / (c_{\text{HA}} - [\text{H}^+]) \quad \text{ill.} \quad K_{\text{HB}} = 2$$

$$[\text{H}^+]^2 / (c_{\text{HB1}} - [\text{H}^+])$$

$$K_{\text{HA}} = \mathbf{7,93 \cdot 10^{-5}} \quad K_{\text{HB}} = \mathbf{1,51 \cdot 10^{-5}} \quad 3$$

7. 100 g 15,0 tömeg%-os fém-klorid-oldatot összeöntünk 100 g 17,0 tömeg%-os fém-szulfát-oldattal. A két fém különböző, de mindkét fém kétvegyértékű. Az összeöntött oldatokat állandó áramerősséggel és 100%-os áramkihasználás mellett elektrolizáljuk. Az egyes elektródokon a következő változások mentek végbe:

	Katód (a kivált anyag tömege és a fejlődött gáz térfogata)	Anód (a fejlődött gáz térfogata)
0-60 perc	+5,32 g	+2,28 dm ³
60-120 perc	+5,06 g	+1,482 dm ³
120-180 perc	+3,27 g és +0,912 dm ³	+1,14 dm ³
180-240 perc	+2,28 dm ³	+1,14 dm ³

Számítással határozza meg a két fémét, figyelembe véve, hogy a két fém nem egymás után válik le!

(T és p állandó az elektrolízis alatt.)

14 pont

Megoldás:

100 g 15,0 tömeg%-os XCl₂ tartalmaz 15,0 g XCl₂-ot és 2

100 g 17,0 tömeg%-os YSO₄ tartalmaz 17,0 g YSO₄-ot.

Az anódon először csak klór fejlődött, végül csak oxigén.

A második órában a két gáz együtt fejlődött (ez onnan látható, hogy csökkent a gáz mennyisége), ebből z óráig a klór $1-z$ óráig az oxigén: $2,28z + (1-z)1,14 = 1,482 \rightarrow z = 0,30$

Tehát összesen 1,30 óráig klór fejlődött. 3

A katódon a harmadik órában indult meg a hidrogénfejlődés: 0,912 dm³ H₂-nek megfelel 0,456 dm³ O₂, így $0,456 : 1,14 = 0,4$ órán át tartott.

és 0,400 órán át tartott, tehát a fémek elektrolíziséhez 2,6 órára volt szükség 3

Ez azt jelenti, hogy a két fémion anyagmennyisége megegyezett, vegyük a-nak. 1

Felírhatjuk a következő összefüggéseket:

$$a(X + Y) = 13,65 \text{ g}$$

$$a(X + 71) = 15,0 \text{ g}$$

$$a(Y + 96) = 17,0 \text{ g} \quad 3$$

Megoldva: $X = 65,4$ a keresett fém a **Zn** és $Y = 58,7$ a keresett fém a **Ni**. 2

A verseny díjai és díjazottjai

Irinyi-díj 2009. a kimagasló teljesítményért

Bolgár Péter Eötvös József Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium,
Tiszaújváros,

tanára: Kissné Ignáth Tünde

Irinyi serleg és részvétel „A varázslatos kémia” nevű nyári táborban

Oklevéllel illetve Irinyi plakettel és könyvjutalommal a díjazott diákok:

I/A. kategóriában

1. helyezett **Palya Dóra**

Karacs Ferenc Gimnázium, Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium, Püspökladány

tanára: Palyáné Berki Éva, Palya Tamás

2. helyezett **Jenei Márk**

Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, Budapest

tanára: Keglevich Kristóf

3. helyezett **Czipó Bence**

Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, Budapest

tanára: Albert Attila

4. helyezett **Góger Szabolcs**

Szent Orsolya Római Katolikus Általános Iskola Gimnázium és Kollégium, Sopron

tanára: Sántha Erzsébet

5. helyezett **Török Balázs Forest**

ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola, Budapest

tanára: Berek László, Csányi Csilla, Paulovits Ferenc

I/B. kategóriában

1. helyezett **Bolgár Péter**

Eötvös József Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium,
Tiszaújváros,

tanára: Kissné Ignáth Tünde

2. helyezett **Sályi Gergő**

ELTE Apáczai Csere János Gimnázium, Budapest

tanára: Villányi Attila

3. helyezett **Balogh Ferenc**

ELTE Apáczai Csere János Gimnázium, Budapest

tanára: Villányi Attila

I/C. kategóriában

1. helyezett **Páll Sándor Dávid**

Erdey-Grúz Tibor Vegyipari és Környezetvédelmi Szakközépiskola, Debrecen

tanára: Volosinovszki Sándor

2. helyezett **Szalina Róbert**

Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Vegyipari, Környezetvédelmi és Informatikai Szakközépiskola, Budapest

tanára: Erdei Andrea

II/A. kategóriában

1. helyezett **Berencei László**

ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola, Budapest

tanára: Paulovits Ferenc, Berek László

2. helyezett **Sztanó Gábor**

Budapest XXI. Ker. Csepel Önk. Jedlik Ányos Gimnázium

tanára: Elekné Bectz Beatrix

3. helyezett **Bartha Botond**

Perczel Mór Gimnázium, Siófok

tanára: Kakasi Gabriella

4. helyezett **Janzsó Péter**

Munkácsy Mihály Gimnázium és Szakközépiskola, Kaposvár

tanára: Petőné Stark Ildikó

5. helyezett **Pünkösti Zoltán**

ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola, Budapest

tanára: Berek László

II/B. kategóriában

1. helyezett **Sebő Anna**

ELTE Apáczai Csere János Gimnázium, Budapest

tanára: Villányi Attila, Sebő Péter

2. helyezett **Zwillinger Márton**

Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc

tanára: Endrész Gyöngyi

3. helyezett **Berta Dénes**

ELTE Apáczai Csere János Gimnázium, Budapest

tanára: Villányi Attila

II/C. kategóriában

1. helyezett **Major Máté Miklós**

Szolnoki Műszaki Szakközép- és Szakiskola Pálffy János Műszer-
ipari és Vegyipari Tagintézmény, Szolnok

tanára: Terjékiné Tóth Edit, Németh Borbála

III. kategóriában

1. helyezett **Debreceni Ádám**

Boronkay György Műszaki Szakközépiskola és Gimnázium, Vác

tanára: Kutasi Zsuzsanna

Oklevél a kimagasló teljesítményt nyújtott diákoknak

I/A. kategóriában

6. helyezett **Székely Eszter**

Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium,
Budapest

tanára: Albert Attila

7. helyezett **Szabó Dániel**

Fővárosi Önkormányzat Eötvös József Gimnázium, Budapest

tanára: Matula Ilona

8. helyezett **Pirityi Dávid**

ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola, Budapest

tanára: Berek László, Csányi Csilla, Paulovits Ferenc

9. helyezett **Barna Zsombor**

Bányai Júlia Gimnázium, Kecskemét

tanára: Borsos Katalin

10. helyezett **Eke Csaba**

Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium,
Budapest

tanára: Keglevich Kristóf

11. helyezett **Krasznai Benjamin**

Somogy Megyei Önkormányzat Perczel Mór Gimnáziuma, Siófok

tanára: Kakasi Gabriella

12. helyezett **Göntér Balázs**

Török Ignác Gimnázium, Gödöllő

tanára: Karasz Gyöngyi, Guba Lajosné

13. helyezett **Kovács Áron**

Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium,
Budapest

tanára: Albert Attila

14. helyezett **Egyed Bálint**

Zrínyi Miklós Gimnázium, Zalaegerszeg

tanára: Halmi László

I/B. kategóriában

4. helyezett **Sóvári Dénes**

Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc

tanára: Endrész Gyöngyi

5. helyezett **Futó Bálint**

ELTE Apáczai Csere János Gimnázium, Budapest

tanára: Villányi Attila

II/A. kategóriában

6. helyezett **Cseri Levente**

Révai Miklós Gimnázium és Kollégium, Győr

tanára: Csatóné Zsámbéky Ildikó

7. helyezett **Dömötör Kata**

Vörösmarty Mihály Gimnázium, Érd

tanára: Tiringerné Bencsik Margit

8. helyezett **Samu Viktor**

Janus Pannonius Gimnázium, Pécs

tanára: Vargáné Bertók Zita

9. helyezett **Kovács Péter**
ELTE Apáczai Csere János Gimnázium, Budapest
tanára: Villányi Attila
10. helyezett **Patus Eszter**
Batthyány Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola,
Nagykanizsa
tanára: Dénes Sándorné
11. helyezett **Varga Bence**
Zrínyi Miklós Gimnázium, Zalaegerszeg
tanára: Halmi László, Tölgyesné Kovács Katalin
12. helyezett **Róth Csaba**
Baksay Sándor Református Gimnázium és Általános Iskola,
Kunszentmiklós
tanára: Kiss Attiláné
13. helyezett **Rutkai Zsófia**
Budapest XXI. Ker. Csepel Önk. Jedlik Ányos Gimnázium
tanára: Elekné Bectz Beatrix
14. helyezett **Czigány Máté Gábor**
Janus Pannonius Gimnázium, Pécs
tanára: Vargáné Bertók Zita

II/B. kategóriában

4. helyezett **Mészáros János**
Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium, Szeged
tanára: Prókai Szilveszter

II/C. kategóriában

2. helyezett **Albitz Krisztián**
Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Vegyipari, Környezetvédelmi és
Informatikai Szakközépiskola, Budapest
tanára: Dr. Stankovics Éva
3. helyezett **Dékány Attila**
Szolnoki Műszaki Szakközép- és Szakiskola Pálffy János Műszer-
ipari és Vegyipari Tagintézmény, Szolnok
tanára: Terjékiné Tóth Edít, Németh Borbála

III. kategóriában

2. helyezett **Erdélyi Zsolt**
Mechatronikai Szakközépiskola és Gimnázium, Budapest
tanára: Kleebérg Zoltánné
3. helyezett **Berényi Dániel**
Mechwart András Gépipari és Informatikai Szakközépiskola,
Debrecen
tanára: Szőkéné Szabó Judit

Különdíjak

BOLGÁR PÉTER az „Irinyi 2010” díjban részesült.

SÁLYI GERGŐ az elméleti feladatok legjobb megoldásáért **könyvjuta-**
lombban részesült

BOLGÁR PÉTER a számítási feladatok legjobb megoldásáért **könyvju-**
talomban részesült.

BERTA DÉNES a 10. évfolyamon a legjobb gyakorlati munkáért könyv-
utalványban részesült

KRASZNAI BENJÁMIN a 9. évfolyamon a legjobb gyakorlati munkáért
könyvutalványban részesült

A kaposvári **Munkácsy Mihály Gimnázium és a Táncsics Mihály**
Gimnázium tanulói a MOL ajándékként 1 napos tanulmányi kirándulá-
son vehetnek részt Százhalombattán

Jedlik Ányos Gimnázium Budapest a REANAL LABOR
Vegyszerkereskedelmi Kft. vegyszer csomagját kapta

CIUBOTARIU ÉVA ILONA a nagyváradi Ady Endre Elméleti Líceum
tanára a MOL NyRT. által támogatott **Irinyi verseny különdíjban** részesült

A LXI. Irinyi János Kémiaverseny döntőjének végeredménye
I/A kategória

241

			Számítási feladatok							Elméleti feladatok					La- bor	Σ	
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Σ	1.	2.	3.	Σ			
1	Palya Dóra	Karacs Ferenc Gimnázium, Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium	5,0	14,0	9,0	12,0	12,0	3,0	5,0	60,0	15,0	20,00	8,00	43,00	39,5	1	160,50
2	Jenei Márk	Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Ált. Isk. és Gim.	5,0	5,0	11,0	12,0	11,0	1,0	3,0	48,0	17,0	18,50	16,5	52,0	39	1	158,00
3	Czipó Bence	Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Ált. Isk. és Gim.	3,0	9,0	7,0	9,0	2,0	11,0	1,0	42,0	20,5	19,50	15,5	55,5	39,5	2	157,00
4	Góger Szabolcs	Szent Orsolya Római Katolikus Általános Iskola Gimnázium és Kollégium	5,0	4,0	11,0	11,0	3,0	7,0	3,0	44,0	20,5	17,00	15,5	53,0	40	1	156,00
5	Török Balázs Forest	ELTE Radnóti Miklós Gyak- Ált. Isk. és Gyak. Gimn.	5,0	4,0	4,0	12,0	12,0	2,0	9,0	48,0	20,5	14,50	18,0	53,0	35	1	155,00
6	Székely Eszter	Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Ált. Isk. és Gim.	5,0	14,0	11,0	1,0	2,0	2,0	1,0	36,0	24,5	19,50	13,0	57,0	40		133,00
8	Szabó Dániel	Fővárosi Önkormányzat Eötvös József Gimnázium	5,0	12,0	6,0	11,0	3,0			37,0	21,5	17,50	14,0	53,0	39		129,00
9	Pirityi Dávid	ELTE Radnóti Miklós Gyak- Ált. Isk. és Gyak. Gimn.	5,0	14,0	11,0	12,0	2,0	1,0	5,0	50,0	18,0	13,00	12,5	43,5	34		127,50

242

10	Barna Zsombor	Bányai Júlia Gimnázium	4,0	14,0	8,0	10,0					4,0	40,0	25,5	19,00	14,5	59,0	28	127,00
10	Eke Csaba	Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Ált. Isk. és Gim.	4,0	4,0	11,0	6,0	4,0	2,0			8,0	39,0	19,7	23,00	15,0	57,7	30	126,75
11	Krasznai Benjámin	Somogy Megyei Önkormányzat Perczel Mór Gimnáziuma	5,0	8,0	10,0	12,0	1,0	1,0			1,0	38,0	18,2	19,50	8,00	45,7	40	123,75
12	Göntér Balázs	Török Ignác Gimnázium	4,0	4,0	7,0	12,0	3,0	2,0			4,0	36,0	20,0	16,00	10,0	46,0	40	122,00
13	Kovács Áron	Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Ált. Isk. és Gim.	5,0	4,0	4,0	12,0	1,0				11,0	42,0	14,5	15,50	10,0	40,0	39	121,00
14	Egyed Bálint	Zrínyi Miklós Gimnázium	5,0	4,0	11,0						3,0	23,0	23,5	18,50	16,0	58,0	39,5	120,50
15	Sziji Péter	ELTE Radnóti Miklós Gyak- Ált. Isk. és Gyak. Gimn.	5,0	5,0	11,0	10,0	1,0	1,0			5,0	38,0	12,7	14,00	17,0	43,7	36	117,75
16	Csász Gábor	Kecskeméti Református Gimnázium	4,0	5,0	10,0	6,0	1,0	1,0			5,0	32,0	25,0	11,50	13,5	50,0	35,5	117,50
17	Magyarai Sarolt	Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Ált. Isk. és Gim.	5,0	3,0	7,0	12,0	2,0	4,0			3,0	36,0	17,2	10,00	14,0	41,2	40	117,25
18	Ábrahám Attila	Verseghy Ferenc Gimnázium	5,0	5,0	12,0	12,0						45,0	12,7	14,50	5,00	32,2	39	116,25
19	Agócs Fruzsina	Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Ált. Isk. és Gim.	4,0	6,0	10,0	8,0						28,0	11,5	20,50	18,5	50,5	35	113,50

20	Varga Imre Károly	Herman Ottó Gimn.	5,0	5,0		12,0		2,0	3,0	27,0	18,5 0	14,00	16,0 0	48,5 0	35,5	111, 00
21	Babity Máté	Török Ignác Gimnázium	3,0	4,0	6,0	11,0			1,0	25,0	22,2 5	11,00	13,0 0	46,2 5	39	110, 25
22	Hódsági Kristóf	Czuczor Gergely Ben- cés Gimnázium és Kollégium	5,0	14,0	0,0	9,0		11, 0	5,0	44,0	13,7 5	11,50	2,50	27,7 5	38	109, 75
23	Kovács Ármin	Fazekas Mihály Fővá- rosi Gyakorló Ált. Isk. és Gim.	5,0	14,0	3,0	12,0	0,0	2,0		36,0	16,7 5	14,50	7,50	38,7 5	34,5	109, 25
24	Kollarics Sándor	Zrínyi Miklós Gimnázium	5,0	4,0	3,0	12,0	3,0	0,0	3,0	30,0	15,7 5	12,00	8,00	35,7 5	40	105, 75
25	Hetényi Roland	Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma	5,0	5,0	6,0	6,0	1,0	2,0	2,0	27,0	12,7 5	15,50	9,50	37,7 5	40	104, 75
26	Kardos Péter	Krúdy Gyula Gimnázium	5,0	12,0	11,0	12,0				40,0	11,0 0	4,50	9,00	24,5 0	35	99,5 0
27	Forgács Gergely	Lehel Vezér Gimnázium	2,0	5,0	4,0	11,0		1,0	2,0	25,0	12,7 5	8,50	12,5 0	33,7 5	39	97,7 5
28	Dávid Bence	Zrínyi Miklós Gimnázium	5,0	6,0		12,0	1,0	2,0		26,0	15,5 0	14,00	2,50	32,0 0	39,5	97,5 0
29	Szabó Lóránt	Bessenyei György Gimnázium és Koll.	5,0	4,0		12,0				21,0	18,0 0	14,00	5,00	37,0 0	39,5	97,5 0

30	Végh Dávid András	Táncsics Mihály Gim- názium	4,0	12,0	5,0	12,0	1,0	1,0	0,0	35,0	9,50	11,50	9,50	30,5 0	31,5	97,0 0	
31	Lukács Erika	Berze Nagy János Gimnázium és Szakis- kola	5,0	5,0	1,0	12,0	0,0	1,0		24,0	13,7 5	17,00	7,00	37,7 5	34	95,7 5	
32	Pácsonyi Márton	Zrínyi Miklós Gimnázium	5,0	2,0	1,0	12,0	2,0	3,0	2,0	27,0	12,0 0	14,50	6,00	32,5 0	36	95,5 0	
33	Bosits Miklós	Vörösmarty Mihály Gimnázium	5,0	3,0		12,0			6,0	6,0	32,0	15,7 5	14,50	1,50	31,7 5	31	94,7 5
34	Mezősi Máté	Herman Ottó Gimnázium	5,0	14,0	4,0	6,0			6,0	35,0	24,2 5	11,50	8,00	43,7 5	15,5	94,2 5	
35	Kegyve Péter	Szilágyi Erzsébet Gim- názium és Kollégium	5,0	3,0	1,0	12,0	1,0	2,0	2,0	26,0	13,5 0	11,50	6,50	31,5 0	36	93,5 0	
36	Szabó Anna	Krúdy Gyula Gimnázium	5,0	1,0	1,0	6,0	0,0	0,0		13,0	18,5 0	11,50	12,5 0	42,5 0	35,5	91,0 0	
37	Lengyel Adél	Szegedi Tudomány- egyetem Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium	5,0	6,0		12,0			2,0	25,0	11,5 0	14,00	0,00	25,5 0	40	90,5 0	
38	Barta Szilveszter	Földes Ferenc Gimnázium	5,0	5,0	6,0	3,0	1,0	3,0	0,0	23,0	16,5 0	10,00	10,0 0	36,5 0	30,5	90,0 0	
39	Dudás Adám	Ady Endre Elméleti Liceum	4,0	13,0		12,0	12, 0	1,0	2,0	44,0	14,0 0	10,50	2,00	26,5 0	19	89,5 0	
40	Biro Mariann	Esze Tamás Gimnázium	5,0	3,0	5,0	12,0	1,0	2,0	2,0	30,0	10,5 0	7,00	7,00	24,5 0	35	89,5 0	

41	Sipos Ágoston	Árpád Gimnázium	5,0	6,0	4,0	12,0	2,0	0,0	3,0	32,0	16,0 0	17,50	8,00	41,5 0	16	89,5 0
42	Buchmüller Patrik	Szent István Gimnázium	5,0	2,0	2,0	11,0		1,0	4,0	25,0	21,5 0	13,00	4,00	38,5 0	24,5	88,0 0
43	Sayfo Petra	DE Kossuth Lajos Gyakorló Gimn.	5,0	4,0	4,0	11,0	1,0		3,0	28,0	11,5 0	15,50	2,00	29,0 0	30,5	87,5 0
44	Kiss Adél	Táncsics Mihály Gimnázium	5,0	6,0		10,0				21,0	15,7 5	14,00	5,00	34,7 5	31,5	87,2 5
45	Zverger Dorottya	Árpád Gimnázium	5,0	4,0		10,0			2,0	21,0	12,5 0	12,00	1,50	26,0 0	40	87,0 0
46	Giricz Márton	Versey Ferenc Gimnázium	4,0	4,0	2,0	6,0	2,0	2,0	0,0	20,0	14,7 5	8,50	7,50	30,7 5	36	86,7 5
47	Szabó Máté	Bencés Gimnázium Szakképző Iskola és Kollégium	4,0	5,0		12,0				21,0	11,7 5	11,00	2,00	24,7 5	39,5	85,2 5
48	Krisztián Dávid	Szilágyi Erzsébet Gimnázium és Kollégium	5,0	6,0		12,0	0,0		2,0	25,0	18,7 5	3,50	2,00	24,2 5	34,5	83,7 5
49	Kalló Dániel	Móricz Zsigmond Gimnázium	1,0	2,0	3,0	12,0	0,0	1,0	2,0	21,0	14,2 5	9,00	5,50	28,7 5	32	81,7 5
50	Baróthi Ádám	Bencés Gimnázium Szakképző Iskola és Kollégium	1,0	3,0	11,0	8,0	0,0			23,0	10,5 0	6,00	9,00	25,5 0	31,5	80,0 0
51	Ráduly Arnold Péter	Tiszavasvári Középiskola Szakiskola és Koll. Váci Mihály Gimnázium Tagint.	5,0	3,0		12,0		3,0	2,0	25,0	12,2 5	8,50	4,00	24,7 5	30	79,7 5
52	Takács Gábor	Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium	5,0	2,0		12,0				19,0	10,7 5	8,00	1,00	19,7 5	39,5	78,2 5

53	Szántai Bálint	Táncsics Mihály Gimnázium	4,0			12,0					16,0	11,5 0	12,00	1,50	25,0 0	36	77,0 0
54	Bálint László	Lehel Vezér Gimnázium	5,0	3,0	8,0	11,0			2,0	29,0	6,50	5,50	2,00	14,0 0	31	74,0 0	
55	Farkas Gábor	Kölcsey Ferenc Gimnázium	4,0	4,0		2,0		1,0		11,0	11,5 0	8,50	7,00	27,0 0	36	74,0 0	
56	Kanyó László	Versey Ferenc Gimnázium	5,0	2,0	1,0	5,0	2,0	4,0	2,0	21,0	9,00	3,50	4,00	16,5 0	36	73,5 0	
57	Zentai Péter	Garay János Gimnázium	4,0	1,0	7,0	8,0			2,0	22,0	14,2 5	9,50	9,00	32,7 5	18,5	73,2 5	
58	Úrge László	Selye János Gimnázium	5,0		4,0	12,0			0,0	21,0	12,2 5	13,00	4,50	29,7 5	20,5	71,2 5	
59	Luterán Veronika	Árpád Gimnázium	2,0	2,0		11,0			2,0	17,0	11,5 0	10,50	1,00	23,0 0	31	71,0 0	
60	Tóth Máté	Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium és Koll	4,0	5,0		11,0	0,0	1,0		21,0	11,2 5	17,00	4,50	32,7 5	15,5	69,2 5	
61	Molnár Gábor Bálint	Bolyai János Gimnázium és Szakközépiskola	5,0	0,0		11,0	2,0			18,0	13,7 5	11,00	9,00	33,7 5	16	67,7 5	
62	Pesti Péter	Ciszterci Szent István Gimnázium		0,0		11,0			0,0	11,0	8,25	2,50	7,50	18,2 5	35,5	64,7 5	
63	Németi Gábor	Szegedi Kis István Református Gimnázium, Általános Iskola és Koll.	4,0	1,0		8,0				13,0	12,5 0	14,50	12,0 0	39,0 0	12	64,0 0	
64	Varga Dániel	Türr István Gimnázium és Kollégium		5,0	1,0	0,0			0,0	6,0	11,5 0	8,00	3,00	22,5 0	30,5	59,0 0	

65	Müller Dóra Tímea	Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium	4,0			6,0		2,0	12,0	12,0 0	5,00	3,50	20,5 0	24,5	57,0 0	
66	Nagy Beáta	Vasvári Pál Gimnázium	1,0	1,0		0,0		0,0	2,0	8,75	8,00	5,00	21,7 5	31,5	55,2 5	
67	Zsigmond Zalán	Bolyai János Gimnázium	5,0	5,0		9,0		0,0	20,0	10,5 0	3,00	4,00	17,5 0	17,5	55,0 0	
68	Bernet Viktor	Pázmány Péter Gimnázium	0,0		5,0	1,5			6,5	9,00	9,50	11,5 0	30,0 0	15	51,5 0	
69	Fehér Annamária	Árpád Gimnázium				4,0	1,0	1,0	3,0	9,0	9,50	5,00	0,00	14,5 0	27	50,5 0
70	Szirony Dóra	Szarvas Város Közokt. és Közgy. Int. Vajda Péter Gimn., Szakközépiskolája és Koll. Székely Mihály Szakképző Isk. Fő téri Ált. Isk és Öv.Nyilv. Könyvtára	1,0	1,0		8,0	1,0		11,0	10,7 5	10,00	3,00	23,7 5	15,5	50,2 5	
			4,3	5,5	6,1	9,5	2,5	2,8	2,7	27,5	14,9	12,2	7,9	35,0	32,4	96,2

		Számítási feladatok							Elméleti feladatok							
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Σ	1.	2.	3.	Σ	La- bor	Σ	
1	Bolgár Péter	Eötvös József Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium	5,0	14,0	11,0	12,0	12,0	11,0	6,0	71,0	25,5 0	21,5 0	22,5 0	69,5 0	39,5 20	200,0 0
2	Sályi Gergő	ELTE Apáczai Cs. J. Gyakorlógimnázium és Koll.	5,0	14,0	11,0	12,0	4,0	1,0	2,0	49,0	29,5 0	23,5 0	19,7 5	72,7 5	35 20	176,7 5
3	Balogh Ferenc	ELTE Apáczai Cs. J. Gyakorlógimnázium és Koll.	5,0	5,0	9,0	12,0	12,0	2,0	3,0	48,0	25,0 0	20,5 0	15,0 0	60,5 0	39,5 17	165,0 0
4	Sóvári Dénes	Földes Ferenc Gimnázium	5,0	14,0	10,0	12,0	2,0	3,0	2,0	48,0	24,2 5	14,0 0	7,00	45,2 5	40	133,2 5
5	Futó Bálint	ELTE Apáczai Cs. J. Gyakorlógimn. és Koll.	5,0	5,0	11,0	12,0	10,0	5,0	0,0	48,0	26,0 0	9,00	8,00	43,0 0	40	131,0 0
6	Márki Sándor	Horváth Mihály Gimnázium és Szakképző Iskola	5,0	3,0	2,0	12,0	0,0	1,0	2,0	25,0	27,5 0	18,0 0	7,50	53,0 0	40	118,0 0
7	Győri Tibor	Andrássy Gyula Gimnázium és Kollégium		4,0	12,0	10,0	1,0	0,0		27,0	24,5 0	17,5 0	7,50	49,5 0	34	110,5 0
8	Gaszler Péter	Leőwey Klára Gimnázium	5,0	3,0		12,0		3,0	3,0	26,0	20,0 0	13,5 0	3,00	36,5 0	39	101,5 0
9	Mérő László	Nyugat-mo. Egyetem Bolyai János Gyakorló Ált.	5,0	5,0	9,0	10,0	0,0			29,0	17,2 5	15,0 0	4,50	36,7 5	35,5	101,2 5

	Iskola és Gimn.																
10	Bogár Péter Garay János Gimnázium	5,0	3,0	3,0	10,0		2,0	2,0	25,0	18,0 0	10,0 0	10,0 0	38,0 0	34, 5			97,50
11	Lakatos Gyula Tóth Árpád Gimnázium	5,0	5,0	1,0	12,0	1,0	1,0	3,0	28,0	9,75	11,0 0	6,00	26,7 5	35, 5			90,25
12	Baranyai Adrián Jurisich Miklós Gimnázium és Középiskolai Kollégium	5,0	1,0	1,0	12,0	2,0		3,0	24,0	11,7 5	13,0 0	6,00	30,7 5	30			84,75
13	Tóth Viktor Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium	3,0	5,0		2,0	0,0	1,0		11,0	17,0 0	13,5 0	2,50	33,0 0	40			84,00
14	Hollós Éva Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium	5,0	5,0		12,0	1,0	2,0		25,0	5,25	12,0 0	3,50	20,7 5	36			81,75
15	Maklári Judit Bessenyei György Gimnázium és Kollégium	5,0	3,0	1,0	11,0	1,0	2,0	2,0	25,0	23,0 0	11,0 0	2,50	36,5 0	3,5			65,00
		4,9	5,9	6,8	10,9	3,5	2,6	2,5	33,9	20,3	14,9	8,4	43,5	34, 8			116,0

I/C. kategória

		Számítási feladatok							Elméleti feladatok			Labor				
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Σ	1.	2.	3.	Σ	La- bor	Σ	
1	Páll Sándor Dávid Erdey-Grúz Tibor Vegyipari és Környezetvédelmi Szakközépiskola	4,0	1,0	3,0	10,0	0,0		2,0	20,0	11,0 0	8,00	12,0 0	31,0 0	35, 5	16	102,5 0
1	Szalina Róbert Petrik Lajos Két Tan. Nyelvű Vegyipari, Körny., Inf. Szki.	5,0	5,0		12,0		3,0	1,0	26,0	14,0 0	8,50	1,00	23,5 0	36	12	97,50
2	Lendvai Éva Szolnoki Műszaki Szki- és Szi. Pálffy J. Műszeripari és Vegyipari Tagint.	5,0	2,0	0,0	12,0				19,0	14,0 0	7,00	1,50	22,5 0	36		77,50
3	Kelemen Dóra Erdey-Grúz Tibor Vegyipari és Környezetvédelmi Szki.	1,0	1,0	0,0	4,0	0,0	1,0	2,0	9,0	15,0 0	7,50	2,00	24,5 0	36		69,50
4	Kiss Ágoston Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Vegyipari, Körny., Inf. Szki.	1,0	6,0		12,0	1,0		1,0	21,0	11,5 0	14,5 0	1,50	27,5 0	16		64,50
5	Fajta Csaba Erdey-Grúz Tibor Vegyipari és Környezetvédelmi Szki.	1,0	4,0	0,0	12,0	0,0	2,0	2,0	21,0	8,75	4,50	3,50	16,7 5	26, 5		64,25
6	Szent- endrei Zsolt Ipari Szakközépisko- la és Gimn.	3,0	2,0	0,0	11,0	1,0		1,0	18,0	13,2 5	4,00	2,00	19,2 5	24, 5		61,75
7		2,9	3,0	0,6	10,4	0,4	2,0	1,5	19,1	12,5 0	7,71	3,36	23,5 7	30, 1		76,79

II/A. kategória

251

		Számítási feladatok							Elméleti feladatok								
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Σ	1.	2.	3.	Σ	Labor	Σ		
1.	Berencei László	ELTE Radnóti Miklós Gyak. Ált. Isk. és Gyak. Gimn.	5,0	5,0	12,0	12,0	12,0	11,0	13,0	70,0	25,50	21,50	20,00	67,00	29	20	186,00
2.	Sztanó Gábor	Jedlik Ányos Gimnázium	5,0	14,0	11,0	11,0	12,0	10,0	3,0	66,0	26,50	16,00	14,50	57,00	34	19	176,00
3.	Bartha Botond	Somogy Megyei Önkormányzat Perczel Mór Gimnáziuma	5,0	14,0	11,0	12,0	3,0	2,0	3,0	50,0	23,50	23,50	18,50	65,50	40	17	172,50
4.	Janzsó Péter	Munkácsy Mihály Gimnázium	5,0	8,0	9,0	12,0	12,0	6,0	3,0	55,0	24,00	21,00	13,50	58,50	40	19	172,50
5.	Püskösti Zoltán	ELTE Radnóti Miklós Gyak. Ált. Isk. és Gyak. Gimn.	5,0	14,0	10,0	12,0	10,0	11,0	0,0	62,0	25,75	16,50	15,25	57,50	34	17	170,00
6.	Cseri Levente	Révai Miklós Gimnázium és Kollégium	5,0	14,0	12,0	11,0	0,0	1,0	9,0	52,0	19,75	18,50	20,00	58,25	39		149,25
7.	Dömötör Kata	Vörösmarty Mihály Gimnázium	5,0	5,0	10,0	12,0	12,0	6,0	4,0	54,0	21,50	23,00	20,00	64,50	29		147,00
8.	Samu Viktor	Janus Pannonius Gimnázium	5,0	4,0	7,0	12,0	12,0	11,0	0,0	51,0	25,00	15,00	16,50	56,50	40		147,00
9.	Kovács Péter	ELTE Apáczai Cs. J. Gyakorlógimnázium és Koll.	5,0	2,0	10,0	12,0	11,0	2,0	4,0	46,0	25,00	19,50	16,50	61,00	40		146,50

252

10.	Patus Eszter	Batthyány Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola	5,0	14,0	11,0	12,0	3,0	10,0		55,0	20,75	18,00	13,50	52,25	39		145,75
11.	Varga Ben-ce	Zrínyi Miklós Gimnázium	5,0	5,0	11,0	12,0	5,0	6,0	3,0	47,0	19,75	17,50	18,50	55,75	40		142,75
12.	Róth Csaba	Baksay Sándor Református Gimnázium és Általános Iskola	5,0	14,0	12,0	11,0	1,0	10,0	1,0	54,0	22,00	17,00	15,25	54,25	34		142,25
13.	Rutkai Zsófia	Jedlik Ányos Gimnázium	5,0	14,0	10,0	12,0	12,0	6,0	9,0	68,0	22,00	19,00	9,00	50,00	24		142,00
14.	Czigány Máté Gábor	Janus Pannonius Gimnázium	4,0		12,0	12,0	3,0	6,0	3,0	40,0	22,00	24,50	16,50	63,00	39		141,50
15.	Fésűs Viktória	Táncsics Mihály Gimnázium	5,0	5,0	7,0	12,0	4,0	10,0	5,0	48,0	16,00	22,50	19,75	58,25	33		139,25
16.	Tsitropoulos Georgios	Károlyi István 12 évfolyamos Gimnázium	5,0	2,0	10,0	12,0	12,0	2,0	6,0	49,0	28,00	10,50	17,50	56,00	33		138,00
17.	Szanyi Máté	Csik Ferenc Általános Isk. és Gimn.	4,0	4,0	9,0	12,0	12,0	3,0	5,0	49,0	26,75	18,00	24,00	68,75	20		137,75
18.	Broda Balázs	Földes Ferenc Gimnázium	4,0	14,0	12,0	12,0	2,0	3,0	3,0	50,0	23,50	14,50	16,25	54,25	33		136,75
19.	Kovács Márton	Balassi Bálint Gimnázium	5,0	14,0	11,0	12,0	4,0	3,0	2,0	51,0	17,00	15,50	10,50	43,00	40		134,00
20.	Benedek Ádám	Batthyány Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola	5,0	4,0	12,0	11,0	12,0	1,0	3,0	48,0	25,00	14,00	13,50	52,50	33		133,00

21.	Kerényi Péter	Jedlik Ányos Gimnázium	4,0	3,0	8,0	12,0	2,0	1,0	5,0	35,0	25,50	19,00	19,00	63,50	33	131,50
22.	Wirnhardt Bálint	Premontrei Szent Norbert Gimnázium Egyházzenei Szakközépiskola és Diákotthon	5,0	14,0	8,0	12,0	12,0	0,0	2,0	53,0	18,50	14,00	11,00	43,50	34	130,50
23.	Végh János	Fazekas Mihály Gimnázium	5,0	4,0	9,0	12,0	2,0	2,0	3,0	37,0	26,50	15,50	16,00	58,00	34	129,00
24.	Martinek Vilmos	Radnóti Miklós Kísérleti Gimn.	5,0	14,0	9,0	12,0		11,0		51,0	18,50	4,00	11,50	34,00	40	125,00
25.	Molnár Dániel	Táncsics Mihály Gimnázium	4,0	3,0	12,0	12,0	3,0	2,0	2,0	38,0	15,25	24,50	13,50	53,25	33	124,25
26.	Gál Szabolcs	Szent István Gimnázium	3,0	3,0	10,0	3,0	6,0	4,0	2,0	31,0	24,25	19,50	17,00	60,75	31	122,75
27.	Bödecs András	Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma	1,0	4,0	8,0	11,0	0,0	1,0	2,0	27,0	19,00	19,00	16,50	54,50	40	121,50
28.	Turi Ferenc	Vörösmarty Mihály Gimnázium	3,0	7,0	10,0	12,0	1,0	1,0	6,0	40,0	14,50	13,00	15,50	43,00	39	121,50
29.	Bekő László	Bolyai János Gimnázium	5,0	5,0	5,0	12,0	11,0	2,0		40,0	16,50	9,50	15,00	41,00	40	121,00
30.	Kaposi Ágoston	Bencés Gimnázium Szakképző Iskola és Koll.	5,0	11,0	0,0	5,0	3,0	1,0	9,0	34,0	22,25	6,00	18,50	46,75	40	120,75
31.	Zubor András	Fazekas Mihály Gimnázium	5,0	14,0	8,0	12,0	2,0	2,0	9,0	52,0	17,50	10,50	12,00	40,00	28	120,00

32.	Sentes Zsombor	Nagy Mózes Elméleti Liceum	5,0	5,0	9,0	12,0	12,0							1,0	44,0	16,75	9,00	16,00	41,75	34	119,75
33.	Papp Márk	Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	5,0	0,0		12,0	1,0	8,0	4,0	30,0	20,50	12,00	18,50	51,00	39	119,50					
34.	Puskás János	Eötvös József Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium	5,0	4,0	11,0	12,0				3,0	35,0	21,00	16,50	16,00	53,50	30	118,50				
35.	Korpics Dániel	Bencés Gimnázium Szakképző Iskola és Koll.	5,0	4,0	8,0	11,0	1,0			29,0	21,50	17,00	17,50	56,00	33	117,50					
36.	Bodnár Viktor	Verseygy Ferenc Gimnázium	4,0	3,0	4,0	12,0	12,0	7,0	3,0	45,0	10,25	9,50	16,00	35,75	37	117,25					
37.	Hokszta Zsolt	Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Ált. Isk. és Gimn.	3,0	9,0	6,0	3,0	3,0	3,0	3,0	30,0	22,50	11,50	13,00	47,00	40	117,00					
38.	Takács Bálint	Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma	5,0	4,0	9,0	9,0	12,0	4,0	5,0	48,0	12,50	12,50	12,75	37,75	31	116,75					
39.	Halmos László	Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Koll.	1,0	5,0	9,0	8,0	0,0			23,0	21,00	12,00	18,50	51,50	40	114,50					
40.	Verasztó Ferenc	Türr István Gimnázium és Kollégium	3,0	11,0	2,0	10,0	3,0	1,0	3,0	33,0	10,00	16,50	20,00	46,50	35	114,50					
41.	Komán Zsombor	Áprily Lajos Főgimnázium	5,0	14,0	11,0	11,0	3,0	2,0		46,0	15,50	11,50	11,00	38,00	30	114,00					

42.	Golcs Ádám	Ady Endre Gimn.	5,0	4,0	6,0	10,0	6,0		3,0	34,0	18,50	15,50	14,00	48,00	32	114,00
43.	Kocsis Ádám	Garay János Gimnázium	4,0	3,0	8,0	3,5	1,0	1,0	1,0	21,5	19,75	21,00	17,50	58,25	34	113,25
44.	Nagy Zoltán	Kőrösi Csoma S. Gimn. Szk-, Szakképző és Ált. Isk., Koll.	2,0	5,0	12,0	10,0	3,0	6,0	1,0	39,0	17,25	20,50	16,00	53,75	20	112,75
45.	Madarasi Adrienn	Szent István Egyetem Gyak. Ált. Isk. és Gimn.	4,0	5,0	11,0	10,0	2,0	6,0	2,0	40,0	16,25	12,00	16,00	44,25	29	112,75
46.	Sós László	Radnóti Miklós Kísérleti Gimn.	4,0	6,0	9,0	5,0	1,0	2,0	1,0	28,0	19,50	13,50	11,50	44,50	40	112,50
47.	Falvai Ádám	Garay János Gimnázium	5,0	4,0	8,0	12,0		3,0	3,0	35,0	12,75	17,00	13,00	42,75	34	111,25
48.	Ágoston Tamás	Fazekas Mihály Fővárosi Gyak. Ált. Iskola és Gimn.	5,0	13,0	4,0	12,0		6,0		40,0	15,50	14,50	16,00	46,00	25	111,00
49.	Tamás Dóra	Révai Miklós Gimnázium és Kollégium	4,0	4,0	9,0	9,0	3,0	2,0	3,0	34,0	17,25	13,00	14,00	44,25	30	108,25
50.	Pintér Kristóf	Szilágyi Erzsébet Gimnázium és Kollégium	5,0	5,0	9,0	12,0	3,0	0,0	2,0	36,0	15,50	9,00	13,00	37,50	34	107,50
51.	Papp Szabolcs	Bencés Gimnázium Szakképző Iskola és Koll.	5,0	5,0	8,0	11,0				29,0	15,75	15,50	14,00	45,25	33	107,25
52.	Bóta Lilla	Szilágyi Erzsébet Gimnázium és	5,0	1,0	6,0	11,0	2,0	11,0	2,0	38,0	23,00	8,50	9,00	40,50	27	105,50

		Kollégium														
53.	Lobmayer Nelli	Békéscsabai Evangélikus Gimn. Művészeti Szakközépiskola	4,0	4,0	7,0	2,0	1,0	3,0	3,0	24,0	14,50	14,50	17,75	46,75	33	103,75
54.	Várhelyi Melinda	Báthory István Elméleti Líceum	5,0	5,0	11,0	10,0	3,0	0,0	3,0	37,0	18,00	6,00	11,50	35,50	31	103,00
55.	Fertig Dávid	Lovassy László Gimnázium	5,0	4,0	5,0	12,0	0,0	1,0	2,0	29,0	9,25	13,00	18,00	40,25	33	101,75
56.	Rávai Attila	Táncsics Mihály Gimnázium	4,0	4,0	7,0	10,0	4,0	1,0		30,0	14,50	6,50	16,50	37,50	34	101,00
57.	Szécsényi Andrea	Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium		4,0	5,0	11,0	2,0		3,0	25,0	20,50	8,50	18,75	47,75	26	98,75
58.	Csaba Gergő	Pécsi TE Babits Mihály Gyak. Gimn. és Szki.	5,0	4,0	3,0	11,5	2,0		6,0	31,5	14,25	5,50	15,50	35,25	31	97,75
59.	Kocsis Emese	Bessenyei György Gimn. és Koll.	4,0	4,0		9,0	4,0	2,0	0,0	23,0	17,75	7,50	11,50	36,75	38	97,75
60.	Ujvári Barnabás	Nyugat-mo. Egyetem Bolyai János Gyakorló Ált. Iskola és Gimn.	1,0	5,0	6,0	11,0			2,0	25,0	15,75	12,00	17,50	45,25	25	95,25
61.	Patay András	Sárospatai Református Gimn. Ált. Isk. és Diákotthona	4,0	4,0	10,0	4,0	3,0	2,0	0,0	27,0	19,50	13,50	5,50	38,50	29	94,50
62.	Pitlik László	Premontrei Szent Norbert Gimnázium Egyházzenei	5,0	4,0	10,0	12,0			14,0	45,0	14,75	5,00	16,50	36,25	12	93,25

II/B. kategória

259

		Számítási feladatok							Elméleti feladatok				La- bor	Σ			
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Σ	1.	2.	3.			Σ		
1	Sebő Anna	ELTE Apáczai Cs. J. Gyakorlógimnázium és Koll.	5,0	14,0	12,0	12,0	12,0	11,0	4,0	70,0	27,75	21,50	19,50	68,75	29	20	187,75
1	Zwillinger Márton	Földes Ferenc Gimnázium	5,0	14,0	10,0	12,0	12,0	5,0	3,0	61,0	26,50	22,50	18,50	67,50	40	19	187,50
2	Berta Dénes	ELTE Apáczai Cs. J. Gyakorlógimnázium és Koll.	4,0	14,0	10,0	12,0	10,0	11,0	9,0	70,0	25,00	14,00	19,00	58,00	40	16	184,00
3	Mészáros János	Radnóti Miklós Kísérleti Gimn.	5,0	4,0	11,0	12,0	5,0	11,0	3,0	51,0	27,00	20,50	13,50	61,00	29		141,00
4	Kollár Eszter	Katona József Gimnázium	4,0	4,0	10,0	4,0	2,0	3,0	3,0	30,0	18,50	21,50	19,50	59,50	40		129,50
5	Kalla Krisztina	Vörösmarty Mihály Gimnázium	5,0	4,0	12,0	11,0	2,0	2,0		36,0	21,00	14,50	18,00	53,50	40		129,50
6	Balogh Bendegúz	Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Koll.	5,0	3,0	11,0	1,0	12,0	0,0	1,0	33,0	25,25	12,50	14,00	51,75	40		124,75
7	Horicsányi Krisztina	ELTE Apáczai Cs. J. Gyakorlógimnázium és Koll.	4,0	5,0	6,0	12,0	4,0	8,0	3,0	42,0	22,50	16,00	15,00	53,50	29		124,50
8	Polgár Balázs	Jurisich Miklós Gimnázium és Középiskolai Koll.	1,0	4,0	12,0	10,0	11,0	2,0		40,0	20,50	12,00	12,50	45,00	39		124,00
9	Varga Csaba	ELTE Apáczai Cs. J. Gyakorlógim-	4,0	13,0	12,0	5,0	3,0	1,0	5,0	43,0	23,25	13,00	17,00	53,25	27		123,25

260

	názium és Koll.																	
10	Böle Balázs	ELTE Apáczai Cs. J. Gyakorlógimnázium és Koll.	5,0	4,0	8,0	0,0	0,0	10,0	1,0	28,0	21,00	15,00	16,50	52,50	40		120,50	
11	Hézsó Tamás	Radnóti Miklós Kísérleti Gimn.	4,0	7,0	6,0	12,0	5,0	5,0	4,0	43,0	16,50	20,50	17,50	54,50	18		115,50	
12	Pozsgai Zsuzsanna	Vörösmarty Mihály Gimnázium	3,0	5,0	12,0	10,0	2,0	2,0	3,0	37,0	13,50	9,00	15,50	38,00	39		114,00	
13	Szelezsán Gergely	Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskola	4,0	4,0	6,0	1,5	4,0			19,5	12,25	17,50	47,25	40		106,75		
14	Kalászi Marianna	Tóth Árpád Gimnázium	1,0	3,0	10,0	11,0		2,0	2,0	29,0	18,50	9,50	13,00	41,00	34		104,00	
15	Rácz Dávid	Táncsics Mihály Gimn. és Szki.	1,0	3,0	4,0	11,0		4,0	2,0	25,0	17,25	13,00	40,25	39		103,75		
16	Farkas János	Verseygy Ferenc Gimnázium	2,0	5,0	12,0	3,0				22,0	13,00	14,50	45,50	33		100,00		
17	Vidács András	Radnóti Miklós Kísérleti Gimn.	5,0	6,0	9,0	12,0	3,0	2,0		37,0	8,25	10,00	24,25	39		99,75		
18	Torma Eszter	Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Koll.	0,0	4,0	5,0	4,0	3,0	2,0	2,0	20,0	22,25	5,00	14,00	41,25	14		75,25	
19	Varsányi Márton	Nyugat-mo. Egyetem Bolyai János Gyak. Ált. Isk. és Gimn.	5,0	0,0	2,0	12,0	1,0	0,0	2,0	22,0	13,50	7,50	31,00	11		64,00		
20			3,6	6,0	9,0	8,4	5,4	4,5	3,1	37,9	19,7	14,5	49,4	33		123,0		

II/C. kategória

261

		Számítási feladatok							Elméleti feladatok							
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Σ	1.	2.	3.	Σ	Labor	Σ	
1.	Major Máté Miklós	Szolnoki Műszaki Szakközép- és Szakisk.Pálfy János Műszeripari és Vegyipari Tagint.	4,0	4,0	10,0	9,0	12,0	1,0	1,0	41,0	22,75	20,50	19,50	62,75	35,00	138,75
2.	Albitz Krisztián	Petrik Lajos Két Tan.Nyelvű Vegyipari, Környezetv. Inf. Szakközépiskola	3,0	5,0	12,0	4,0	2,0	1,0	6,0	33,0	23,25	14,00	15,50	52,75	34,00	119,75
3.	Dékány Attila	Szolnoki Műszaki Szakközép- és Szakisk.Pálfy János Műszeripari és Vegyipari Tagint	5,0	5,0	6,0	9,0	2,0		1,0	28,0	22,25	19,50	18,00	59,75	30,00	117,75
4.	Halász Zoltán	Erdey-Grúz Tibor Vegyipari és Környezetvédelmi Szakközépiskola	2,0	4,0	6,0	7,0	3,0	1,0	3,0	26,0	22,50	16,50	8,50	47,50	34,00	107,50
5.	Nyúl Dávid	Erdey-Grúz Tibor Vegyipari és Környezetvédelmi Szakközépiskola	1,0	5,0	9,0		11,0			26,0	11,25	17,50	6,00	34,75	31,00	91,75
6.	Szombati László	Erdey-Grúz Tibor Vegyipari és Környezetvédelmi Szakközépiskola	4,0	4,0	9,0	3,0		0,0	2,0	22,0	9,25	13,50	6,50	29,25	26,00	77,25
				3,2	4,5	8,7	7,2	4,8	0,8	2,6	29,3	18,5	16,9	12,3	47,8	31,7

III. kategória

262

		Számítási feladatok							Elméleti feladatok							
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Σ	1.	2.	3.	Σ	Labor	Σ	
1	Debreceni Ádám	Boronkay György Műszaki Középiskola és Gimnázium	5,0	14,0	12,0	11,0	12,0	11,0	3,0	68,0	23,25	18,50	15,00	56,75	35	159,75
2	Erdélyi Zsolt	Mechatronikai Szakközépiskola és Gimnázium	5,0	3,0	3,0	10,5			2,0	23,5	14,00	8,50	14,50	37,00	35,5	96,00
2	Berényi Dániel	Mechwart András Gépipari és Informatikai Szakközépiskola	5,0	6,0	2,0	12,0				25,0	14,00	5,00	11,00	30,00	40	95,00
3	Tilk Bence	Neumann János Középiskola és Kollégium	5,0	5,0		10,5		0,0	1,0	21,5	12,50	14,50	6,00	33,00	36	90,50
4	Gyurkó Milán	Neumann János Középiskola és Kollégium			3,0	11,0		1,0	2,0	17,0	7,00	5,50	11,00	23,50	32	72,50
5	Menkő Orsolya	Vásárhelyi Pál Szakközépiskola és Kollégium	1,0	0,0	0,0	12,0	0,0		0,0	13,0	11,75	5,00	3,50	20,25	24	57,25
	Ivanics József	Belvárosi I István Középiskola	1,0	0,0		0,0	0,0			1,0	7,25	3,50	5,50	16,25	15	32,25
			3,7	4,7	4,0	9,6	4,0	4,0	1,6	24,1	12,82	8,64	9,50	30,96	31,07	86,18

NAPRAKÉSZ

"Kémia Oktatásért" díj 2009

A Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt. 1999-ben díjat alapított általános, közép- és szakközépiskolai tanárok részére, hogy támogassa és erősítse a kémia színvonalas iskolai oktatását. "A Richter Gedeon Alapítvány a Magyar Kémia Oktatásért" kuratóriuma a díjazottakat azok közül a jelöltek közül választja ki, akik több éve elismerten a legtöbbet teszik a kémia iránti érdeklődés felkeltésére, a kémia megszerettetésére, továbbá akiknek tanítványai az utóbbi években sikeresen szerepeltek a hazai és a nemzetközi kémiai jellegű tanulmányi versenyeken. A "Kémia Oktatásért" díjat 1999. óta eddig összesen 47 tanár nyerte el.

Az Alapítvány a díjat a 2010. évre újra kiírja.

Kérjük, hogy a kuratórium munkájának elősegítésére tegyenek írásos javaslatokat a díjazandó tanárok személyére. A rövid, legfeljebb egy oldalas írásos ajánlás tényszerű adatokat tartalmazzon a javasolt személy munkásságára vonatkozóan. A díj elsősorban a magyarországi kémia tanárok elismerést célozza, de a határon túli iskolákban, magyar nyelven tanító kémiatanárok is javasolhatók (ebben az esetben egy magyarországi és még egy helyi ajánlás is szükséges). Az írásos ajánlásokat legkésőbb **2010. szeptember 10.**-ig kell eljuttatni az Alapítvány címére (Richter Gedeon Alapítvány a Magyar Kémia Oktatásért, 1475 Budapest, Pf. 27). A díjak ünnepélyes átadására 2010. őszén, később megjelölendő időpontban kerül sor.

Richter Gedeon Alapítvány a Magyar Kémia Oktatásért